

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دعای مطالعه

«اللَّهُمَّ أَخْرِجْنِي مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ وَأكْرِمْنِي بِنُورِ الْفَهْمِ اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ عُلُومِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ»^۱
خدایا، مرا از تاریکی‌های وهم خارج کن و به نور فهم گرامی‌ام بدار. خدایا، درهای رحمتت را به روی ما بگشا و خزانه‌های علومت را برایمان باز کن؛ به مهربانی‌ات، ای مهربان‌ترین مهربانان!

۱. عباس قمی، مغایح الجنان، دعای مطالعه.

تقديم به ارواح قدسي ائمه معصومين عليهم السلام، به‌ويژه مولا و مقتداي زمان، حضرت
بقية الله الاعظم وَجَّهَ اللَّهُ تَعَالَى؛ شهداي انقلاب اسلامي و دفاع مقدس؛ مدافعان مظلوم حرم اهل بيت و
زائران آستان ملكوتي امام علي بن موسي الرضا عليه السلام!

احکام مقدمات نماز ۱

وقت نماز، قبله، لباس نمازگزار

ویژه استادان و مبلغان

ویرایش اول

عنوان: رهیافت ۳۹، احکام مقدمات نماز ۱

گردآورنده: حجت الاسلام رضا ملوندی و حجت الاسلام مهدی نخعی
ارزیابان محتوا: حجت الاسلام حسین شریعتی و حجت الاسلام مجید داورزنی
تهیه و تولید: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

ویراستار: سید حمید حیدری ثانی

صفحه آرا: محمود کریم پور

ناشر: زائر رضوی

چاپخانه: مؤسسه فرهنگی قدس

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

شمارگان: ۲۰۰۰

شابک:

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

نشانی: مشهد، حرم مطهر، صحن پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله، باب الهادی علیه السلام، اداره برنامه ریزی.

سندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۳۵۱ **تلفن:** ۰۵۱-۳۲۰۰۲۱۶۴

سامانه پیامکی دریافت پیشنهادها و انتقادات: ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲

حق چاپ محفوظ است.

فهرست

پیشگفتار.....	۲۱
درآمد.....	۲۳

فصل اول

وقت نماز.....	۲۵
نمازهای واجب.....	۲۷
وقت نمازهای یومیه.....	۲۷
ظهر.....	۲۷
شاخص.....	۲۸
مغرب.....	۲۸
نیمه شب.....	۲۹
فجر صادق.....	۳۰
وقت مخصوص.....	۳۰
وقت مشترک.....	۳۰
وقت فضیلت.....	۳۰
وقت نماز صبح.....	۳۰
وقت فضیلت نماز صبح.....	۳۱
شب‌های مهتابی.....	۳۱
وقت نماز ظهر و عصر.....	۳۲
نماز وسطی.....	۳۳
وقت فضیلت نماز ظهر.....	۳۴

وقت فضیلت نماز عصر ۳۵

وقت نماز جمعہ ۳۶

وقت خطبہ های نماز جمعہ ۳۸

وقت نماز مغرب و عشا ۳۹

وقت فضیلت نماز مغرب ۴۰

وقت فضیلت نماز عشا ۴۰

۴۱ احکام وقت نماز

خواندن نماز اول وقت ۴۱

تأخیر نماز از اول وقت ۴۱

استحباب تأخیر نماز ۴۱

وجوب تأخیر ۴۴

خواندن نماز به نیت ادا با فرض قضا بودن آن در واقع ۴۸

خواندن نماز به نیت قضا با فرض ادا بودن آن در واقع ۴۹

خواندن نماز در وقت مخصوص نماز دیگر ۴۹

احکام نمازهایی که باید به ترتیب خوانده شود ۴۹

راه های اثبات وقت نماز ۵۲

استغاثاتی درباره اذان و نماز صبح ۵۳

امام خامنه ای علیه السلام ۵۳

آیت الله مکارم ۵۴

آیت الله سیستانی ۵۵

آیت الله شبیری ۵۶

آیت الله صافی ۵۶

۵۶ یقین به وارد شدن وقت و کشف خلاف

۵۷ شک به وارد شدن وقت در بین نماز یا بعد از نماز

۵۸ نماز خواندن بدون توجه به ورود وقت

۵۹ خواندن نماز با گمان به وارد شدن وقت

۶۰ انجام مستحبات نماز در تنگی وقت

۶۱ آخرین زمانی که نماز به نیت ادا خوانده می شود

۶۲ برطرف شدن عذر شرعی بانوان در آخر وقت

۶۴ نماز در قطب و مانند آن

۶۶ نمازهای مستحب

۶۷ وقت نافله های روزانه

۶۷ نافله صبح

۶۹ نافله ظهر

۷۰ نافله عصر

۷۴ نافله مغرب

۷۴ نماز غفيله

۷۴ استحباب نماز غفيله

۷۵ وقت نماز غفيله

۷۵ تداخل نماز غفيله با نافله مغرب

۷۶ كيفيت خواندن نماز غفيله

۷۷ نافله عشا

۷۷ نافله عشا (وَتِيْزَه)

۷۸ نافله شب

کیفیت نافلہ شب	۷۸
وقت خواندن نافلہ شب	۷۸
خواندن نافلہ شب قبل از وقت	۷۹
ترجیح خواندن قضای نافلہ شب بر انجام آن قبل از نیمه شب	۸۰
صبح شدن در بین خواندن نافلہ شب	۸۰
احکام نوافل	۸۲
جواز خواندن بعضی از رکعات نوافل یومیہ	۸۲
نشسته خواندن نوافل	۸۳

فصل دوم

قبلہ	۸۵
تعریف قبلہ	۸۷
مقصود از روبہ قبلہ ایستادن	۸۷
انحراف از قبلہ	۸۸
موارد وجوب رعایت استقبال	۸۹
موارد حرمت رعایت استقبال	۹۰
موارد مستحب و مکروه رعایت استقبال	۹۱
کیفیت استقبال	۹۲
روش های قبلہ یابی و جهت یابی	۹۵
روش مستقیم	۹۶
روش های غیرمستقیم	۹۶
روش های تشخیص جهات اربعہ در روز	۹۷

- استفاده از خورشید ۹۷
- استفاده از شاخص ۹۷
- استفاده از ساعت عقربه‌ای ۹۸
- روش‌های تشخیص جهات اربعه در شب ۹۹**
- ستاره قطبی ۹۹
- توسط ماه هلال ۹۹
- توسط ماه قرص و شاخص ۱۰۰
- راه‌های تشخیص جهت قبله ۱۰۰**
- اکتفا به امارات و علائم ظنی برای تشخیص قبله ۱۰۰
- امارات مفید علم برای تشخیص قبله ۱۰۱
- امارات و علامات مفید ظن ۱۰۲
- عمل به گمان ضعیف در صورت امکان دستیابی به گمان قوی‌تر ۱۰۲
- استفاده از قبله‌نما برای تشخیص قبله ۱۰۳
- وظیفه کسی که قبله را پیدا نکرده است ۱۰۳**
- رعایت جهات متقابل برای تکرار نماز ۱۰۴**
- رعایت جهات نماز اول برای نماز دوم ۱۰۴**
- کیفیت خواندن نمازهای دارای ترتیب وقتی بخواهد به چند جهت نماز بخواند ۱۰۵**
- کشف خلاف قبله ۱۰۶**
- تشخیص قبله از راه معتبر و کشف خلاف ۱۰۶
- اعتقاد به قبله و کشف خلاف ۱۰۷
- نماز به غیر جهت قبله از روی فراموشی یا غفلت ۱۰۷
- نماز به غیر جهت قبله بر اثر جهل به موضوع و حکم ۱۰۸

فصل سوم

- لباس نمازگزار ۱۱۱
- پوشاندن بدن در نماز ۱۱۳
- مقدار پوشش برای نماز ۱۱۳
- منظور از عورت مرد ۱۱۳
- پوشش از خود ۱۱۳
- پوشش از همه جوانب ۱۱۴
- پوشاندن حجم بدن ۱۱۵
- پوشاندن شبیح بدن ۱۱۵
- پوشیدن لباس نازک ۱۱۵
- پوشاندن باطن بدن برای بانوان ۱۱۶
- پوشاندن زینت‌های صورت بانوان ۱۱۶
- پوشاندن گردن و چانه برای بانوان ۱۱۶
- پوشاندن موی مصنوعی بانوان ۱۱۷
- رعایت پوشش در نماز در حالی که پوشش در مقابل نامحرم رعایت نشده ... ۱۱۷
- پوشش دختر بچه نابالغ ۱۱۸
- پوشش در نماز میت ۱۱۸
- پوشش در نماز مستحبی ۱۱۹
- پوشش در قضای سجده و تشهد فراموش شده ۱۱۹
- پوشش در سجده سهو ۱۱۹
- پوشش در سجده واجب قرآن ۱۲۰
- پوشش در سجده شکر ۱۲۰

- ۱۲۰.....نپوشیدن عورت بر اثر فراموشی
- ۱۲۱.....نپوشیدن عورت بر اثر جهل به مسئله
- ۱۲۱.....توجه به رعایت نکردن پوشش در بین نماز
- ۱۲۲.....پوشاندن بدن با پنبه یا پشم بافته نشده
- ۱۲۲.....پوشاندن عورت با برگ درخت و علف
- ۱۲۳.....پوشاندن عورت با گل و لجن و مانند آن
- ۱۲۴.....کیفیت نماز فردی که ساتر ندارد (نماز برهنگان)
- ۱۲۷.....**شرایط لباس نمازگزار**
- ۱۲۷.....**شرط اول لباس نمازگزار: لباس پاک**
- ۱۲۷.....نماز با بدن یا لباس نجس
- ۱۲۷.....نمازخواندن از روی عمد
- ۱۲۷.....نمازخواندن با جهل به موضوع
- ۱۲۸.....نمازخواندن با جهل به حکم
- ۱۲۹.....نمازخواندن بر اثر فراموشی
- ۱۲۹.....اطلاع از نجاست بدن یا لباس در بین نماز
- ۱۲۹.....الف. نجاست مربوط به قبل از نماز بوده است
- ۱۳۱.....ب. نجاست بین نماز ایجاد شود و پیش از آنکه چیزی از نماز را بخواند، ملتفت شود
- ۱۳۲.....ج. متوجه نجاست در بین نماز شده و شک دارد بین نماز ایجاد شده یا از قبل بوده است
- ۱۳۲.....نماز با شک در نجس بودن بدن یا لباس
- ۱۳۳.....نماز با لباس نجس به خیال پاک شدن آن
- ۱۳۳.....نماز با خون نجس به خیال پاک بودن خون
- ۱۳۴.....نماز با یقین به بخشیده بودن خون بدن یا لباس و کشف خلاف آن

برخورد بدن یا لباس با نجاست فراموش شده ۱۳۴

علم به نجاست یکی از دو لباس ۱۳۴

علم به نجاست یکی از سه لباس ۱۳۶

نبود آب کافی برای تطهیر لباس و بدن ۱۳۶

کمبود آب برای پاک کردن دو نجاست ۱۳۸

کم کردن نجاست از لباس یا بدن نمازگزار که امکان تطهیر ندارد ۱۳۹

برداشتن عین نجس از لباس یا بدن نمازگزار که امکان تطهیر ندارد ... ۱۳۹

مقدم کردن وضو بر تطهیر لباس یا بدن ۱۴۰

شرط دوم لباس نمازگزار: لباس مباح ۱۴۰

مباح بودن لباس نمازگزار ۱۴۰

مباح بودن تمام لباس های نمازگزار ۱۴۱

نماز در لباس غصبی ۱۴۲

علم به حرمت غصب و بطلان نماز در لباس غصبی ۱۴۲

علم به حرمت غصب و جهل به بطلان نماز در لباس غصبی ۱۴۳

جهل به حرمت غصب و خواندن نماز با لباس غصبی ۱۴۴

نماز با لباس غصبی به سبب جهل به موضوع ۱۴۴

نماز با لباس غصبی به سبب فراموشی ۱۴۴

نماز با لباس غصبی به سبب اضطراب ۱۴۵

اطلاع از غصبی بودن لباس در بین نماز ۱۴۶

نماز با لباسی که خمس آن داده نشده ۱۴۷

لباس را با عین پولی خریده که خمس یا زکاتش داده نشده ۱۴۷

لباس را به ذمه خریده است ۱۴۸

- همراه داشتن وسیله غصبی (محمول غصبی) در نماز ۱۴۹
- غصبی بودن عین و منفعت ۱۵۰
- شرط سوم لباس نمازگزار: از اجزای مردار نباشد..... ۱۵۰**
- لباسی که از اجزای مردار تهیه شده ۱۵۰
- الف. مرداری که خون جهنده دارد ۱۵۰
- ب. مرداری که خون جهنده ندارد..... ۱۵۱
- ج. موارد مشکوک بین حیوانی که خون جهنده دارد و ندارد ۱۵۱
- محمول مردار..... ۱۵۱**
- الف. اجزایی که روح دارد ۱۵۱
- ب. اجزایی که روح ندارد..... ۱۵۲
- نماز با لباس های چرمی ۱۵۲**
- چرم طبیعی ۱۵۲
- چرم مصنوعی ۱۵۵
- پوشاک مشکوک بین چرم طبیعی و مصنوعی ۱۵۶
- نماز با لباسی که از اجزای مردار تهیه شده ۱۵۶**
- نماز خواندن به سبب فراموشی ۱۵۶
- نماز خواندن با جهل به موضوع ۱۵۶
- نماز با لباسی که شک دارد از اجزای مردار تهیه شده ۱۵۷
- شرط چهارم لباس نمازگزار: از اجزای حیوان حرام گوشت نباشد ۱۵۷**
- لباسی که از حیوان حرام گوشت تهیه شده ۱۵۷
- نماز با رطوبت حیوان حرام گوشت ۱۵۸
- نماز با مو یا عرق یا رطوبت انسان ۱۵۸

- نماز با مروارید یا موم یا عسل ۱۵۹
- نماز با صدف ۱۵۹
- پر پرندہ حرام گوشت ۱۶۰
- حیوان حرام گوشتی کہ خون جہندہ ندارد ۱۶۰
- حیوانی کہ بالعرض حرام گوشت شدہ ۱۶۰
- شک در حلال گوشت یا حرام گوشت بودن حیوان بعد از فرض تذکیہ ... ۱۶۱
- محمول حرام گوشت ۱۶۱
- نماز با لباسی کہ از حیوان حرام گوشت تہیہ شدہ ۱۶۲
- نماز خواندن بہ سبب فراموشی ۱۶۲
- نماز خواندن با جہل بہ موضوع ۱۶۲
- نماز خواندن با جہل بہ حکم ۱۶۲
- استثنائات لباس تہیہ شدہ از حیوان حرام گوشت ۱۶۳
- لباسی کہ از پوست سنجاب تہیہ شدہ ۱۶۳
- لباسی کہ از خز تہیہ شدہ ۱۶۳
- شرط پنجم لباس نمازگزار: لباس مردان از طلا نباشد..... ۱۶۴**
- پوشیدن لباس طلا باف در نماز و غیرنماز ۱۶۴
- لباسی کہ قابلیت ستر ندارد ۱۶۴
- لباسی کہ ممزوج با طلاست ۱۶۵
- زینت کردن بہ طلا در نماز و غیرنماز ۱۶۵
- ہمراہ داشتن طلا توسط مردان ۱۶۵
- پنہان یا آشکار بودن طلا ۱۶۶
- مدت استفادہ از طلا ۱۶۶

دندان طلا	۱۶۶
عینک طلا	۱۶۸
دکمه طلا	۱۶۸
قاب طلای ساعت	۱۶۹
آب طلا	۱۶۹
طلای سفید	۱۷۰
پلاتین و فلزات دیگر	۱۷۱
پوشش طلا برای پسر بچه نابالغ	۱۷۱
پوشاندن طلا بر پسر بچه نابالغ	۱۷۱
نماز با پوشش طلا	۱۷۲
نماز خواندن به سبب فراموشی	۱۷۲
نماز خواندن با جهل به موضوع	۱۷۲
نماز خواندن با جهل به حکم	۱۷۲
نماز خواندن با شک در طابودن لباس	۱۷۳
شرط ششم لباس نمازگزار: لباس مردان از ابریشم نباشد	۱۷۳
پوشیدن لباس ابریشمی در نماز و غیرنماز	۱۷۳
لباسی که معلوم نیست از ابریشم خالص باشد	۱۷۴
لباس ابریشمی که قابلیت ستر ندارد	۱۷۴
لباس ابریشمی غیر خالص	۱۷۵
لباس بافته شده با ابریشم و غیر ابریشم	۱۷۵
شک در نوع ممزوج با ابریشم	۱۷۶
لباسی که آستر آن از ابریشم است	۱۷۶

- وجود ابریشم بین پارچه و آستر لباس ۱۷۷
- حاشیه دوزی لباس با ابریشم خالص ۱۷۷
- دکمه و قیطان ابریشمی ۱۷۷
- وصله کردن لباس با ابریشم ۱۷۸
- همراه داشتن لباس ابریشمی ۱۷۸
- استعمال ابریشم غیر لباس ۱۷۹
- جبیره ابریشمی ۱۷۹
- پوشاندن لباس ابریشمی به بچه ۱۷۹
- نماز خواندن بچه با لباس ابریشمی ۱۸۰
- نماز با لباس ابریشمی ۱۸۰
- نماز خواندن به سبب فراموشی ۱۸۰
- نماز خواندن با جهل به موضوع ۱۸۱
- نماز خواندن با جهل به حکم ۱۸۱
- احکام لباس نمازگزار ۱۸۱**
- اضطرار و پوشیدن لباس هایی که به طور متعارف در نماز ممنوع است ... ۱۸۱
- پوشیدن لباس غصبی، ابریشمی خالص، طلا باف، تهیه شده از اجزای مردار. ۱۸۱
- پوشیدن لباسی که از حیوان حرام گوشت تهیه شده است ۱۸۲
- پوشیدن لباس نجس ۱۸۳
- ترتیب در لباس هایی که در حالت عادی نمی توان با آن ها نماز خواند ... ۱۸۴
- وظیفه کسی که لباس برای نماز ندارد ۱۸۵
- خواندن نماز اول وقت در جایی که ساتر ندارد ۱۸۵
- لباس شهرت ۱۸۷

تعریف لباس شهرت	۱۸۷
پوشیدن لباس شهرت	۱۸۷
نماز با لباس شهرت	۱۸۸
لباس مختص	۱۸۹
تعریف لباس مختص	۱۸۹
حکم پوشیدن لباس مختص	۱۸۹
نماز با لباس مختص	۱۹۰
نماز در حال خوابیده با لحافی که شروط لباس را ندارد	۱۹۰
مستحبات لباس نمازگزار	۱۹۲
مکروهات لباس نمازگزار	۱۹۲
نجاساتی که وجود آن‌ها در نماز بخشیده شده است	۱۹۴
موقعی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد	۱۹۴
مورد اول: خون جراحت یا زخم یا دُمَل	۱۹۵
تطهیر خون زخم یا جراحت یا دمل برای نماز	۱۹۵
بستن زخم یا جراحت یا دمل معفو در نماز	۱۹۷
رسیدن رطوبت به خون زخم یا جراحت یا دمل	۱۹۷
نجس شدن چرک یا دوا و مانند آن بر اثر خون زخم یا جراحت یا دمل	۱۹۸
سرایت خون زخم یا جراحت یا دمل به اطراف آن	۱۹۸
زخم و جراحت که در اجزای داخلی بدن است	۱۹۸
خون بواسیر	۱۹۹
خون دماغ	۲۰۰
خون مشکوک بین زخم و غیر زخم	۲۰۰

- وجود چند زخم در بدن ۲۰۱
- مورد دوم: خون کمتر از درهم ۲۰۲**
- معفوبودن خون کمتر از درهم در بدن یا لباس نمازگزار ۲۰۲
- اندازهٔ درهم از لحاظ مساحت ۲۰۲
- شک در مقدار مساحت خون ۲۰۳
- غلظت و رقت خون در محاسبهٔ مساحت خون ۲۰۳
- انواع خون‌های کمتر از درهم ۲۰۴
- توضیح اقسام خون به تفکیک نوع خون ۲۰۴**
۱. خون حیض ۲۰۴
۲. خون نفاس ۲۰۴
۳. خون استحاضه ۲۰۵
۴. خون حیوان نجس العین (سگ و خوک) ۲۰۵
۵. خون کافر ۲۰۵
۶. خون مردار ۲۰۵
۷. خون حیوان حرام گوشت ۲۰۶
۸. خون بدن انسان (غیرکافر) یا خون حیوان حلال گوشت ۲۰۶
- توضیح اقسام خون به تفکیک نام مرجع ۲۰۶**
- شک در نوع خون کمتر از درهم ۲۰۸
- روش محاسبهٔ مقدار خون در خون‌های پراکنده ۲۰۸
- روش محاسبهٔ مقدار خون در لباس‌های آستردار و بدون آستر ۲۰۹
- مخلوط شدن خون با رطوبت ۲۱۱
- مخلوط شدن خون با نجاست دیگری غیر از خون ۲۱۱

- نجس شدن بدن و لباس مرطوب به واسطه برخورد به خون بدون آنکه خونی شوند ۲۱۲..
- نماز خواندن با لباس و بدن آغشته به خون بعد از زایل شدن خون از آن‌ها... ۲۱۲
- مورد سوم: لباس‌های کوچک نمازگزار** ۲۱۳
- حکم نماز با لباس‌های کوچک نجس شده ۲۱۳
- مصادق لباس کوچک ۲۱۳
- مورد چهارم: همراه داشتن (محمول) عین نجس یا متنجس** ۲۱۴
- محمول متنجس که نمی‌توان با آن عورت را پوشاند ۲۱۴
- محمول متنجس که می‌توان با آن عورت را پوشاند ۲۱۴
- محمول نجس ۲۱۵
- نجاست نخ بخیه یا نخ دوخته شده به لباس ۲۱۶
- مورد پنجم: لباس پرستار بچه** ۲۱۶
- مورد ششم: حالت اضطرار** ۲۲۰
- کتابنامه** ۲۲۱
- کتاب‌ها ۲۲۱
- سایت‌ها ۲۲۳

پیشگفتار

عبدالسلام از امام رضا علیه السلام شنید که فرمودند: «رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَخِيَا أَمَرْنَا». خداوند رحمت کند کسی را که امر ما را زنده می‌کند. عرض کرد: «چگونه امر شما را زنده می‌کند؟» علی بن موسی الرضا علیه السلام در پاسخ فرمودند: «يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا.»^۱ (علوم ما را فرامی‌گیرد و آن را به مردم تعلیم می‌دهد... زیرا اگر مردم از زیبایی‌های کلام ما آگاهی می‌یافتند، از ما پیروی می‌کردند.)

«معاونت تبلیغات آستان قدس رضوی» مفتخر است در راستای رسالت خود مبنی بر اشاعه فرهنگ تشیع و پاسخ‌گویی به سؤالات شرعی مردم در این حوزه گسترده از دین، محتوای پیش رو را به استادان فرهیخته تقدیم کند. در این نوشتار تلاش شده است علاوه بر ارائه اطلاعات و محتوایی غنی، پاسخی مناسب با محتوایی یکسان در اختیار استادان قرار داده شود تا از تشویش خاطر مراجعان به سبب دریافت جواب‌های متفاوت جلوگیری شود.

اهداف اصلی تهیه و تنظیم این قبیل نوشتارها عبارت‌اند از: تلخیص کتاب‌های تخصصی موجود در این حوزه؛ جمع‌بندی جواب‌ها؛ بی‌نیاز کردن استادان از رجوع به منابع پُرشمار در هنگام پاسخ‌گویی. برای رسیدن به این مهم، کارگروهی از استادان و کارشناسان فرهیخته این اداره، هر موضوع پیشنهادی را موشکافانه بررسی می‌کنند و محصول تلاش خویش را به داوری هیئت علمی می‌گذارند.

مجموعه کتاب‌های رهیافت در چهار موضوع کلی تدوین می‌شود: رهیافت احکام، رهیافت اعتقادی، رهیافت تربیتی و رهیافت ترکیبی که مرکب از هر سه موضوع قبل است. بی‌شک بررسی دقیق و نگاه نقادانه شما فرهیخته گران قدر، خدمتگزاران را در بهبود کیفی این

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۳۰۷، حدیث ۶۹.

مجموعه یاری خواهد کرد.

جبهه خضوع به درگاه قدسی احدیت می‌ساییم، به شکرانه توفیق خدمتی که حضرتش در بارگاه ملکوتی و سراسر نور امام رضا علیه السلام ارزانی‌مان فرموده است. امید است بتوانیم به پاس این افتخار و با استعانت از آن امام همام علیه السلام، به مصداق روایت نورانی آغازین، جرعه‌ای از علم حقیقی بنوشیم و به تشنگان راستین آن نیز بنوشانیم.

معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی

درآمد

مجموعهٔ پیش رو با عنوان احکام مقدمات نماز، در قالب رهیافت احکام تقدیم می‌شود. مستنداتی که در این کتاب از آن‌ها استفاده شده و استادان را از مراجعه به آن‌ها بی‌نیاز کرده است، عبارت است از: العروة الوثقی، تحریر الوسیلة، منهاج الصالحین، توضیح المسائل و استفتائات مراجع عظام تقلید حضرت امام، امام خامنه‌ای، آیت‌الله صافی، آیت‌الله مکارم، آیت‌الله سیستانی، آیت‌الله وحید، آیت‌الله نوری همدانی و آیت‌الله شبیری زنجانی. تمامی استفتائات از کتاب‌ها یا سایت‌های معتبر مراجع عظام استخراج شده است. در صورت نیاز به استفتای جدید نیز هیئت علمی این استفتا را انجام داده است.

شایان ذکر است در بخش‌هایی از رهیافت که نام مراجع عظام تقلید ذکر شده، منظور همین هشت مرجع ذکر شده است.

حجج اسلام مهدی نخعی و رضا ملوندی، از استادان و اعضای گروه علمی احکام ادارهٔ پاسخ‌گویی به سؤالات دینی، این کتاب را تدوین کرده‌اند و حجج اسلام حسین شریعتی و مجید داورزنی ارزیابی و ویرایش نهایی این اثر را انجام داده‌اند. سپاسگزار تلاش این عزیزان و اعضای هیئت اندیشه‌ورز نشر احکام، حجج اسلام سیدمحمد ضیایی و محمدهادی رنجبر هستیم که ما را در جمع‌آوری این اثر یاری کردند و امیدواریم خداوند در سایهٔ لطف خویش، توفیق خدمت بیشتر را به ایشان عنایت فرماید.

هیئت اندیشه‌ورز نشر احکام

معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی

فصل اول

وقت نماز

نمازهای واجب

پرسش: نمازهای واجب را نام ببرید؟^۱

پاسخ: شش نماز واجب است: نمازهای یومیه، نماز آیات، نماز میت، نماز طواف واجب خانه کعبه، نماز قضای پدر که بر پسر بزرگتر واجب است (سیستانی: بنا بر احتیاط واجب) و نمازی که به واسطه اجاره و نذر و قسم و عهد واجب می شود (مراجع عظام تقلید).

نکته: بعضی از مراجع عظام تقلید نماز قضای مادر را هم ذکر می کنند که تفصیل آن در رهیافت نماز قضا ذکر شده است.

وقت نمازهای یومیه

پرسش: وقت نمازهای یومیه را بیان کنید.

پاسخ: برای نمازهای یومیه سه وقت مطرح شده است: وقت مخصوص، وقت مشترک، وقت فضیلت. برای آشنایی با اوقات نماز، ابتدا معنای اصطلاحی چند کلمه بیان می شود: ظهر، مغرب، نیمه شب، فجر صادق، وقت مخصوص، وقت مشترک، وقت فضیلت.

ظهر^۲

اگر چوب یا چیزی مثل آن را عمود بر زمین قرار دهیم (شاخص)، وقتی که سایه آن به کمترین مقدار رسید و شروع به افزایش کرد، ظهر شرعی تحقق یافته است (اصطلاحاً زوال شده است).

نکته: در بعضی شهرها مثل مکه که گاهی موقع ظهر سایه به کلی از بین می رود، بعد از پیدا شدن دوباره سایه معلوم می شود ظهر شده است.

۱. سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، نمازهای واجب، مقدمه؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۷.

۲. سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۲۹؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۵؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۱.

شاخص^۱

چوب یا چیز دیگری را که برای معین کردن ظهر به طور عمود بر زمین قرار می‌دهند، شاخص می‌گویند (مراجع عظام تقلید).

مغرب^۲

مغرب موقعی است که سرخی طرف مشرق که بعد از غروب آفتاب پیدا می‌شود، از بین برود (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت‌الله نوری).

مغرب موقعی است که سرخی طرف مشرق که بعد از غروب آفتاب پیدا می‌شود، از بالای سر انسان بگذرد (آیات عظام فاضل و صافی).

مغرب موقعی است که آفتاب از زمینی که مسطح است، غروب کند. مغرب در منطقه‌ای که پستی و بلندی دارد، موقعی است که اگر زمین مسطح بود، آفتاب غروب می‌کرد (آیت‌الله بهجت).

مغرب موقعی است که قرص آفتاب در افق پنهان شود و احتیاط آن است که صبر کند تا سرخی طرف مشرق که بعد از غروب آفتاب پیدا می‌شود، از بالای سر بگذرد و به طرف مغرب برگردد (آیت‌الله مکارم).

مغرب موقعی است که سرخی طرف مشرق که هنگام غروب آفتاب پدیدار می‌شود، از بین برود (آیت‌الله شبیری).

اگر انسان در غروب آفتاب شک داشته باشد و احتمال بدهد خورشید پشت کوه‌ها یا ساختمان‌ها یا درختان مخفی شده باشد، نباید قبل از اینکه سرخی طرف مشرق که بعد از غروب آفتاب پیدا می‌شود از بالای سرش بگذرد، نماز مغرب را به جا بیاورد و روزه را افطار کند. اگر هم شک نداشته باشد، بنا بر احتیاط واجب باید تا وقت مذکور صبر کند (آیت‌الله سیستانی).

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۰؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۰۳۵۵۰، تاریخ استفتا: ۱۷ مهر ۱۳۹۵.

۲. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۵؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۱.

احتیاط واجب آن است که نماز مغرب و افطار روزه را از پنهان شدن قرص خورشید تأخیر بیندازد تا سرخی طرف مشرق که بعد از غروب آفتاب پیدا می‌شود، از بالای سر انسان بگذرد (آیات عظام خویی و وحید).

نیمه شب^۱

منظور از نیمه شب بنا بر احتیاط واجب نصف فاصله زمانی بین غروب آفتاب تا طلوع فجر (اذان صبح) است^۲ (حضرت امام و آیات عظام فاضل، سیستانی، وحید، صافی و مکارم).

منظور از نیمه شب، نصف فاصله زمانی بین غروب آفتاب تا طلوع آفتاب است (آیت الله خویی).

منظور از نیمه شب، نصف فاصله زمانی غروب آفتاب تا طلوع فجر (اذان صبح) است (امام خامنه‌ای^۳ و آیات عظام بهجت، شبیری و نوری).

بنابراین تقریباً یازده ساعت و ربع بعد از ظهر شرعی، نیمه شب است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، مکارم و صافی).

تقریباً یازده ساعت و بیست دقیقه یا بیشتر بعد از ظهر شرعی، نیمه شب است (آیت الله شبیری).

دوازده ساعت بعد از ظهر شرعی، نیمه شب است (آیت الله خویی).

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۴؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۴۵؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۶۷۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتائات، سؤال ۳۶۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۵؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۲.

۲. برای مثال، چنانچه غروب آفتاب در شهری ساعت ۱۸ و طلوع فجر ساعت ۴ بامداد باشد، فاصله زمانی غروب آفتاب تا طلوع فجر ده ساعت است که نصف آن، پنج ساعت می‌شود. اگر این پنج ساعت به زمان غروب آفتاب اضافه شود یا از زمان طلوع فجر کم شود، ساعت ۲۳ (۱۱ شب) می‌شود. این زمان، بنا بر احتیاط، نصفه شب است.

۳. شایان ذکر است که امام خامنه‌ای در رساله آموزشی درس ۳۵ مانند نظر حضرت امام مسئله را به احتیاط واجب ذکر کرده‌اند؛ ولی در اجوبة الاستفتائات جدید سایت به فتوا ذکر شده است.

فجر صادق^۱

نزدیک اذان صبح، از طرف مشرق، سفیدہ‌ای رو بہ بالا حرکت می‌کند کہ آن را فجر اول (کاذب) می‌گویند و هنگامی کہ آن سفیدی پھن شود، فجر دوم (صادق) حاصل خواهد شد (مراجع عظام تقلید).

وقت مخصوص^۲

در نماز ظهر و عصر یا مغرب و عشا، از اول وقت بہ اندازہ نماز اولی و از آخر وقت بہ اندازہ نماز دومی را وقت مخصوص می‌گویند کہ نمی‌شود آن نماز دیگر را در این وقت خواند (مراجع عظام تقلید).

وقت مشترک^۳

بین دو وقت مخصوص نماز اول و دوم را وقت مشترک می‌گویند کہ خواندن ہر دو نماز در این وقت جایز است (مراجع عظام تقلید).^۴

وقت فضیلت

زمانی است کہ اگر نمازها در آن وقت خواندہ شود، فضیلت و ثواب بیشتری دارد کہ توضیح آن خواهد آمد.

وقت نماز صبح

پرسش: وقت ادای (انجام دادن) نماز صبح چہ زمانی است؟

۱. سید محمد حسن بنی‌ہاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلہ ۷۴۱؛ سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیة و نوافلها، مسئلہ ۱؛ سید علی خامنہ‌ای، شمارہ استفتا: ۷۴۵۳۵۲، تاریخ استفتا: ۱۱ اسفند ۱۳۹۵.
۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیة و نوافلها، مسئلہ ۲؛ سید محمد حسن بنی‌ہاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلہ ۷۳۱؛ سید علی خامنہ‌ای، شمارہ استفتا: ۷۵۵۸۲۶، تاریخ استفتا: ۱۹ فروردین ۱۳۹۶ و اقتباس از اجوبہ الاستفتائات، سؤال ۳۶۴.
۳. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمہ؛ سید محمد حسن بنی‌ہاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلہ ۷۳۱.
۴. از امام خامنہ‌ای مطلبی پیدا نشد.

پاسخ: وقت ادای نماز صبح بین فجر صادق تا طلوع آفتاب است (مراجع عظام تقلید).^۱

وقت فضیلت نماز صبح

پرسش: وقت فضیلت نماز صبح چه زمانی است؟^۲

پاسخ: وقت فضیلت نماز صبح از اول اذان صبح تا پیداشدن سرخی از طرف مشرق است و شاید پیداشدن سرخی هم‌زمان با إسفار (بازشدن) و تنور الصبح (روشن‌شدن صبح) که در روایات به آن تصریح شده است، باشد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت‌الله فاضل).

وقت فضیلت نماز صبح از اذان صبح است تا زمانی که سپیده صبح، آسمان را روشن می‌کند (آیات عظام سیستانی و مکارم).

وقت فضیلت نماز صبح از اذان صبح تا ظهور حمرة مشرقیه است (آیات عظام خویی، وحید، بهجت، نوری و صافی).

نکته:^۳ مستحب است نماز صبح را قبل از روشن شدن هوا در حال تاریکی بخواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم و نوری).

شب‌های مهتابی

پرسش: آیا برای خواندن نماز صبح، تفاوتی بین شب‌های مهتابی و غیر آن

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۱؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۵.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه؛ لطف‌الله صافی، هدایة العباد، مسئله ۶۳۹؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۷؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۴؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش گانه، مسئله ۶؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۶۹۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۲۳۹۴۹، تاریخ استفتا: ۱۲ آذر ۱۳۹۶.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اوقات الیومیة و نوافلها، مسئله ۱۰؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۴.

وجود دارد؟>؟

پاسخ: باید برای نماز صبر کند تا روشنایی طلوع فجر احراز شود (حضرت امام).>؟

در شب‌های روشن که مهتاب سبب می‌شود روشنی نور خورشید در افق نمایان نشود، نمازگزار باید احتیاط کند و تا روشن شدن افق، نماز را تأخیر بیندازد (آیت‌الله شبیری).

تفاوتی بین شب‌های مهتابی و غیر آن نیست و معیار احراز طلوع فجر است (امام‌خامنه‌ای و آیات عظام بهجت، فاضل، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

پرسش: شب‌های مهتاب چه شب‌هایی است؟^۳

پاسخ: معیار شب‌هایی است که روشنایی ماه بر طلوع فجر غالب است (حضرت امام).

شب‌های روشن که مهتاب سبب می‌شود روشنی نور خورشید در افق نمایان نشود (آیت‌الله شبیری).

وقت نماز ظهر و عصر

پرسش: وقت ادای (انجام دادن) نماز ظهر و عصر چه زمانی است؟^۴

>؟. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ملحقات رساله‌ها، استفتانات امام با حاشیه آیت‌الله حسین نوری، مسئله ۵: محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۴۶۳: لطف‌الله صافی، جامع الاحکام، ج ۱، سؤال ۱۸۸: محمد فاضل، جامع المسائل، ج ۱، سؤال ۲۳۱: ناصر مکارم شیرازی، استفتانات جدید، ج ۱، سؤال ۱۰۴: سیدموسی شبیری، سایت، استفتانات، سؤال ۹۸۳: سیدعلی خامنه‌ای، اجوبه الاستفتانات، سؤال ۳۵۴: مناسک حج، استفتانات مسائل متفرقه، سؤال ۱۳۴۳.

>؟. شایان ذکر است به‌نظر حضرت امام، در لیالی مقرر در مکّه مکرمه، کسانی که نماز صبح را با سایر مسلمانان به‌جماعت می‌خوانند، نمازشان صحیح است و نیازی نیست بعد از روشن شدن، دوباره نماز را بخوانند (مناسک حج محشی، استفتانات مسائل متفرقه، سؤال ۱۳۴۳، ج ۹۲، ویرایش ۹).

۳. سیدروح‌الله خمینی، استفتانات سه‌جلدی، ج ۱، ص ۱۳۲، سؤال ۱۹: سیدموسی شبیری، سایت، استفتانات، سؤال ۹۸۳. ۴. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، احکام نماز، فصل فی اوقات الیومیه و نوافلها، مقدمه: سیدعلی خامنه‌ای، اجوبه الاستفتانات، احکام وقت نماز، سؤال ۳۴۶: لطف‌الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۷: سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۱: حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۳۷: سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، اعداد الفرائض، فصل دوم و مسئله ۵۰۲: سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۸۹۸.

پاسخ: وقت نماز ظهر و عصر از ظهر شرعی (زوال) که توضیح آن در بخش توضیح اصلاحات بیان شد، آغاز می‌شود. پایان آن، غروب آفتاب است (امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، مکارم و وحید).

مغرب است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، صافی، شبیری و نوری). کسی که مسافر نیست، اگر تا غروب آفتاب و پنهان شدن خورشید به اندازه خواندن پنج رکعت نماز وقت دارد، باید نماز ظهر و عصر را به ترتیب بخواند و اگر کمتر وقت دارد، رعایت احتیاط و جوبی ترک نشود؛ به این صورت که بنا بر احتیاط، نماز عصر را مقدم کند و بعد نماز ظهر را در فاصله غروب آفتاب تا مغرب به قصد مافی‌الذمه بخواند، سپس نماز عصر را برای رعایت ترتیب، به قصد مافی‌الذمه در همان فاصله دوباره به جا آورد.^۱ و اگر آفتاب غروب کرده است و تا مغرب به اندازه خواندن پنج رکعت نماز وقت دارد، نماز ظهر و عصر را به ترتیب به قصد مافی‌الذمه، بنا بر احتیاط واجب بخواند. اگر کمتر وقت دارد، رعایت احتیاط ترک نشود؛ به این صورت که بنا بر احتیاط، نماز عصر را به قصد مافی‌الذمه بخواند و بعد نماز ظهر را قضا کند و بنا بر احتیاط، نماز عصر را هم برای رعایت ترتیب، دوباره قضا کند^۲ (آیت الله سیستانی).

نماز وُسطی

پرسش: منظور از نماز وُسطی که بر محافظت بر آن تأکید شده است، کدام نماز است؟^۳

۱. در فرض مذکور، چنانچه نماز اول را به قصد مافی‌الذمه و امتثال امر فعلی که متوجه اوست بخواند، یعنی به نیت وظیفه فعلی که خداوند متعال از او می‌خواهد به جا آورد، سپس در فاصله زمانی غروب تا مغرب، نماز دوم را نیز به قصد مافی‌الذمه و امتثال امر فعلی که متوجه او در زمان جدید است، بدون نیت ادا و قضا بخواند، در رعایت احتیاط کافی است. در این صورت، به خواندن سه نماز به شیوه‌ای که در متن اشاره شد، نیازی نیست.

۲. در فرض مذکور چنانچه نماز اول را به قصد مافی‌الذمه و امتثال امر فعلی که متوجه اوست، بدون نیت ادا و قضا بخواند، یعنی به نیت وظیفه فعلی که خداوند متعال از او می‌خواهد به جا آورد، سپس در خارج از وقت، نماز دوم را نیز به قصد مافی‌الذمه و امتثال امر فعلی که متوجه او در زمان جدید است، به نیت قضا بخواند، در رعایت احتیاط کافی است. در این صورت، به خواندن سه نماز به شیوه‌ای که در متن اشاره شد، نیازی نیست.

۳. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و نوافلها، مسئله ۳؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۰.

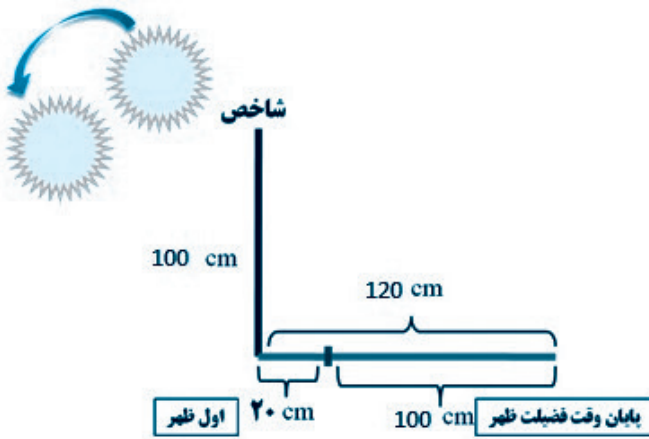

پاسخ: منظور از نماز وسطی، نماز ظهر است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم و نوری).

وقت فضیلت نماز ظهر

پرسش: وقت فضیلت نماز ظهر چه زمانی است؟^۱

پاسخ: از اول ظهر تا زمانی که به سایه شاخص به اندازه طول آن اضافه شود؛ مثلاً اگر طول شاخص یک متر باشد و هنگام ظهر ۲۰ سانتی متر سایه داشته باشد، پایان وقت فضیلت نماز ظهر وقتی است که سایه شاخص به ۱۲۰ سانتی متر برسد (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، وحید، مکارم، صافی و نوری).

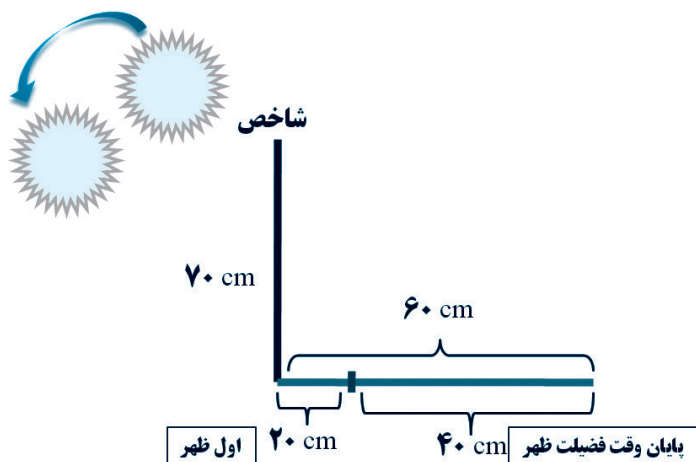
در غیر زمان شدت گرما (قَیْظ)، از اول ظهر تا اینکه به سایه شاخص به اندازه چهارهفتم خودش اضافه شود. بهتر آن است که قبل از اضافه شدن

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه: محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۴؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۰۴؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۷۸۸۹۷۸، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶/۲/۲۶؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۰؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۶۹۵.

دو هفتم به شاخص، نماز خوانده شود و در زمان شدت گرما (قَيْظ)، وقت فضیلت تا بعد از زمانی که اندازه سایه شاخص به اندازه آن شود، امتداد دارد. که اگر در این هنگام، بدون فاصله شدن زمان معتنا به نماز ظهر را بخواند، آن را در وقت فضیلت انجام داده است (آیت الله سیستانی).

وقت فضیلت نماز عصر

پرسش: وقت فضیلت نماز عصر چه زمانی است؟^۱

پاسخ: وقت شروع فضیلت نماز عصر از زمانی است که سایه شاخص به اندازه چهار هفتم آن برسد تا زمانی که سایه به دو برابر شاخص برسد. البته بعید نیست که ابتدای فضیلت نماز عصر موقعی باشد که به مقدار خواندن نماز ظهر، از ظهر گذشته باشد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت الله فاضل).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۴؛ سید علی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۰۴؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش گانه، مسئله ۶؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۶۹۵؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۶؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۷۹۳۵۴، تاریخ استفتا: ۲۳ تیر ۱۳۹۵.

وقت فضیلت عصر از موقعی است که سایه شاخص به اندازه خود آن شود تا موقعی که به اندازه دو برابر آن شود (آیت الله مکارم).

وقت فضیلت عصر از زوال تا موقعی است که سایه شاخص به اندازه دو برابر آن شود (آیات عظام خویی، بهجت، وحید، صافی و نوری).

در غیر زمان شدت گرما (قَیْظ)، وقت فضیلت عصر از زمان رسیدن سایه به دوهفتم آن شروع می شود و تا رسیدنش به شش هفتم ادامه دارد. بهتر آن است که قبل از رسیدن سایه به چهارهفتم آن، نماز عصر خوانده شود. در زمان شدت گرما (قَیْظ)، وقت فضیلت تا بعد از زمانی که اندازه سایه شاخص به اندازه دو برابر آن شود، امتداد دارد. اگر در این هنگام بدون فاصله شدن زمان معتنا به نماز عصر را بخواند، در این صورت آن را در وقت فضیلت انجام داده است (آیت الله سیستانی).^۱

درباره وقت فضیلت نماز عصر، با رعایت اعلمیت نسبی، به مرجع دیگری رجوع شود (آیت الله شبیری).

وقت نماز جمعه

پرسش: ابتدا و انتهای وقت نماز جمعه چه زمانی است؟^۲

پاسخ: احتیاط آن است که از اوایل عرفی ظهر تأخیر نیفتد و اگر از این وقت تأخیر افتاد، احتیاط آن است که نماز ظهر را بخوانند؛ گرچه بعید نیست که وقت نماز جمعه تا مقدار دو قدم معمولی از سایه اشخاص متعارف

۱. برای مثال، اگر طول شاخصی که در زمین نصب شده است، ۷۰ سانتی متر و طول سایه شاخص هنگام ظهر شرعی، ۱۰ سانتی متر باشد، وقت فضیلت نماز عصر از زمانی آغاز می شود که به اندازه دوهفتم طول شاخص (۲۰ سانتی متر) به سایه شاخص هنگام ظهر که ۱۰ سانتی متر است، اضافه شود. بنابراین زمانی که طول سایه شاخص به ۳۰ سانتی متر برسد، آغاز وقت فضیلت نماز عصر فرامی رسد و زمانی که به اندازه شش هفتم طول شاخص (۶۰ سانتی متر) به سایه شاخص هنگام ظهر اضافه شود، یعنی طول سایه شاخص ۷۰ سانتی متر شود، وقت فضیلت نماز عصر به انتها می رسد.

۲. سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، کتاب الصلاة، نماز جمعه، مسئله ۱؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۴؛ سید علی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۵۰؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۷۸۶؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، نماز جمعه، مسئله ۱.

امتداد داشته باشد (حضرت امام).

از اول زوال خورشید شروع می شود و احوط آن است که از اوایل عرفی زوال در حدود یکی دو ساعت به تأخیر نیفتد؛ و الا بنا بر احتیاط، نماز ظهر خوانده شود (امام خامنه ای).

از اول ظهر است به مقداری که اذان و خطبه ها و نماز مطابق معمول انجام شود و با گذشتن این مقدار، وقت نماز جمعه پایان می یابد و باید نماز ظهر خوانده شود (آیت الله مکارم).

از اول ظهر است تا یک ساعت. منظور از ساعت، یک دوازدهم روز است؛ بنابراین در فصول مختلف تغییر می کند (آیت الله شبیری).

احتیاط واجب آن است که نماز جمعه را از موقعی که عرفاً اول ظهر می گویند، تأخیر نیندازند و اگر از اوایل ظهر تأخیر افتاد، به جای نماز جمعه نماز ظهر بخواند (آیات عظام فاضل و نوری).

از اول ظهر است تا مقداری که مکلف بتواند نماز جمعه را با شروط آن یعنی طهارت از حدث و خبث و حضور در اجتماع به جا آورد (آیت الله صافی).

از اذان ظهر است تا زمانی که سایه شاخص به اندازه خودش برسد (آیت الله خوئی).

وقت نماز جمعه اوایل عرفی ظهر است؛ پس هرگاه نماز جمعه از این وقت به تأخیر انداخته شود، وقتش تمام شده است و باید نماز ظهر را به جا آورد. درباره صدق اوایل ظهر عرفی، این نکته شایان توجه است که اگر خطبه ها حداکثر ۴۰ دقیقه طول بکشد و سپس بلافاصله نماز جمعه جامع الشرایط خوانده شود، کافی است و خواندن نماز ظهر لازم نیست و چنانچه خطبه ها بیشتر از ۴۰ دقیقه تا حدود ۷۵ دقیقه طول بکشد، محل احتیاط است و بنا بر احتیاط، لازم است نماز ظهر نیز خوانده شود و اگر خطبه ها بیشتر از حدود ۷۵ دقیقه طول بکشد، ظاهراً کافی محسوب نمی شود و لازم است نماز ظهر خوانده شود. مکلف در مواقع تردید عرفی، چنانچه مطابق این دستور العمل

عمل کند، کافی است (آیت الله سیستانی).

وقت نماز جمعه مضیق است و بنا بر احتیاط واجب، آن را از اول ظهر شرعی به تأخیر نیندازد؛ یعنی پس از احرار از ظهر شرعی به یقین یا اطمینان و غیر این‌ها از امارات دخول وقت (آیت الله وحید).

وقت نماز جمعه اول ظهر شرعی است که زوال شمس است؛ مثل ظهر. بنا بر احوط، باید اول زوال مبادرت به انجام آن بشود با مراعات وقت خطبه‌ها (آیت الله بهجت).

وقت خطبه‌های نماز جمعه

پرسش: آیا امام جمعه می‌تواند خطبه‌های نماز جمعه را قبل از زوال شروع کند؟^۱

پاسخ: اگر امام خطبه‌ها را قبل از زوال شروع کند و هنگام زوال به پایان برساند و نماز جمعه را شروع کند، صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام نوری، فاضل و صافی). بنا بر احتیاط لازم، خطبه‌ها بعد از زوال باشد (آیات عظام سیستانی، وحید و مکارم).

واجبات خطبه‌ها را باید بعد از زوال (ظهر شرعی) بخوانند؛ بنابراین اگر خطبه‌ها قبل از زوال شروع شد، باید واجبات آن‌ها را بعد از زوال اعاده کنند (آیات عظام خویی و بهجت).

۱. سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۸۴۶، کیفیت نماز جمعه، مسئله ۱۶ و ۲۷؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۵۰، کیفیت نماز جمعه؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۷۸۷؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، فی صلاة الجمعة، الخامس، مسئله ۳.

وقت نماز مغرب و عشا

پرسش: وقت نماز مغرب و عشا چه زمانی است؟^۱

پاسخ: وقت نماز مغرب و عشا برای شخص مختار، بین مغرب و نیمه شب شرعی است (مراجع عظام تقلید).

نکته:

الف. شخص مختار که عمداً نماز را تا نیمه شب شرعی نخوانده است: به احتیاط واجب، تا قبل از اذان صبح بدون نیت ادا و قضا بخواند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام بهجت، سیستانی، صافی و نوری).

به احتیاط واجب، فوراً بدون نیت ادا و قضا بخواند (آیات عظام خویی و وحید).

به نیت قضا بخواند (آیات عظام فاضل، مکارم و شبیری: هر چند احتیاط مستحب است بدون نیت ادا و قضا بخواند).

ب. شخص مضطر مانند فردی که خواب مانده است یا نماز را فراموش کرده است یا خانمی که بعد از نیمه شب از حیض پاک شده است، اگر نماز را تا نیمه شب شرعی نخوانده است:

بنا بر احتیاط واجب، تا قبل از اذان صبح بدون نیت ادا و قضا بخواند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل و بهجت).

وقت تا اذان صبح ادامه دارد و فرد مذکور نماز مغرب و عشا را تا قبل از اذان صبح به نیت ادا بخواند (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید، صافی، شبیری، مکارم و نوری).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، احکام نماز، فصل فی اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش گانه، مسئله ۶؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۴۱۵، مسئله ۷۴۰؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، قبل از مسئله ۵۰۱؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۵؛ لطف الله صافی، هدیة العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۸؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۸۵۳۱۱، تاریخ استفتا: ۱۲ مرداد ۱۳۹۵.

وقت فضیلت نماز مغرب

پرسش: وقت فضیلت نماز مغرب چه زمانی است؟^۱
 پاسخ: از اول مغرب است که توضیح آن در بخش اصطلاحات گذشت، تا زمانی که سرخی طرف مغرب (حمره مغربیه) از بین برود (مراجع عظام تقلید، غیر از آیات عظام سیستانی و شبیری).
 برای شخصی که مسافر نیست، از اذان مغرب تا زمان از بین رفتن سرخی سمت مغرب (حمره مغربیه) است. برای مسافر، از اذان مغرب تا یک چهارم شب ادامه پیدا می‌کند (آیت‌الله سیستانی).

وقت فضیلت نماز عشا

پرسش: وقت فضیلت نماز عشا چه زمانی است؟^۲
 پاسخ: وقت فضیلت نماز عشا از هنگام از بین رفتن سرخی سمت مغرب (حمره مغربیه) آغاز می‌شود و تا یک سوم شب ادامه دارد (مراجع عظام تقلید).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، احکام نماز، فصل فی اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه؛ سید روح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مسئله ۶؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، قبل از مسئله ۵۰۱: محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۱؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۶۲۳۳۹، تاریخ استفتا: ۱۳۹۷/۰۶/۰۶.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، احکام نماز، فصل فی اوقات الیومیة و نوافلها، مقدمه؛ سید روح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مسئله ۶؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، قبل از مسئله ۵۰۱: محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۱؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۲۱۱۰۴، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶/۰۳/۳۰.

احکام وقت نماز

خواندن نماز اول وقت

پرسش: بهترین زمان برای اقامه نماز چه زمانی است؟^۲

پاسخ: مستحب است مکلف نماز را در اولین وقت فضیلت به جا آورد؛ مگر اینکه تأخیر از جهتی بهتر باشد؛ مثل آنکه بخواهد نافله نماز را به جا آورد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم، نوری، صافی و وحید).

مستحب است انسان نماز را در اول وقت آن بخواند و راجع به آن خیلی سفارش شده است و هرچه به اول وقت نزدیک‌تر باشد، بهتر است (آیات عظام بهجت و شبیری).

تأخیر نماز از اول وقت

استحباب تأخیر نماز

پرسش: در چه صورت تأخیر انداختن نماز از اول وقت فضیلت بهتر است؟^۲

پاسخ: ۱. در موقع خواندن نافله‌هایی که جای آن قبل از نماز است، مگر اینکه نافله قبل از وقت نماز خوانده شود (مراجع عظام تقلید).

۲. در جایی که نمازگزار قصد خواندن نماز قضا را داشته باشد.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اوقات الیومیة و نوافلها، مسئله ۹؛ لطف‌الله صافی، هداية السائل، سؤال ۲۶۸؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۴؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۶۸۹؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۵۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶، احکام اوقات نماز و سایت ادمین، شماره استفتا: ۸۶۶۹۲۷، تاریخ استفتا: ۲۲ اردیبهشت ۱۳۹۷.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۳؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، اقتباس از مسئله ۷۶۸، مسئله ۷۶۹ و مسئله ۷۷۲.

نکته: ^۱ کسی که نماز قضا دارد، به نظر حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، وحید، صافی و نوری می‌تواند نماز ادا را قبل از نماز قضا بخواند و آیات عظام فاضل، مکارم و شبیری در مسئله تفصیل قائل هستند که به آن اشاره می‌شود:

آیت‌الله فاضل: کسی که نماز قضای روزی که می‌خواهد نماز ادا را بخواند بر او واجب باشد، احتیاط واجب، مقدم کردن نماز قضا بر نماز ادای همان روز است.

آیت‌الله مکارم: کسی که نماز قضا از روزهای پیش بر ذمه دارد، می‌تواند قبل از خواندن نماز قضا به نماز ادای روزانه مشغول شود؛ مگر آنکه یک یا دو نماز قبل از آن باشد که بنا بر احتیاط واجب باید قبل از آن به جا آورد.

آیت‌الله شبیری: کسی که فقط یک نماز قضا از روزهای پیش دارد، بنا بر احتیاط اگر ممکن است، اول آن را بخواند؛ بعد مشغول نماز آن روز شود. نیز اگر یک نماز یا بیشتر از همان روز از او قضا شده است، در صورتی که ممکن باشد، بنا بر احتیاط نماز قضای آن روز را پیش از نماز ادا بخواند.

پرسش: اگر خواندن نماز قضا باعث از دست رفتن وقت فضیلت نماز ادا شود، آیا باز هم اولویت با خواندن نماز قضا است؟^۲

پاسخ: اولویت با نماز قضا است (حضرت امام و آیات عظام بهجت، صافی و نوری).

اولویت با نماز ادا است (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید و مکارم^۳).

۳. برگزاری نماز جماعت:

اگر نماز جماعت بعد از وقت فضیلت خوانده شود، اولویت با نماز جماعت

۱. سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۱۳۸۴.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۳؛ لطف‌الله صافی، هدیة العباد، ج ۱، مسئله ۹۸۷؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۱۱۲۷؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۷۳۰؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۱۳۸۴.

۳. آیت‌الله مکارم: کسی که نماز قضا از روزهای پیش بر ذمه دارد، می‌تواند قبل از خواندن نماز قضا به نماز ادای روزانه مشغول شود؛ مگر آنکه یک یا دو نماز قبل از آن باشد که بنا بر احتیاط واجب باید قبلاً به جا آورد.

است یا فرادای اول وقت؟^۱

نماز جماعت افضل است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، مکارم، نوری و صافی).
نماز فرادای اول وقت فضیلت مقدم است (آیات عظام خویی، شبیری و وحید).

در این فرض، بهتر بودن جماعت معلوم نیست (آیت الله سیستانی).
در اول وقت، نماز فرادا بخواند و بعد به جماعت آن را اعاده کند و اگر
نخواست دو نماز بخواند، احتیاط در این امر مستحبی، مقدم کردن نماز اول
وقت است (آیت الله بهجت).

۴. برای قضای حاجت؛

۵. اگر فرد در ابتدای وقت حضور قلب ندارد؛

۶. مسافری که عجله دارد؛

۷. نماز مغرب برای کسی که روزه است و میل زیادی به افطار دارد یا کسی
منتظر اوست.

نکته: بندهای زیر تفصیل و اختلاف نظر دارد که به کتب مفصل مراجعه
شود:

۸. مغرب و عشا برای کسی که می‌خواهد از عرفات به مشعر الحرام کوچ
کند، حتی اگر یک سوم شب بگذرد؛

۹. تأخیر نماز صبح در وقت مزاحمت با نماز شب زمانی که چهار رکعت آن
را خوانده است؛

۱۰. کسی که از گرما می‌ترسد، تأخیر بیندازد تا هوا سرد شود؛

۱۱. مستحاضه کثیره نماز ظهر و مغرب را تا آخر وقت فضیلت آن دو به

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی مع التعليقات، ج ۱، فصل فی اوقات الرواتب، مسئله ۱۳؛
سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۱۴۰۲؛ لطف الله صافی، هدایة
السالک، ج ۱، سؤال ۴۸۹؛ محمد تقی بهجت، استفتائات، ج ۲، سؤال ۲۵۲۹؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا:
۷۲۵۹۰۳، تاریخ استفتا: ۱۳۹۵ دی ۵.

- تأخیر بیندازد تا بین ظهر و عصر و بین مغرب و عشا جمع کند؛
۱۲. تأخیر نماز برای تحصیل کمال دیگری مانند حضور در مسجد، یا برای جمع شدن افراد بیشتر در نماز جماعت.
۱۳. پرستار بچه نماز ظهر و عصر را به تأخیر بیندازد تا با نماز مغرب و عشا و با لباس پاک بخواند؛
۱۴. نماز عصر و عشا را به تأخیر بیندازد تا در وقت فضیلت بخواند.^۱

وجوب تأخیر

پرسش: در چه جاهایی انسان باید نماز را از اول وقت تأخیر بیندازد؟
پاسخ: مسئله حالات مختلفی دارد که به بعضی از آن‌ها اشاره می‌شود:

الف. تیمم در اول وقت

- اگر انسان عذری دارد که اگر بخواهد در اول وقت نماز بخواند، ناچار است با تیمم نماز بخواند:^۲
۱. یقین^۳ دارد عذر تا آخر وقت برطرف می‌شود: باید صبر کند (مراجع عظام تقلید).
۲. یقین دارد عذر تا آخر وقت برطرف نمی‌شود: می‌تواند در اول وقت نماز را با تیمم بخواند (مراجع عظام تقلید).
۳. احتمال می‌دهد عذر او برطرف شود:

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی مع التعليقات، ج ۱، فصل فی اوقات الرواتب، مسئله ۱۳.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۵؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۵۲؛ سید روح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مقدمه اول، مسئله ۱۲؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۰۳؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۲؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۷؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۰۵؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۶۲۰۴۷، تاریخ استفتا: ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۶ و شماره استفتا: ۵۹۱۷۳۸، تاریخ استفتا: ۲۷ مهر ۱۳۹۴.

۳. در توضیح المسائل آیت‌الله سید علی سیستانی از عبارت «مأیوس باشد» به جای «یقین دارد» استفاده شده است.

می‌تواند نماز را در اول وقت با تیمم بخواند^۱ (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم).

باید صبر کند تا عذرش برطرف شود (آیات عظام خویی، وحید و نوری). بنا بر احتیاط واجب صبر کند تا عذرش برطرف شود (آیت‌الله صافی). می‌تواند در اول وقت رجائاً تیمم کند و نماز بخواند و اگر عذرش تا آخر وقت باقی بود، نمازش صحیح است؛ وگرنه باید آن را اعاده کند (آیت‌الله شبیری).

نکته: وقتی باید برای تأخیر نماز صبر کند، لازم نیست به قدری صبر کند که فقط بتواند کارهای واجب نماز را انجام دهد، بلکه اگر برای مستحبات نماز مانند اذان و اقامه و قنوت هم وقت دارد، می‌تواند تیمم کند و نماز را با آن مستحبات به جا آورد.

ب. غسل یا وضوی جبیره

وقتی انسان عذری دارد که اگر بخواهد در اول وقت نماز بخواند، ناچار است با غسل یا وضوی جبیره نماز بخواند:^۲

۱. یقین دارد عذر تا آخر وقت باقی می‌ماند، می‌تواند در اول وقت نماز را با غسل یا وضوی جبیره بخواند (مراجع عظام تقلید).

۲. امید دارد عذرش برطرف شود:

بنا به احتیاط واجب، صبر کند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، بهجت، مکارم، صافی و نوری).

بنا به احتیاط مستحب، صبر کند و در صورتی که اول وقت نماز خواند و

۱. نکته: چنانچه در بین وقت نماز عذرش برطرف شود، گاهی اوقات لازم است نماز را دوباره بخواند که تفصیل آن در بحث تیمم آمده است.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، الوضوء، احکام الجبائر، مسئله ۳۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۳۴۱؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۱۲۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۱۲۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۴۸۱۰۱۰، تاریخ استفتا: ۱۶ مهر ۱۳۹۳.

تا آخر وقت عذرش برطرف شد، اعاده نماز لازم نیست (آیت الله سیستانی).
بهتر است صبر کند و در صورتی که اول وقت نماز خواند و تا آخر وقت عذرش برطرف شد، باید وضو بگیرد یا غسل کند و نماز را اعاده کند (آیات عظام خویی و وحید).

می تواند در اول وقت رجائاً نماز بخواند که اگر عذرش تا آخر وقت باقی بود، نمازش صحیح است؛ وگرنه باید آن را اعاده کند (آیت الله شبیری).

ج. عذری غیر از تیمم و وضوی جبیره

اگر انسان عذری غیر از تیمم و جبیره دارد، مثلاً لباسش نجس است که اگر بخواند در اول وقت نماز بخواند، ناچار است با آن عذر نماز بخواند در حالی که احتمال برطرف شدن عذر را می دهد؛^۱

بنا بر احتیاط واجب باید صبر کند تا عذرش برطرف شود (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم، صافی^۲ و نوری).

اگر آن عذر تقیه باشد، جایز است اول وقت نماز بخواند و اعاده لازم نیست؛ هرچند در اثنای وقت عذرش برطرف شود. در غیر تقیه، اگر احتمال بدهد که عذر او باقی باشد، جایز است اول وقت نماز بخواند؛ ولی چنانچه در اثنای وقت عذرش برطرف شود، لازم است اعاده کند (آیات عظام خویی و وحید).
جایز است اول وقت نماز بخواند؛ ولی چنانچه در بین وقت، عذرش برطرف شود، در بعضی موارد لازم است نماز را دوباره بخواند (آیت الله سیستانی).

می تواند در اول وقت رجائاً با آن عذر، مثلاً لباس نجس، نماز بخواند. اگر

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۵؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۵۲؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش گانه، مقدمه اول، مسئله ۱۲؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۰۳؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۲؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۷؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۱۳.
۲. شایان ذکر است در توضیح المسائل آیت الله لطف الله صافی، مسئله به صورت فتوا بیان شده است.

عذرش تا آخر وقت باقی بود، نمازش صحیح است؛ وگرنه باید آن را اعاده کند (آیت الله شبیری).

می تواند در اول وقت نماز بخواند؛ هرچند تأخیر نماز رجحان دارد (آیت الله بهجت).

د. کسی که مسائل مبتلا به نماز را یاد ندارد

کسی که مسائل نماز مثل شکیات و سهویات را نمی داند:^۱

۱. احتمال می دهد که یکی از این ها در نماز پیش آید:

بنا بر احتیاط واجب برای یادگرفتن آن ها نماز را از اول وقت تأخیر بیندازد (حضرت امام و آیات عظام فاضل و وحید).

باید برای یادگرفتن آن ها نماز را از اول وقت تأخیر بیندازد (آیات عظام خوبی، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

نمی تواند در اول وقت با قصد جزمی نماز را شروع کند؛ بلکه یا باید نماز را در اول وقت به قصد رجاء شروع کند یا برای یادگرفتن این ها نماز را از اول وقت به تأخیر بیندازد (آیت الله شبیری).

۲. اطمینان دارد نماز را به طور صحیح تمام می کند؛ می تواند در اول وقت مشغول نماز شود (مراجع عظام تقلید).

نکته: اگر در بین خواندن نماز، مسئله ای پیش بیاید که حکم آن را نمی داند، جایز است به یکی از دو طرفی که احتمال می دهد، عمل کند و نماز را پایان دهد؛ ولی بعد از نماز باید مسئله را بپرسد که اگر نمازش باطل بوده، دوباره بخواند و اگر صحیح بوده، دوباره خواندن لازم نیست (مراجع عظام تقلید).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۵؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۵۳؛ سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش گانه، مقدمه اول، مسئله ۱۲؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۰۴؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۲۳؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۶۸۳۲۲۳، تاریخ استفتا: ۴ مرداد ۱۳۹۵.

ه. تزامم نماز با واجب فوری دیگر

اگر طلبکار طلبش را مطالبه کند یا کار واجب فوری دیگری پیش بیاید، مثلاً ببیند مسجد نجس است:^۱

اگر وقت نماز وسعت دارد و طلبکار هم طلبش را مطالبه می‌کند، در صورتی که توانایی ادای دین را دارد، باید اول قرضش را بدهد؛ بعد نماز بخواند. همچنین اگر کار واجب دیگری که باید فوراً آن را به جا آورد پیش بیاید، مثلاً ببیند مسجد نجس است، باید اول مسجد را تطهیر کند، بعد نماز بخواند (مراجع عظام تقلید^۲ به غیر از آیت الله مکارم).

اگر طلبکاری ایستاده و طلب خود را مطالبه می‌کند، بهتر است اول ادای دین کند. همچنین اگر ببیند مسجد نجس شده، بهتر است اول مسجد را تطهیر کند و بعد نماز بخواند و اگر نماز و مقدمات آن وقت زیادی بگیرد، واجب است اول ادای دین کند یا مسجد را تطهیر کند و بعد نماز بخواند (آیت الله مکارم).

نکته: چنانچه اول نماز بخواند، معصیت کرده؛ ولی نماز صحیح است.

خواندن نماز به نیت ادا با فرض قضا بودن آن در واقع

پرسش: اگر نماز را به نیت ادایی بخواند و بعد بفهمد قضا شده است، حکم چیست؟^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۵؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۵۴؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۳۷ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶، احکام اوقات نماز؛ سید علی خامنه‌ای، سایت ادمین، شماره استفتا: ۵۸۳۰۶۱، تاریخ استفتا: ۲۳ شهریور ۱۳۹۴ و شماره استفتا: ۷۷۸۳۴۷، تاریخ استفتا: ۲۵ خرداد ۱۳۹۶ و شماره استفتا: ۴۴۳۸۴۵، تاریخ استفتا: ۸ خرداد ۱۳۹۶.

۲. نظر آیت الله محمد تقی بهجت درباره ادای دین قبل از نماز پیدا نشد.

۳. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، نیت نماز، مسئله ۲؛ تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، نیت نماز، مسئله ۶؛ سید ابوالقاسم خویی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۷۲؛ حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۷۲؛ سید علی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۷۲؛ محمد تقی بهجت، استفتائات، ج ۲، سؤال ۳۳۳۹؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۷۳۰؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۶۰۳۸۵، تاریخ استفتا: ۳۰ فروردین ۱۳۹۷؛ سید موسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، وقت نماز، احکام وقت نماز، کیفیت نیت نماز با شک در بقای وقت.

پاسخ: اگر با قصد امتثال امر فعلی بخواند، نمازی که خوانده است صحیح است و نیازی به دوباره خواندن نیست (مراجع عظام تقلید).

خواندن نماز به نیت قضا با فرض ادابودن آن در واقع

پرسش: اگر نماز را به نیت قضا بخواند و بعد بفهمد ادا بوده است، حکم آن چیست؟^۱

پاسخ: اگر با قصد امتثال امر فعلی بخواند، نمازی که خوانده است صحیح است و نیازی به دوباره خواندن نیست (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، نوری، فاضل، خویی، وحید و مکارم).

خواندن نماز در وقت مخصوص نماز دیگر

پرسش: آیا می توان در وقت مخصوص عصر، نماز ظهر یا در وقت مخصوص عشا، نماز مغرب را خواند؟

پاسخ: اگر کسی تا زمان رسیدن وقت مخصوص نماز عصر، نماز ظهرش را نخوانده، نماز ظهر او قضا شده است و باید عصر را بخواند (مراجع عظام تقلید).^۲
اگر کسی تا زمان رسیدن وقت مخصوص نماز عشا، مغرب را نخوانده، باید اول نماز عشا را بخواند و بعد از آن مغرب را بخواند (مراجع عظام تقلید).^۳

احکام نمازهایی که باید به ترتیب خوانده شود

پرسش: اگر کسی در نمازهایی که دارای ترتیب است، نماز دوم را بر نماز اول

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، نیت نماز، مسئله ۲؛ سیدروح الله خمینی، تحریر الوسيلة، کتاب الصلاة، نیت نماز، مسئله ۶؛ سیدابوالقاسم خویی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۷۲؛ حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۷۲؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۷۲.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الیومیه، مسئله ۲؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۱ و ۷۴۹؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۸۱۶۲۷۴، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶.
۳. سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۶ و ۷۴۹؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الیومیه، مسئله ۲.

مقدم کند، چه حکمی دارد؟

پاسخ: **حالت عمد:** اگر عمداً نماز دوم را بر اول مقدم کند، در هر صورت نماز باطل است (مراجع عظام تقلید).^۱

سهواً: هرگاه کسی اشتبهاً نماز دومی (عصر یا عشا) را بر اولی (ظهر یا مغرب) مقدم کند:

الف. اگر بعد از نماز بفهمد:

۱. در وقت مختص:^۲

نماز او صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، وحید و سیستانی).

نماز باطل است (آیات عظام نوری، مکارم، بهجت و فاضل).

به احتیاط واجب، نماز باطل است (آیت الله صافی).

اگر پیش از خواندن نماز ظهر، سهواً مشغول نماز عصر شود و پس از نماز متوجه اشتباهش شود، باید نمازش را نماز ظهر قرار دهد و پس از آن، نماز عصر را بخواند و بنا بر احتیاط مستحب، در نماز دوم قصد خصوص نماز عصر را نکند؛ بلکه نماز را به قصد مافی‌الذمه به جا آورد. ولی اگر نمازش شکسته است و در وقت اختصاصی نماز ظهر متوجه شود، نماز ظهر را رجائاً بخواند و پس از آن باید نماز عصر را به جا آورد (آیت الله شبیری).

۲. در وقت مشترک:^۳

نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید، به غیر از آیت الله شبیری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، احکام الاوقات، مسئله ۸؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۵۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶، ترتیب بین نمازها.

۲. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۱ و ۷۳۲ تا ۷۳۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، احکام الصلاة، اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۳؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۹؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل جدید (سایت)، مسئله ۷۴۱؛ لطف‌الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۳.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، احکام الصلاة، اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۳؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۹؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل جدید (سایت)، مسئله ۷۴۱؛ لطف‌الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۹.

اگر پیش از خواندن نماز ظهر، سهواً مشغول نماز عصر شود و پس از نماز متوجه اشتباهش شود، باید نمازش را نماز ظهر قرار دهد و پس از آن، نماز عصر را بخواند و بنا بر احتیاط مستحب در نماز دوم قصد خصوص نماز عصر را نکند؛ بلکه نماز را به قصد مافی‌الذمه به جا آورد. ولی اگر نمازش شکسته است و در وقت مشترک متوجه شده، پس از آن دو رکعت نماز به قصد مافی‌الذمه به جا آورد و نیت خصوص ظهر یا عصر نکند (آیت‌الله شبیری).

ب. در بین نماز بفهمد:

۱. محل عدول به نماز اول نگذشته باشد:^۱

در وقت مشترک: باید به نماز اول عدول کند و نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

در وقت مختص:

باید به نماز اول عدول کند و نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، خویی و وحید).

احتیاط واجب آن است که نیت را به نماز ظهر برگرداند و نماز را تمام کند؛ ولی بعداً هر دو نماز ظهر و عصر را به ترتیب به جا آورد. همین تکلیف درباره نماز مغرب و عشا نیز هست (امام خامنه‌ای و آیات عظام صافی، فاضل و بهجت).

نماز باطل است (آیات عظام مکارم و نوری).

باید نیت را به نماز ظهر برگرداند؛ ولی اگر نمازش شکسته است و در وقت اختصاصی ظهر، در بین نماز متوجه اشتباهش شود، باید بعد از این نماز که قطع آن خلاف احتیاط استحبابی است، هر دو نماز را به ترتیب به جا آورد (آیت‌الله شبیری).

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ذیل مسئله ۷۳۲ و ۷۳۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتائات، سؤال ۳۶۴؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۳؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۱۱؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، احکام الصلاة، اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۳.

۲. محل عدول به نماز اول گذشته باشد:^۱
- نماز باطل است (حضرت امام^۲ و آیات عظام وحید، خویی و صافی^۳).
- احتیاط واجب در اتمام نماز عشا و سپس خواندن نماز مغرب و عشا است (امام خامنه‌ای).
- نماز عشا صحیح است. آن را ادامه دهد و بعد مغرب را بخواند (آیات عظام سیستانی، مکارم، نوری، فاضل و بهجت).
- بنا بر احتیاط باید نماز را به پایان برساند و بعد از خواندن نماز مغرب، نماز عشا را اعاده کند (آیت‌الله شبیری).
- نکته: درباره نماز ظهر و عصر، گذشتن از محل عدول معنایی ندارد.

راه‌های اثبات وقت نماز

- پرسش: راه‌های اثبات داخل شدن وقت نماز چیست؟^۴
- پاسخ: ۱. یقین و علم (امام خامنه‌ای و آیات عظام سیستانی، صافی و شبیری^۵: یا اطمینان) به داخل شدن وقت پیدا کند (مراجع عظام تقلید).
۲. ظن: گمان برای غیر صاحبان عذر^۶ کفایت نمی‌کند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی و نوری).

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ذیل مسئله ۷۳۸؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسيلة، کتاب الصلاة، فصل فی مقدمات، مقدمه اول، مسئله ۸؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۰ و ۵۱۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۳؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۰۶۷۲۵، تاریخ استفتا: ۱۴/۴/۱۳۹۴.

۲. حضرت امام در توضیح المسائل بیان می‌کنند که نماز صحیح است؛ ولی عبارت تحریر الوسيلة در متن ذکر شد.

۳. شایان ذکر است آیت‌الله صافی در توضیح المسائل احتیاط دارند که نماز را تمام کند و دومرتبه بخواند.

۴. سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسيلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مسئله ۱۶؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۲؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی احکام الاوقات، مسئله ۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، سایت ادمین، شماره استفتا: ۷۸۲۴۹۸، تاریخ استفتا: ۳/۳/۱۳۹۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، فصل سوم، مسئله ۵۰۷؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۱۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۴۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۸۹۴.

۵. اطمینان برای خود فرد یا برای نوع مردم.

۶. اختلاف درباره ظن و گمان برای صاحبان عذر خواهد آمد.

گمان قوی کافی است (آیت الله مکارم).

شهادت دو مرد عادل (مراجع عظام تقلید).

۳. شهادت عدل واحد: به احتیاط واجب کافی نیست (حضرت امام و آیت الله فاضل).

کافی نیست؛ مگر اینکه سبب اطمینان شود (امام خامنه ای و آیت الله شبیری).

چنانچه مفید اطمینان باشد، کافی است (آیت الله سیستانی).

کفایت می کند (آیات عظام خویی، مکارم و نوری).

۴. اذان مؤذن وقت شناس: اذان شخص موثق و وقت شناس کافی است (امام خامنه ای و آیات عظام خویی، وحید، مکارم، صافی و نوری).
اذان شخص وقت شناس به احتیاط واجب کافی نیست؛ هرچند عادل باشد (حضرت امام).

چنانچه مفید اطمینان شود، کافی است (آیت الله سیستانی).

اذان شخص عادل وقت شناس کافی است (آیت الله بهجت).

استفتائاتی درباره اذان و نماز صبح

امام خامنه ای عجله الله تعالی فرجه

پرسش: در آستانه ماه مبارک رمضان و با توجه به توسعه شهرها ممکن نبودن تشخیص دقیق لحظه طلوع فجر، خواهشمند است نظر شریف خود را درباره زمان امساک برای روزه و اقامه نماز صبح اعلام فرمایید.^۱

پاسخ: مقتضی است که مؤمنان محترم (ایدهم الله تعالی) برای رعایت احتیاط درباره امساک روزه و وقت نماز صبح، هم زمان با شروع اذان صبح

۱. سیدعلی خامنه ای، اجوبة الاستفتائات، سؤال ۳۶۲.

از رسانه‌ها، برای روزه امساک کنند و حدود پنج تا شش دقیقه بعد از اذان، شروع به ادای فریضه صبح کنند.

پرسش: نظر شما درباره فجر صادق و کاذب چیست؟ نمازگزار در این باره چه تکلیفی دارد؟^۱

پاسخ: معیار شرعی درباره وقت نماز و روزه، فجر صادق است و احراز آن منوط به تشخیص مکلف است.

پرسش: اینکه آقا فرموده‌اند پنج تا شش دقیقه برای رعایت احتیاط بعد از اذان صبح اعلامی از رسانه‌ها صبر کنید و بعد نماز بخوانید، منظور بعد از شروع اذان (الله اکبر) است یا اتمام آن؟ و این احتیاط مخصوص نماز صبح است یا بقیه نمازها را هم شامل می‌شود؟^۲

مقصود از عبارت «حدود پنج تا شش دقیقه بعد از اذان»، حدود پنج دقیقه بعد از تمام شدن اذان است و این فقط مخصوص به نماز صبح است. پرسش: آیا احتیاط واجب است که حداقل ده دقیقه بعد از اذان صبح نماز صبح را بخوانیم؟^۳

پاسخ: چنانچه یقین به داخل شدن وقت دارید، خواندن نماز در اول وقت اشکال ندارد. البته مقتضی است که مؤمنان محترم (ایدهم‌الله تعالی) برای رعایت احتیاط، هم‌زمان با شروع اذان صبح از رسانه‌ها، برای روزه امساک کنند و حدود پنج تا شش دقیقه بعد از اذان اقدام به ادای فریضه صبح کنند.

آیت الله مکارم

پرسش: آیا می‌توان هنگام اذان صبح نماز را خواند یا باید صبر کرد؟ در صورتی که باید چند دقیقه صبر کرد، اگر مسجدی یا شخصی نماز را هنگام

۱. سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتاءات، سؤال ۳۵۱.

۲. سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۸۳۳۵۸، تاریخ استفتا: ۲۵ خرداد ۱۳۹۷.

۳. سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۶۰۰۱۴، تاریخ استفتا: ۲۹ فروردین ۱۳۹۷.

اذان شروع کرد، تکلیف چیست؟^۱

پاسخ: درباره نماز صبح، احتیاطاً پنج دقیقه بعد از تمام شدن اذان، نماز بخوانید و معیار این است که انسان ظن قوی به وارد شدن صبح پیدا کند؛ هرچند بدون رعایت این احتیاط باشد که معمولاً بدون رعایت این احتیاط، کمتر یقین حاصل می شود.

آیت الله سیستانی

پرسش: آیا اذانی که از صداوسیما پخش می شود، برای علم پیدا کردن به وارد شدن وقت کافی است یا نه؟^۲

پاسخ: به اذانی که مکلف بداند دقت اوقات شرعی را مراعات می کنند، چنانچه موجب اطمینان شود، می توان اکتفا کرد.

باسمه تعالی

به اطلاع می رساند نکاتی که در جلسه فقهی تاریخ
۳۰ خرداد ۹۶ در محل دفتر آیه الله سیستانی راجع به اوقات
شرعی و عدم صحّت زمان اعلامی اذان صبح توسط
رسانه های فعلی (ولزوم احتیاط در تأخیر نماز صبح نسبت به
اذان اعلامی با توجّه به فتاوی) طرح گردید مورد تأیید دفتر
است.

۳۱ خرداد ۱۳۹۶

۱. ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتائات، نماز، نمازهای واجب، وقت نماز صبح، خواندن نماز صبح هنگام اذان صبح.

۲. سیدعلی سیستانی، سایت، پرسش و پاسخ، اذان و اقامه.

آیت الله شبیری

پرسش: وقت نمازهای صبح و مغرب در زمان کنونی که در شهرها نه سپیدی صبح دیده می‌شود و نه سرخی مغرب، چگونه باید محاسبه شود و چه وقت می‌توانیم نماز بخوانیم؟ آیا می‌توان به اذان رسانه‌ها اعتماد کرد؛ در حالی که به آن اطمینان نداریم؟^۱

پاسخ: با اطمینان به وارد شدن وقت می‌توانید نماز بخوانید. برای اطمینان در وقت نماز صبح، حدود ۱۵ دقیقه صبر کنید. البته در خصوص شب‌های مهتابی (۱۲ تا ۲۵ ماه قمری) تاروشن شدن افق باید احتیاط کنید که با احتساب ۱۵ دقیقه قبل، حدود ۲۵ دقیقه می‌شود؛ ولی در نماز مغرب می‌توانید به اذان رسانه‌ها اعتماد کنید.

آیت الله صافی

پرسش: در آستانه ماه شریف رمضان و با توجه به توسعه شهرها و ممکن نبودن تشخیص دقیق لحظه طلوع فجر، خواهشمند است نظر شریف خود را درباره زمان امساک برای روزه و اقامه نماز صبح اعلام فرمایید.^۲

پاسخ: از هنگامی که شخص به طلوع فجر صادق یقین کند، امساک واجب است و می‌تواند نماز صبح را بخواند. تعیین طلوع با ساعت و دقیقه به طوری که شرعاً امساک واجب و نیز وقت نماز صبح باشد، ممکن نیست و احتیاط این است که در روزه امساک را قدری قبل از یقین به طلوع فجر شروع کند. والله العالم.

یقین به وارد شدن وقت و کشف خلاف

پرسش: اگر انسان یقین کند یا دو مرد عادل بگویند وقت نماز شده و نماز

۱. سیدموسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، وقت نماز، صبح و مغرب و اعتماد به اذان رسانه‌ها.
۲. لطف‌الله صافی، سایت، احکام روزه، وقت امساک در ماه مبارک.

را شروع کند، بعد متوجه شود که وقت نبوده است، وظیفه اش چیست؟^۱

الف. اگر در بین نماز بفهمد هنوز وقت داخل نشده:
نماز باطل است (مراجع عظام تقلید غیر از آیت الله بهجت).
نماز باطل است؛ مگر اینکه بتواند عدول کند به نماز نافله یا نمازی که از او قضا شده باشد (آیت الله بهجت).

ب. اگر بعد از نماز بفهمد تمام نماز پیش از وقت بوده:
نماز باطل است (مراجع عظام تقلید).

ج. اگر در بین نماز یا بعد از نماز بفهمد که وقت در بین نماز داخل شده:
در هر دو صورت نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، فاضل، نوری، بهجت، صافی، وحید، مکارم و شبیری).
بنا بر احتیاط واجب، نماز را اعاده کند (آیت الله خویی).

شک به وارد شدن وقت در بین نماز یا بعد از نماز

پرسش: اگر انسان یقین کند وقت نماز شده و نماز را شروع کند، بعد شک کند که وقت داخل بوده یا خیر، وظیفه اش چیست؟^۲

پاسخ: الف. اگر در بین نماز شک کند وقت داخل شده یا نه، نماز باطل است (مراجع عظام تقلید).

ب. اگر در بین نماز می داند وقت داخل شده؛ ولی شک می کند آنچه تاکنون خوانده داخل وقت بوده یا خیر، نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نکته: اگر در بین نماز اطمینان داشته باشد که وقت داخل شده، نمازش

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الصلاة، مسئله ۳؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۴؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، اقتباس از درس ۳۶، احکام اوقات نماز؛ سیدعلی خامنه ای، استفتای خصوصی، شماره استفتا: ۴۹۱۰۳۹، تاریخ استفتا: ۱۳۹۳/۱۲/۲۷.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی اوقات الصلاة، مسئله ۵ و ۷؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۶؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶؛ این مسئله از آیت الله محمدتقی بهجت رحمته الله پیدا نشد.

صحیح است؛ هرچند اطمینان کند که نماز را پیش از وقت شروع کرده است (آیت الله شبیری).

ج. اگر بعد از نماز شک کند که نماز را در وقت خوانده یا خیر، البته در زمان شک وقت داخل شده باشد:

۱. در هنگام خواندن نماز متوجه ورود وقت بوده:
نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، مکارم، خویی، نوری و فاضل).

۲. در هنگام خواندن نماز متوجه ورود وقت نبوده:
نماز را اعاده کند (حضرت امام و آیات عظام خویی، نوری و فاضل).
بنا بر احتیاط واجب اعاده کند (آیت الله مکارم).
نماز صحیح است (آیت الله سیستانی).

۳. در هنگام خواندن نماز شک دارد متوجه ورود وقت بوده یا خیر:
نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، مکارم، خویی، نوری و فاضل).

د. بعد از نماز شک کند که نماز را در وقت خوانده یا خیر، البته در زمان شک هم علم به ورود وقت ندارد:
نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، نوری و فاضل).
نماز باطل است (آیت الله خویی).
بنا بر احتیاط واجب اعاده کند (آیت الله مکارم).

نماز خواندن بدون توجه به ورود وقت

پرسش: اگر انسان بدون التفات به ورود وقت مشغول نماز شود، چه حکمی دارد؟^۱

۱. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۵؛ سید علی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۰۸.

پاسخ: الف. اگر بعد از نماز بفهمد تمام نماز را در وقت خوانده، نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

ب. اگر بعد از نماز بفهمد که در بین نماز وقت داخل شده یا تمام نماز پیش از وقت بوده، در این صورت:

نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، مکارم، نوری، شبیری، خویی و وحید).

بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام فاضل و صافی).

ج. اگر بعد از نماز شک کند که نماز را در وقت خوانده یا خیر:

نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم، نوری، خویی، وحید و صافی).

نماز صحیح است (آیت الله سیستانی).

خواندن نماز با گمان به وارد شدن وقت

پرسش: چه هنگام انسان با گمان به وارد شدن وقت می تواند نماز بخواند؟^۱

پاسخ: در حالت عادی نمی شود با گمان وارد نماز شد؛ ولی اگر مانعی برای رسیدن به یقین وجود داشته باشد:

الف. اگر مانع عمومی است، مانند ابر و غبار:

می تواند مشغول نماز شود (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، صافی و نوری).

بنا بر احتیاط باید تا یقین نکرده، شروع نکند (آیت الله سیستانی).

ظن (گمان) قوی کافی است (آیت الله مکارم).

باید صبر کند (آیات عظام وحید و شبیری).

۱. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۳؛ سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی احکام الاوقات، مسئله ۱.

در صورتی که احتمال می‌دهند به چیزی دسترسی پیدا کنند که به واسطه آن علم یا ظن به وقت ایجاد شود، احتیاط در تأخیر نماز است؛ ولی اگر به سبب تأخیر خود به خود علم یا ظن به وقت پیدا می‌شود، احتمال دارد همین قدر که گمان به وقت پیدا کردند، بتوانند نماز بخوانند؛ ولی اگر عسر و حرج نباشد، احتیاط در تأخیر نماز است (آیت‌الله بهجت).

ب. مانع شخصی باشد، مانند نابینایی و زندانی بودن؛ بنا بر احتیاط واجب تا یقین به وارد شدن وقت ندارد، مشغول نماز نشود (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، صافی و نوری). واجب است به تأخیر بیندازد تا یقین کند (آیات عظام سیستانی، وحید و شبیری).

ظن قوی کافی است (آیت‌الله مکارم).

ظن کافی است (آیت‌الله بهجت).

انجام مستحبات نماز در تنگی وقت

پرسش: وظیفه مکلف در هنگام ضیق وقت درباره انجام مستحبات نماز چیست؟^۱

پاسخ: اگر وقت نماز به قدری تنگ است که با به جا آوردن بعضی از مستحبات نماز، مقداری از آن بعد از وقت خوانده می‌شود، واجب است آن مستحب را ترک کند؛ مثل قنوت (مراجع عظام تقلید).

پرسش: مکلف می‌داند چنانچه در تنگی وقت مستحبات نماز را به جا آورد، مقداری از آن خارج از وقت انجام می‌شود و با این حال، مستحبات را انجام می‌دهد و مقداری از نماز خارج از وقت واقع می‌شود. نمازش چه

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۳: سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی احکام الاوقات، مسئله ۱۸: سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۸۴۸۵۳، تاریخ استفتا: ۲۸ خرداد ۱۳۹۷.

حکمی دارد؟^۱

اگر مستحبات را به جا آورد، معصیت کرده است؛ ولی نمازش صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام شبیری و نوری).
اگر مستحبات را به جا آورد، در صورتی نماز صحیح است که لااقل یک رکعت در وقت خوانده شود (آیات عظام فاضل^۲ و سیستانی).
اگر مستحبات را به جا آورد، نماز باطل است (آیت‌الله خویی).
اگر مستحبات را به جا آورد، بنا بر احتیاط واجب نماز باطل است (آیت‌الله مکارم).

پرسش: اگر بخشی از نماز در خارج وقت انجام شود، آیا انجام مستحبات همین بخشی که خارج از وقت نماز انجام می‌شود، جایز است؟^۳
پاسخ: انجام مستحبات این بخش جایز است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

آخرین زمانی که نماز به نیت ادا خوانده می‌شود

پرسش: تا چه زمانی نماز به نیت ادا خوانده می‌شود؟^۴
پاسخ: کسی که به اندازه خواندن یک رکعت نماز وقت دارد، باید نمازش را ادا بخواند ولی نباید نماز را عمداً تا آن وقت به تأخیر بیندازد (مراجع عظام تقلید).

نکته: هرگاه برای شخص حاضر (غیرمسافر) به مقدار پنج رکعت به غروب

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۷؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی احکام الاوقات، مسئله ۱۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۸۴۸۵۳، تاریخ استفتا: ۲۸ خرداد ۱۳۹۷.

۲. شایان ذکر است آیت‌الله فاضل در توضیح المسائل به‌طور مطلق می‌فرماید نماز صحیح است؛ هرچند معصیت کرده است.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فی احکام الاوقات، مسئله ۱۹.

۴. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۴۸؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اوقات الیومیه و نوافلها، مسئله ۱۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۶، احکام اوقات نماز.

یا مغرب، حسب اختلافی که در انتهای وقت نماز ظهر و عصر وجود دارد، باقی مانده باشد، نماز ظهر ادا خوانده می‌شود و هرگاه به مقدار چهار رکعت یا کمتر باقی مانده باشد، نماز عصر مقدم می‌شود. همچنین اگر به مقدار پنج رکعت به نیمه شب باقی مانده باشد، نماز مغرب و عشا اداست و هرگاه مقدار کمتری باقی مانده باشد، نماز عشا مقدم می‌شود.

پرسش: درک یک رکعت چه زمانی تحقق پیدا می‌کند؟^۱
پاسخ: به تمام شدن ذکر واجب سجده دوم است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، مکارم و نوری).
به گذاشتن سر بر محل سجده در سجده دوم است (آیت الله سیستانی).

برطرف شدن عذر شرعی بانوان در آخر وقت

پرسش: اگر خانم در آخر وقت نماز از حیض پاک شود، وظیفه او درباره نماز و غسلش چیست؟^۲

پاسخ: اگر زن در آخر وقت نماز از خون پاک شود و به اندازه غسل (امام: وضو) و مقدمات دیگر نماز مانند تهیه کردن لباس یا آب کشیدن آن و خواندن یک رکعت نماز یا بیشتر از یک رکعت وقت داشته باشد، باید نماز را بخواند و اگر به اندازه غسل (امام: وضو) وقت ندارد ولی می‌تواند با تیمم نماز را در وقت بخواند، آن نماز بر او واجب نیست؛ اما اگر گذشته از تنگی وقت تکلیفش تیمم است، مثل اینکه آب برایش ضرر دارد، باید تیمم کند و آن نماز را بخواند (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).

اگر زن در آخر وقت نماز از خون پاک شود، باید غسل کند و نماز را بخواند. حتی اگر به اندازه یک رکعت نماز وقت داشته باشد، احتیاط واجب خواندن نماز است. ولی اگر برای غسل وقت ندارد و فقط می‌تواند تیمم کند و یک

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی احکام الاوقات، مسئله ۱۵.
۲. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، احکام حائض، مسئله ۴۷۲ و ۴۷۳؛ سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، الطهارة، احکام الحائض، مسئله ۳۲.

رکعت نماز را در وقت و بقیه را در خارج وقت به جا آورد، نماز بر او واجب نیست. اگر گذشته از تنگی وقت، تکلیفش تیمم است، مثل اینکه آب برایش ضرر دارد، باید تیمم کند و آن نماز را بخواند (آیت الله مکارم).

اگر زن در آخر وقت نماز از خون پاک شود و به اندازه غسل و خواندن یک رکعت نماز یا بیشتر از یک رکعت وقت داشته باشد، باید نماز را بخواند؛ ولی اگر زن حائض بعد از پاکی به اندازه غسل وقت ندارد ولی می تواند با تیمم نماز را در وقت بخواند، احتیاط واجب آن است که نماز را با تیمم بخواند. اما اگر گذشته از تنگی وقت، تکلیفش تیمم است، مثل اینکه آب برایش ضرر دارد، باید تیمم کند و آن نماز را بخواند (آیات عظام خویی، سیستانی و وحید).

اگر زن در آخر وقت نماز از خون پاک شود و به اندازه غسل و وضو و مقدمات دیگر نماز مانند تهیه کردن لباس یا آب کشیدن آن و خواندن یک رکعت نماز یا بیشتر از یک رکعت وقت داشته باشد، باید نماز را بخواند؛ بلکه اگر فقط به اندازه یک رکعت نماز با طهارت از حدث وقت داشته باشد، احتیاط لازم خواندن نماز با طهارت است؛ اگر چه به قدر تهیه سایر مقدمات وقت نداشته باشد. همچنین اگر زن حائض به اندازه غسل و وضو وقت ندارد ولی می تواند با تیمم نماز را در وقت بخواند، آن نماز بر او واجب نیست؛ اما اگر گذشته از تنگی وقت تکلیفش تیمم است، مثل اینکه آب برایش ضرر دارد، باید تیمم کند و آن نماز را بخواند (آیت الله صافی).

اگر زن در آخر وقت نماز از خون پاک شود و به اندازه غسل و خواندن یک رکعت نماز یا بیشتر وقت داشته باشد، باید نماز را بخواند و اگر می توانسته با تهیه مقدمات از قبل، نماز را در این وقت بخواند، داشتن وقت برای تهیه مقدمات پس از پاک شدن لازم نیست و همین مقدار که بتواند نماز اشخاصی را که به واسطه اضطرار و عذر به صورت خاصی خوانده می شود، مثلاً با لباس نجس یا بدون لباس، بخواند، کفایت می کند. اگر این مقدار

هم وقت نداشته باشد، نماز واجب نیست و اگر می‌توانسته با فراهم کردن مقدمات قبل از پاک شدن، نمازش را پس از پاک شدن در آخر وقت بخواند ولی چون مقدمات را فراهم نکرده اکنون قادر به خواندن نماز، ولو نماز افراد معذور، نیست، نماز فعلاً بر او واجب نیست؛ ولی قضای آن واجب است. همچنین اگر زن حائض به اندازه غسل و وضو وقت ندارد ولی می‌تواند با تیمم نماز را در وقت بخواند، آن نماز بر او واجب نیست؛ اما اگر گذشته از تنگی وقت، از جهت دیگر تکلیفش تیمم است، مثل اینکه آب برایش ضرر دارد، باید تیمم کند و آن نماز را بخواند (آیت‌الله شبیری).

نماز در قطب و مانند آن

پرسش: کسی که در جایی زندگی می‌کند که برای مثال، شش ماه از سال در آنجا روز و شش ماه از سال شب است، وظیفه‌اش در خصوص نماز و روزه‌هایش چیست؟^۱

پاسخ: در تمام سال که در قطب یک روز و یک شب بیشتر نیست، بعید نیست فقط هفده رکعت نماز واجب باشد و روزه هم در آنجا ساقط است و وقت نماز ظهر زمانی است که روز به نصف خود برسد و نیمه شب شرعی هم زمانی است که شب به نیمه خودش برسد (حضرت امام).

طبق بلاد متعارف عمل کند. برای توضیح بیشتر به کتاب عبادت در قطبین این جانب مراجعه شود (آیت‌الله مکارم).

در خصوص نماز، بنا بر احتیاط واجب، باید نزدیک‌ترین مکان دارای شب و روز را در نظر بگیرد، ولو شب یا روزش خیلی کوتاه و مثلاً یک ساعت

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی زیدی، العروة الوثقی، فصل فی طرق ثبوت الهلال، مسئله ۱۰؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی و سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، المستحدثات، مسئله ۵۸؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، بخش ملحقات، مسئله ۲۹۱۳؛ محمد فاضل، جامع المسائل (فارسی)، ج ۱، ص ۷۸. سؤال ۲۳۵؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، ص ۵۱؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ذیل مسئله ۲۱۳۵، چند مسئله مستحدثه، مسئله ۵؛ سیدموسی شبیری، سایت، احکام و استفتانات روزه، سؤال ۱۹؛ حسین نوری، توضیح المسائل، مسائل مستحدثه، نماز در مناطقی که شب و روز آن‌ها بیش از ۲۴ ساعت است؛ ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتانات، احکام نماز، احکام و اوقات نماز در قطب و فضا.

باشد، و بر اساس اوقات شرعی آنجا نماز بخواند؛ ولی در خصوص روزه، واجب است که یا در ماه مبارک رمضان به شهر دیگری برود که بتواند در آنجا روزه بگیرد یا اینکه بعد از ماه مبارک رمضان به شهر دیگری برود که بتواند در آنجا قضای روزه‌ها را انجام دهد و اگر نمی‌تواند هیچ‌یک را انجام دهد، باید به جای روزه، فدیة بدهد (آیت‌الله سیستانی).

در قطب شمال و جنوب که شش ماه در آنجا روز و شش ماه شب است و مناطق نزدیک به قطبین که مجموع شب و روزشان ۲۴ ساعت نیست، لازم است اوقات خود را به دو قسمت تقسیم کند و ۱۲ ساعت را برای خودشان روز و ۱۲ ساعت را شب قرار بدهد و در ۱۲ ساعتی که آن را روز قرار داده است، اعمال روزانه از قبیل نماز صبح و ظهر و عصر و روزه را انجام دهد و در ۱۲ ساعتی که شب قرار داده است، اعمال شب از قبیل نماز مغرب و عشا را به انجام برساند. اگر این تقسیم را به طور اجتماعی انجام بدهند تا همگان برنامه‌ای منظم و منسجم داشته باشند، بهتر است (آیت‌الله نوری).

بر فرض امکان زندگی در آنجا، بنا بر قاعده، تکلیف به نماز شبانه‌روزی و روزه ندارد. از این رو چون تفویض مصالح ضروری می‌شود، در حال اختیار نمی‌توان در آنجا اقامت کرد؛ ولی اگر ناچار به اقامت باشد، بنا بر احتیاط، یا باید بر طبق نزدیک‌ترین مکان به آنجا که شب و روز عادی دارد، عمل کند یا اوقات نماز و ماه‌ها را با وسایلی مثل ساعت حساب کند؛ ولی این دومی عسر و حرج دارد (آیت‌الله بهجت).

اگر می‌تواند به شهری هجرت کند که نماز و روزه را در وقت شرعی به جا آورد، واجب است هجرت کند و اگر نمی‌تواند هجرت کند، باید روزه را قضا کند و بنا بر احتیاط واجب، در هر ۲۴ ساعت یک بار نمازهای پنج‌گانه را به جا آورد و قضای آن‌ها را نیز بعداً انجام دهد (آیت‌الله وحید).

اگر می‌تواند به شهری هجرت کند که نماز و روزه را در وقت شرعی به جا آورد، واجب است هجرت کند و اگر نمی‌تواند هجرت کند، بنا بر احتیاط

واجب، در هر ۲۴ ساعت یک بار نمازهای پنج‌گانه را به جا آورد (آیت‌الله خویی).

در فرض مسئله، بعید نیست در نماز و روزه در بلاد مذکور، نزدیک‌ترین بلاد متعارف به محل سکونت ملاک باشد و مکلف ملاک را برای نماز و روزه، شهرهای متعارف قرار دهد که شب و روز آن‌ها تقریباً مساوی است؛ مثل مکه و مدینه. یعنی نماز ظهر و عصر را بخواند؛ شش ساعت بعد، نماز مغرب و عشا را بخوانند و یازده ساعت بعد، نماز صبح را بخواند و روزه را هم به همین ملاک بگیرد. در همین فرض می‌تواند ملاک را وطن و شهر خود قرار دهد؛ مثلاً اگر از تهران رفته است، با اذان ظهر تهران، نماز ظهر و عصر را بخواند و با اذان مغرب و عشا، نماز مغرب و عشا را و با اذان صبح، نماز صبح را بخواند و روزه را نیز به همین ملاک بگیرد و در عین حال، اگر سفر به آن منطقه لزومی ندارد، به مناطقی سفر کند که بتواند عبادات خود را در اوقات شرعی انجام دهد (آیت‌الله فاضل).

بنا بر احتیاط، طبق افق نزدیک‌ترین محل به آنجا که روز و شب دارند، عمل کند (آیت‌الله شبیری).

نمازهای مستحب

پرسش: نمازهای مستحب را نام ببرید؟^۱

پاسخ: تعداد نمازهای مستحبی زیاد است. مهم‌ترین آن‌ها نافله‌های یومیه است که در غیر از روز جمعه، ۳۴ رکعت است: ۸ رکعت نافله ظهر، ۸ رکعت نافله عصر، ۴ رکعت نافله مغرب، ۲ رکعت نافله عشا که نشسته

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و النوافل، مقدمه؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۱ و ۶۳۲؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۹۷؛ حسین وحید خراسانی و سید ابوالقاسم خویی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و النوافل، مقدمه؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۶۴.

خوانده می‌شود^۱ و ۱ رکعت محسوب می‌شود، ۲ رکعت نافله صبح و ۱۱ رکعت نافله شب که ۸ رکعت نافله شب، ۲ رکعت شفع و ۱ رکعت وتر.
نکته: به هرکدام از نافله ظهر و عصر در روز جمعه ۲ رکعت اضافه می‌شود که جمعاً ۲ رکعت نافله می‌شود.

وقت نافله‌های روزانه

نافله صبح

پرسش: وقت خواندن نافله صبح چه زمانی است؟^۲
پاسخ: وقت نافله صبح بعد از گذشتن نصفه شب به مقدار خواندن یازده رکعت نماز شب است؛ ولی احتیاط آن است که قبل از فجر اول نخواند؛ مگر آنکه بخواهد بعد از نافله شب بلافاصله بخواند که در این صورت مانعی ندارد و پایان وقت نافله صبح تا موقعی است که به اندازه خواندن نماز صبح، به طلوع سرخی (طرف مشرق) مانده باشد (حضرت امام و امام خامنه‌ای).
وقت نافله صبح بعد از گذشتن از نصفه شب، به مقدار خواندن یازده رکعت نماز شب است؛ ولی احتیاط آن است که قبل از فجر اول نخواند؛ مگر آنکه بخواهد بعد از نافله شب بلافاصله بخواند که در این صورت مانعی ندارد و پایان وقت آن تا سرخی طرف مشرق است (آیات عظام نوری^۳ و فاضل).
وقت آن، بعد از گذشتن از وقت نماز شب به مقدار انجام آن است و تا

۱. اختلاف فتاوا درباره جواز ایستاده خواندن خواهد آمد.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۶: سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۲: سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۷: سید علی خامنه‌ای، استفتای خصوصی، شماره استفتا: ۷۸۸۰۴۳، تاریخ استفتا: ۲۲ تیر ۱۳۹۶ و شماره استفتا: ۸۶۱۶۶۴، تاریخ استفتا: ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۷: سید روح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مقدمه اول، مسئله ۱: محمد فاضل، الاحکام الواضحة، ج ۱، مسئله ۵۱۰: سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵: محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۹۷.

۳. شایان ذکر است که آیت‌الله نوری درباره ابتدای وقت نافله در العروة الوثقی حاشیه‌ای ندارند و طبق العروة الوثقی، طلوع فجر اول است.

زمانی که ممکن است آن را پیش از نماز صبح به جا آورد، و قتش ادامه دارد؛ ولی اگر شخص خواندن نافله صبح را به تأخیر بیندازد تا وقت فضیلت نماز صبح تنگ شود، بهتر است در این موقع ابتدا نماز صبح را بخواند (آیت الله سیستانی).

وقت نافله صبح بنا بر احتیاط واجب، بعد از فجر اول است تا وقتی که سرخی طرف مشرق پیدا شود و بعد از پیداشدن سرخی طرف مشرق اگر خواست بخواند، بعد از نماز صبح بخواند و نیت ادا و قضا نکند. کسی که نماز شب می خواند، می تواند بعد از نافله شب بلافاصله نافله صبح را بخواند (آیت الله وحید).

نافله صبح پیش از نماز صبح خوانده می شود و وقت آن بعد فجر اول است تا وقتی که سرخی طرف مشرق پیدا شود. البته می تواند نافله صبح را بعد از نافله شب بلافاصله بخواند (آیات عظام مکارم و صافی).

وقت فضیلت آن بعد از فجر اول است تا وقتی که سرخی طرف مشرق پیدا شود. البته جایز است نافله صبح را بعد از نافله شب بلافاصله بخواند (آیت الله شبیری).

وقت نافله صبح از یک ششم آخر شب است، تا وقتی که سرخی طرف مشرق پیدا شود البته وقت فضیلت آن بعد فجر اول است و می توان نافله صبح را بعد از نافله شب بلافاصله خواند (آیت الله خویی).

نافله صبح را بعد از تمام شدن نماز شب تا طلوع سرخی از طرف مشرق می شود خواند و بعد از آن، اول نماز صبح و بعد از آن نافله صبح را بخوانند (آیت الله بهجت).

نافله ظهر

پرسش: وقت خواندن نافله ظهر چه زمانی است؟^۱

پاسخ: وقت آن از اول ظهر تا موقعی است که آن مقدار از سایه شاخص که بعد از ظهر شرعی پیدا می‌شود، به اندازه دوهفتم به آن اضافه شود. مثلاً اگر درازی شاخص هفت وجب باشد، هر وقت مقدار سایه‌ای که بعد از ظهر پیدا می‌شود. به دو وجب رسید، آخر وقت نافله ظهر است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام نوری، مکارم، فاضل، شبیری و بهجت).
نافله نماز ظهر قبل از نماز ظهر خوانده می‌شود و وقت آن از اول ظهر است و تا موقعی که ممکن باشد آن را قبل از نماز ظهر خواند، وقتش ادامه دارد (آیات عظام خویی، سیستانی و صافی).

از اول ظهر است و پایان آن بنا بر احتیاط واجب زمانی است که به سایه شاخص (لحظه زوال) به اندازه دوهفتم آن اضافه شود (آیت‌الله وحید).
وقت آن از اول ظهر است تا موقعی که آن مقدار از سایه شاخص که بعد از ظهر پیدا می‌شود، به اندازه دوهفتم آن شود. مثلاً اگر درازی شاخص هفت وجب باشد، هر وقت مقدار سایه‌ای که بعد از ظهر پیدا می‌شود به دو وجب رسید، آخر وقت نافله ظهر است. اما بعد از این وقت تا موقعی که سایه به اندازه خود شاخص بشود، باز هم نافله ظهر فضیلت دارد؛ ولی از نظر فضیلت به وقت قبلی نمی‌رسد. بعد از اینکه سایه به اندازه شاخص شد، باز هم می‌تواند نافله ظهر را بخواند؛ ولی بنا بر احتیاط اگر بعد از نماز می‌خواند، نیت ادا و قضا نکند (آیت‌الله بهجت).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص ۴۲۸، مسئله ۷۶۸؛ سید روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مقدمه اول، مسئله ۱؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۱؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵؛ سید علی خامنه‌ای، استفتای خصوصی، شماره استفتا: ۵۳۶۵۲۱، تاریخ استفتا: ۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۴؛ لطف‌الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۴؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۴۱؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۲.

نافله عصر

پرسش: وقت خواندن نافله عصر چه زمانی است؟^۱
پاسخ: وقتی به آن مقدار از سایه شاخص که بعد از ظهر شرعی پیدا می‌شود، به اندازه چهارهفتم اضافه شود. مثلاً اگر درازی شاخص هفت وجب باشد، هر وقت مقدار سایه‌ای که بعد از ظهر پیدا می‌شود، به چهار وجب رسید، آخر وقت نافله عصر است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام نوری، مکارم، فاضل، شبیری و بهجت).

نافله عصر قبل از نماز عصر خوانده می‌شود و زمان آن تا وقتی ممکن باشد قبل از نماز عصر خوانده شود، ادامه دارد؛ ولی چنانچه شخص نافله عصر را به تأخیر بیندازد و این تأخیر تا موقعی باشد که آن مقدار از طول سایه شاخص که بعد از ظهر شرعی پیدا می‌شود، به اندازه چهارهفتم طول خود شاخص شود، در این موقع بهتر است نماز عصر را قبل از نافله بخواند (آیات عظام خوبی، سیستانی و صافی).

وقت آن بنا بر احتیاط واجب تا موقعی است که به آن مقدار از سایه شاخص که بعد از ظهر شرعی پیدا می‌شود، به اندازه چهارهفتم اضافه شود. مثلاً اگر درازی شاخص هفت وجب باشد، هر وقت مقدار سایه‌ای که بعد از ظهر پیدا می‌شود، به چهار وجب رسید، آخر وقت نافله عصر است (آیت الله وحید).

نافله عصر پیش از نماز عصر خوانده می‌شود و وقت آن تا موقعی است که آن مقدار از سایه شاخص که بعد از ظهر پیدا می‌شود، به چهارهفتم آن برسد. اگر تا این وقت نافله عصر را نخواند، تا موقعی که سایه به اندازه دو

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۶۹؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش‌گانه، مقدمه اول، مسئله ۱؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۲؛ سید ابوالقاسم خوبی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵؛ سید علی خامنه‌ای، استفتای خصوصی، شماره استفتا: ۵۳۶۵۲۱، تاریخ استفتا: ۱۴ اردیبهشت ۱۳۹۴؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۴؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۴۲؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۳.

برابر شاخص بشود، وقت فضیلت خواندن نافله عصر است؛ ولی از نظر فضیلت، به وقت قبلی یعنی چهارهفتم شاخص نمی‌رسد. چنانچه بخواهد نافله عصر را بعد از وقت بخواند، بنا بر احتیاط واجب، به امید ثواب بخواند و نیت ادا و قضا نکند (آیت الله بهجت).

خواندن نافله ظهر و عصر بعد از نماز ظهر و عصر

پرسش: اگر کسی نافله ظهر و عصر را قبل از نماز ظهر و عصر بخواند، آیا خواندن آن بعد از نماز ظهر و عصر جایز است؟ در صورت جواز، با چه نیتی آن را انجام دهد؟

پاسخ: خواندن آن جایز است و درباره نیت آن:

الف. در غیر وقت نافله: به نیت قضا بخواند (مراجع عظام تقلید).^۱

ب. در وقت نافله و بعد از نماز ظهر و عصر:^۲

بهتر است نافله ظهر را بعد از نماز ظهر و نافله عصر را بعد از نماز عصر بخواند و بنا بر احتیاط واجب، نیت ادا و قضا نکند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، صافی و نوری).

به امید ثواب بخواند (آیت الله مکارم).

بنا بر احتیاط واجب، نافله ظهر را بعد از نماز ظهر و عصر را بعد از نماز

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۴؛ ناصر مکارم شیرازی، استفتانات سایت، نماز، نمازهای نافله، وقت نافله‌های روزانه، خواندن نافله قبل از اذان؛ سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، نمازهای مستحبی، نیت نافله ظهر و عصر پس از خواندن نماز؛ اقتباس از منابع ذیل: سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، نماز قضا، مسئله ۱۴؛ سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، نماز قضا، مسئله ۷؛ سیدابوالقاسم خویی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۷۲۳؛ حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۷۲۳؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۷۲۳؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، مسئله ۹۰۴؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۹۷۸.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۶۹؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۴؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، مسئله ۱۸۳۱ و ۱۸۳۲؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۷، نوافل یومیه؛ محمدتقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۴۲؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۲ و ۶۰۳؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۷۷۷؛ ناصر مکارم شیرازی، استفتانات سایت، نماز، نمازهای نافله، وقت نافله‌های روزانه، نیت نافله‌ها بعد از وقت.

عصر بخواند و نیت ادا و قضا نکند (آیت الله وحید).
 بهتر است نافله ظهر را بعد از نماز ظهر و نافله عصر را بعد از نماز عصر بخواند و بنا بر احتیاط واجب اگر بعد از نماز می خواند، نیت ادا و قضا نکند (آیت الله بهجت).

بنا بر احتیاط مستحب، نیت ادا و قضا نکند (آیت الله شبیری).
 اگر شخص نافله ظهر را به تأخیر بیندازد و این تأخیر تا موقعی باشد که آن مقدار از طول سایه شاخص که بعد از ظهر شرعی پیدا می شود، به اندازه دوهفتم طول خود شاخص شود، در این موقع بهتر است نماز ظهر را قبل از نافله بخواند؛ مگر اینکه یک رکعت از نافله را قبل از آن خوانده باشد که در این صورت، تمام کردن نافله قبل از نماز ظهر بهتر است. همچنین اگر شخص نافله عصر را به تأخیر بیندازد و این تأخیر تا موقعی باشد که آن مقدار از طول سایه شاخص که بعد از ظهر شرعی پیدا می شود، به اندازه چهارهفتم طول خود شاخص شود، در این موقع بهتر است نماز عصر را قبل از نافله بخواند؛ مگر اینکه یک رکعت از نافله را قبل از آن خوانده باشد که در این صورت، تمام کردن نافله قبل از نماز عصر بهتر است. نیز اگر بخواهد نافله ظهر و عصر را بعد از نماز ظهر و عصر بخواند، احتیاط مستحب است که نیت ادا و قضا نکند (آیت الله سیستانی).

خواندن نافله ظهر و عصر قبل از اذان ظهر

پرسش: آیا می توان نافله ظهر و عصر را قبل از اذان ظهر خواند؟^۱
 پاسخ: الف. روز جمعه: جایز است.

۱. سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، نماز، مقدمات شش گانه، مقدمه اول، مسئله ۵؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۲؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۲۳؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۳؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۶؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۷۵۱۶۴۹، تاریخ استفتا: ۶ فروردین ۱۳۹۶؛ سیدموسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، نمازهای مستحبی، خواندن نافله ظهر و عصر قبل از اذان.

ب. غیر جمعه:

جایز نیست و اگر علم دارد خواندن نافله در وقتش ممکن نیست، بنا بر احتیاط واجب آن را رجائاً انجام دهد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت‌الله فاضل).

جایز نیست (آیت‌الله نوری).

جایز است؛ مخصوصاً اگر علم دارد نمی‌تواند نافله را در وقتش بخواند (آیات عظام مکارم و صافی).

جایز است؛ مخصوصاً اگر از فوت وقت بترسد (آیت‌الله بهجت).

اگر علم دارد نمی‌تواند آن را در وقت انجام دهد، می‌تواند آن را بخواند (آیات عظام خویی و وحید).

اگر نمازگزار بداند بعد از اذان، هرچند به علت عذر عرفی، نمی‌تواند آن‌ها را انجام دهد، می‌تواند قبل از اذان آن را بخواند (آیت‌الله سیستانی).
خواندن آن به امید ثواب الهی مانعی ندارد (آیت‌الله شبیری).

کیفیت خواندن نافله نماز ظهر و عصر در روز جمعه

پرسش: نافله نمازهای ظهر و عصر در روز جمعه چگونه خوانده می‌شود؟^۱
پاسخ: نافله روز جمعه بیست رکعت است که می‌توان آن را قبل از اذان ظهر هم خواند (مراجع عظام تقلید).

بهتر است از بیست رکعت نافله ظهر و عصر، دو رکعت را هنگام ظهر و هجده رکعت را قبل از ظهر بخواند و از آن هجده رکعت، بهتر است شش رکعت آن اول روز هنگام گسترده شدن نور خورشید و شش رکعت آن هنگام بالآمدن خورشید و شش رکعت دیگر قبل از اذان ظهر خوانده شود (حضرت

۱. سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، نماز، مقدمات شش‌گانه، مقدمه اول، مسئله ۵؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۲ و ۳؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۳؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۳؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۶؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۷۰.

امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی و وحید).
بهتر است شش رکعت زمانی که نور آفتاب افق را فرامی‌گیرد، شش رکعت
وقتی خورشید بالا آمد، دو رکعت پس از ظهر و پیش از نماز و شش رکعت بعد
از نماز جمعه یا ظهر خوانده شود (آیات عظام مکارم و نوری).

نافله مغرب

پرسش: وقت نافله مغرب چه زمانی است؟^۱
پاسخ: بعد از تمام شدن نماز مغرب است تا وقتی که سرخی طرف مغرب
که بعد از غروب آفتاب در آسمان پیدا می‌شود، از بین برود (حضرت امام و
آیات عظام فاضل، بهجت، مکارم و نوری).
بعد از تمام شدن نماز مغرب است و تا زمانی ادامه دارد که ممکن باشد
آن را پس از نماز مغرب در وقت به جا آورد (آیات عظام خویی، سیستانی،
وحید و صافی).

نماز غفيله

استحباب نماز غفيله

پرسش: آیا نماز غفيله مستحب است؟^۲
پاسخ: یکی از نمازهای مستحبی نماز غفيله است (حضرت امام و آیات
عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، صافی و نوری).

۱. سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، مسئله ۷۷۰؛ سید محمد کاظم طباطبایی
یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۴ و فصل فی الصلوات المستحبية، صلاة الغفيلة؛
سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۴؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی،
منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و نوافلها، مسئله ۲؛ سید محمد حسن
بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، مسئله ۷۷۵؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله
۷۱۳؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۹۶۸؛ سید ابوالقاسم خویی،
الموسوعة، ج ۱۱، ص ۷۳، مسئله ۱۱۷۷.

از نمازهایی که به جا آوردن آن به امید ثواب پروردگار خوب است، نماز غفيله است (آیت الله مکارم).

یکی از نمازهای مستحبی بنا بر مشهور نماز غفيله است (آیت الله شبیری).

وقت نماز غفيله

پرسش: وقت نماز غفيله چه زمانی است؟^۱

پاسخ: نماز غفيله بين نماز مغرب و عشا خوانده می شود و وقت آن بعد از نماز مغرب است تا وقتی که سرخی طرف مغرب از بين برود (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام فاضل، مکارم و نوری).

نماز غفيله بين نماز مغرب و عشا خوانده می شود و وقت آن بعد از نماز مغرب است و بنا بر احتیاط، پیش از وقتی خوانده شود که سرخی طرف مغرب از بين برود (آیات عظام بهجت و شبیری).

وقت آن بين نماز مغرب و عشا است (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید و صافی).

تداخل نماز غفيله با نافله مغرب

پرسش: آیا نماز غفيله جانشین نافله مغرب است؟ آیا تداخل نیت جایز است؟^۲

پاسخ: نماز غفيله از نوافل یومیه نیست و بردن ثواب هر دو شاید متوقف

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و نوافلها، مسئله ۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، مسئله ۷۷۵؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۱۳؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۴۵؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۹۶۸؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۰؛ سید علی خامنه ای، شماره استفتا: ۷۹۵۶۵۴، تاریخ استفتا: ۲۰ مرداد ۱۳۹۶.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و نوافلها، مسئله ۲؛ سید روح الله خمینی، استفتانات (۱۰ جلدی)، ج ۲، ص ۴، سؤال ۱۰۶۹؛ سید علی خامنه ای، استفتانات جدید سایت، تیر ۱۳۹۵؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۱۱۰؛ ناصر مکارم شیرازی، استفتانات، نافله های روزانه، نماز غفيله؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۹۶۹؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۴۹.

باشد به اینکه هر یک جدا به جا آورده شود (حضرت امام).
 نماز غفيله از نافله مغرب كفایت نمی‌کند (امام خامنه‌ای).
 مانعی ندارد که به هر دو نیت به قصد رجاء خوانده شود و امید است ثواب هر دو داده شود (آیت‌الله مکارم).
 می‌توان نماز غفيله را به عنوان نافله مغرب به جا آورد به این صورت که فرد هر دو نماز را با هم نیت کند و بخواند (آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، وحید، صافی و نوری).

کفایت خواندن نماز غفيله

پرسش: نماز غفيله چگونه خوانده می‌شود؟^۱

پاسخ: نماز غفيله دو رکعت است و نمازگزار در رکعت اول آن، بعد از حمد به جای سوره، این آیه را بخواند: ﴿وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾ و در رکعت دوم بعد از حمد به جای سوره، این آیه را بخواند: ﴿وَ عِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ و در قنوتش بگوید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَفَاتِحِ الْغَيْبِ الَّتِي لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا» و به جای کلمه «کذا» حاجت‌هایش را بگوید و بعد بخواند: «اللَّهُمَّ أَنْتَ وَلِيُّ نِعْمَتِي وَالْقَادِرُ عَلَيَّ ظَلِمَتِي تَعْلَمُ حَاجَتِي فَأَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ لَمَّا قَضَيْتَهَا لِي».

۱. سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۵؛ سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و نوافلها، مسئله ۲؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۳۵۱۷۱، تاریخ استفتا: ۶ بهمن ۱۳۹۵.

۲. انبیاء، ۸۷ و ۸۸.

۳. انعام، ۵۹.

نافله عشا

پرسش: وقت نافله عشا چه زمانی است؟^{۱ و ۲}

پاسخ: وقت نافله عشا بعد از تمام شدن نماز عشا تا آخر وقت عشا است و بهتر است بعد از نماز عشا، بلافاصله خوانده شود (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).
وقت نافله عشا بعد از تمام شدن نماز عشا تا آخر وقت عشا است و بنا بر احتیاط بعد از نماز عشا بلافاصله خوانده شود (آیت الله بهجت).
وقت نافله عشا بعد از تمام شدن نماز عشا تا نصفه شب است و بهتر است بعد از نماز عشا بلافاصله خوانده شود (آیت الله شبیری).

نافله عشا (وُتیرَه)

پرسش: آیا می توان نافله عشا را ایستاده خواند؟^۳

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، باید نشسته خوانده شود (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، وحید، مکارم، صافی، شبیری و نوری).
باید نشسته خوانده شود (آیات عظام خویی و بهجت).
بنا بر احتیاط مستحب نشسته بخواند (آیت الله فاضل).^۴

۱. سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۱؛ سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۵؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۵؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۱۰؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۲.
۲. شایان ذکر است در توضیح المسائل مراجع، انتهای نافله عشا، نصفه شب بیان شده است.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اعداد الفرائض و نوافلها، مقدمه و فصل فی احکام الصلوات المندوبة، مقدمه؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۴۸؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۶۴.
۴. شایان ذکر است نظر معظم له در العروة الوثقی، فصل فی احکام الصلوات المندوبة به صورت احتیاط واجب است.

نافله شب

کیفیت نافله شب

پرسش: نافله شب چند رکعت است؟^۱

پاسخ: نافله شب یازده رکعت است. از این یازده رکعت، هشت رکعت به نیت نافله شب، دو رکعت به نیت نماز شفع و یک رکعت به نیت نماز وتر خوانده می شود (مراجع عظام تقلید).

وقت خواندن نافله شب

پرسش: وقت خواندن نافله شب چه زمانی است؟^۲

پاسخ: از نیمه شب شرعی تا فجر صادق (اذان صبح) است و بهتر است نزدیک اذان صبح خوانده شود (حضرت امام^۳ و امام خامنه ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، صافی، شبیری و نوری).
وقت نافله شب بنا بر احتیاط از نصفه شب است تا اذان صبح؛ ولی بهتر است در موقع سحر یعنی در یک سوم آخر شب بخواند و خواندن نماز شفع و وتر در نزدیک اذان صبح افضل است (آیت الله مکارم).

اول وقت نافله شب، بنا بر مشهور، نصفه شب است و این نظر هرچند مطابق با احتیاط مستحب و بهتر است، بعید نیست نصفه شب، اول وقت فضیلت نماز شب باشد. اما وقت ادای آن از اول شب آغاز می شود؛ به این معنا که اگر بعد از نماز عشا، نافله شب را بخواند، در وقت واقع شده است و تا اذان صبح (طلوع فجر) وقتش ادامه دارد؛ هرچند بهتر است نزدیک اذان

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اعداد الفرائض و نوافلها، مقدمه: سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، مسئله ۷۶۴ و ۷۶۵؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۷، نوافل یومیه.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۸؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۳؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۷۹؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۷، نوافل یومیه؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۶.

۳. به نظر حضرت امام، تفریق بین نافله شب، افضل است.

صبح خوانده شود (آیت الله سیستانی).

وقت نماز شب بنا بر مشهور از نصفه شب است تا اذان صبح؛ ولی بعید نیست که وقت آن بین اول شب تا اذان صبح باشد و بعد از نصفه شب تا اذان صبح، وقت فضیلت آن باشد و افضل آن است که در یک سوم آخر شب خوانده شود (آیت الله وحید).

نکته: ^۱ برای محاسبه نیمه شب در وقت نماز شب، به فتوای حضرت امام و آیات عظام فاضل و مکارم، احتیاط واجب آن است که شب را از غروب آفتاب تا اول آفتاب حساب کند. طبق نظرات مراجع دیگر، محاسبه آن تفاوتی با محاسبه نیمه شب در نماز مغرب و عشا ندارد که در بحث نماز مغرب و عشا بیان شد.

خواندن نافله شب قبل از وقت

پرسش: چه کسانی می توانند نافله شب را قبل از نیمه شب بخوانند؟^۲
پاسخ: مسافر یا جوان و به طور کلی هر صاحب عذری مانند بیمار یا سال خورده یا کسی که از سرما یا جنب شدن می ترسد، اگر بترسد در صورت تأخیر، نماز شبش فوت شود یا خواندن نماز شب در زمان مخصوص آن برایش سخت باشد، می تواند پیش از نیمه شب، نافله شب را بخواند (حضرت امام و آیت الله بهجت).

مسافر و کسی که برای او سخت است نماز شب را بعد از نصفه شب بخواند، می تواند آن را قبل از نصفه شب بخواند (امام خامنه ای).

۱. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۳۹.
۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، مبحث نماز، فصل فی اوقات الرواتب، مسئله ۹؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، مقدمات الصلاة، المقدمة الاولى، مسئله ۵؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، مسئله ۶۰۴؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۴؛ سید ابوالقاسم خویی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۰۶؛ سید علی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۰۵؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۲۱۹۹؛ حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۰۵؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۷۹ و ۷۸۰؛ سید علی خامنه ای، شماره استفتا: ۸۹۲۶۳۰، تاریخ استفتا: ۱۳۹۷.

مسافر و افراد جوان و به طور کلی هر فردی که می ترسد در صورت تأخیر، بر اثر غلبه خواب یا جنب شدن یا به سبب دیگر، نمازشب او فوت شود یا خواندن نمازشب بر او سخت باشد (آیات عظام خویی و فاضل) یا ترس دارد که در وقت بیدار نشود، می تواند پیش از نیمه شب، نافله شب را بخواند (آیت الله فاضل).

مسافر یا جوان و به طور کلی هر صاحب عذری مانند سال خورده یا کسی که از سرما یا جنب شدن می ترسد، در صورتی که خواندن نمازشب برایش سخت باشد، می تواند پیش از نیمه شب نافله شب را بخواند (آیات عظام مکارم، صافی، نوری و شبیری).
وقت نافله شب برای همه افراد، از اول شب تا اذان صبح است (آیات عظام سیستانی و وحید).

ترجیح خواندن قضای نافله شب بر انجام آن قبل از نیمه شب

پرسش: با توجه به مسئله قبل، خواندن نافله شب به صورت قضا بهتر است یا خواندن نافله شب قبل از نیمه شب؟^۱
پاسخ: انجام نمازشب به صورت قضا بهتر است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، مکارم، شبیری و نوری).
وقت نافله شب از اول شب تا اذان صبح است؛ اما برای کسی که می ترسد به خواندن آن قبل از نیمه شب عادت کند، انجام دادن قضای آن بهتر است (آیت الله سیستانی).

صبح شدن در بین خواندن نافله شب

پرسش: اگر پس از خواندن مقداری از نمازشب اذان صبح شود، آیا می توان

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، ج ۱، اوقات الرواتب، مسئله ۱۰؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۲۱۹۹؛ سید موسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، نمازهای مستحبی، ترجیح قضای نمازشب بر انجام آن پیش از وقت.

بقیة نماز شب را به جا آورد؟^۱

پاسخ: الف. اگر چهار رکعت یا بیشتر را خوانده باشد:

بهتر است باقی نافله شب را به صورت مختصر، به نیت ادا انجام دهد (حضرت امام و آیت الله فاضل).

باقی نافله شب را به صورت مختصر، به نیت ادا انجام دهد (آیات عظام خویی، مکارم و نوری).

باقی نافله شب را به نیت ادا انجام دهد (آیت الله بهجت).

می تواند رکعات باقی مانده نماز شب را بدون نیت ادا و قضا بخواند؛ ولی در این فرض، افضلیت مقدم کردن رکعات باقی مانده از نماز شب بر نماز صبح محل اشکال است (آیت الله سیستانی).

ب. اگر مشغول نماز شب باشد و کمتر از چهار رکعت خوانده باشد:

بهتر است نمازی را که مشغول است، تمام کند و سپس نافله و نماز صبح را بخواند و بعداً باقی نماز شب را قضا کند (حضرت امام).

نمازی را که مشغول است، تمام کند و سپس نافله و نماز صبح را بخواند و بعداً باقی نماز شب را قضا کند (آیات عظام خویی، فاضل و نوری).

نمازی را که مشغول است، بدون قصد ادا و قضا تمام کند و سپس نافله و نماز صبح را بخواند و بعداً باقی نماز شب را قضا کند (آیت الله سیستانی).

اگر دو رکعت را خوانده، بقیه نماز شب قضاست. اگر دو رکعت اول را خوانده و در حال خواندن دو رکعت دوم است، کلاً نماز را رها کند و بعد از ابتدا کل یازده رکعت را به نیت قضا بخواند (آیت الله مکارم).

پرسش: اگر چیزی از نماز شب را به جا نیاورد و اذان صبح شود، وظیفه درباره خواندن نماز شب چیست؟^۲

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۲؛ سید علی سیستانی، استفتانات، ج ۱، نمازهای مستحبی، وقت نافله شب، مسئله ۱؛ ناصر مکارم شیرازی، استفتانات جدید، ج ۲، ص ۷۵، سؤال ۱۴۷؛ ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتانات، نماز، نمازهای نافله، نافله شب، ادامه نماز شب بعد از اذان صبح؛ محمد تقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۴۹۷.

۲. ناصر مکارم شیرازی، استفتانات جدید، ج ۲، ص ۷۵، سؤال ۱۴۷؛ سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی،

پاسخ: در این دو صورت، نافله و نماز صبح را مقدم کند و بعداً قضای نمازشب را به جا آورد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، مکارم و نوری).

اگر فرد هنگام طلوع فجر (اذان صبح) از خواب بیدار شود، می تواند تمام نمازشب را بدون قصد ادا و قضا قبل از به جا آوردن نماز صبح بخواند (آیت الله سیستانی).

احکام نوافل

جواز خواندن بعضی از رکعات نوافل یومیه

پرسش: آیا انسان می تواند فقط بعضی از رکعات نوافل یومیه را بخواند؟^۱
در نافله شب جایز است فقط نماز شفع و وتر را بخواند و در تنگی وقت جایز است تنها نماز وتر را بخواند. در غیر تنگی وقت، نماز وتر را به امید ثواب بخواند (حضرت امام).

انسان می تواند مقدار کمتر از نوافل یومیه را به جا آورد. در نافله شب نیز می تواند فقط نماز شفع و وتر یا فقط وتر را بخواند (آیات عظام خویی، فاضل و وحید).

در نمازشب می تواند به خواندن سه رکعت آخر یعنی نماز شفع و وتر اکتفا کند؛ بلکه می تواند به خواندن وتر اکتفا کند. در نافله عصر نیز می تواند به خواندن چهار رکعت، بلکه دو رکعت آن اکتفا کند. اما درباره نافله ظهر و نافله مغرب، همچنین هشت رکعت اول نمازشب، چنانچه بخواهد بعضی

↑ کتاب الصلاة، اوقات الرواتب، مسئله ۱۲؛ سیدعلی سیستانی، استفتائات، ج ۱، نمازهای مستحبی، وقت نافله شب، مسئله ۱.

۱. سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات شش گانه، مقدمه ۱، مسئله ۱؛ لطف الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۳۲؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۹۸؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۳۸؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۵۰۳؛ ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتائات، نماز، نماز نافله، نافله شب، وقت نمازشب؛ سیدموسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، نمازهای مستحبی، خواندن کمتر از هشت رکعت نافله ظهر و عصر.

از آن‌ها را بخواند، آن را به قصد رجاء به جا آورد (آیت‌الله سیستانی).
در نماز شب می‌تواند به خواندن سه رکعت آخر یعنی نماز شفع و وتر اکتفا کند؛ بلکه می‌تواند به خواندن وتر اکتفا کند (آیت‌الله صافی).
اگر کسانی وقت نداشته باشند یازده رکعت نافله شب را به جا آورند، می‌توانند به همان سه رکعت نماز شفع و وتر اکتفا کنند. از آنجا که این دو نماز شفع و وتر شبیه یک نماز است، نباید بین آن‌ها فاصله انداخت (آیت‌الله مکارم).
استحباب کمتر از هشت رکعت برای نافله ظهر ثابت نیست؛ هرچند به جا آوردن کمتر از آن به امید ثواب اشکال ندارد. اما در نافله عصر، اکتفا به چهار یا شش رکعت صحیح است (آیت‌الله شبیری).

نشسته خواندن نوافل

پرسش: آیا می‌شود نوافل را نشسته به جا آورد؟^۱
پاسخ: نمازهای نافله را می‌شود نشسته خواند؛ ولی بهتر است دو رکعت نماز نافله نشسته را یک رکعت حساب کند؛ مثلاً کسی که می‌خواهد نافله ظهر را که هشت رکعت است نشسته بخواند، بهتر است شانزده رکعت بخواند و اگر می‌خواهد نماز وتر را نشسته بخواند، دو نماز یک رکعتی نشسته بخواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، وحید، صافی، شبیری و نوری).
نمازهای نافله را می‌شود نشسته خواند؛ ولی ایستاده بهتر است (امام خامنه‌ای).

نمازهای نافله را می‌توان نشسته خواند؛ هرچند بتوان آن‌ها را ایستاده به جا آورد. لازم نیست در این حال، هر دو رکعت را یک رکعت حساب کند

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اعداد الفرائض و نوافلها، مسئله ۴؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۴۷؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۶۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۷، نوافل یومیه؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۰۱.

و اگر بخواید هر دو رکعت را یک رکعت حساب کند، بنا بر احتیاط واجب، بار دوم را به نیت رجاء انجام دهد. مثلاً به نافلة مغرب که چهار رکعت با دو سلام است، رجائاً چهار رکعت دیگر با دو سلام اضافه کند که مجموعاً هشت رکعت شود (آیت الله سیستانی).

نماز نافلة را می توان نشسته خواند؛ ولی در این صورت احتیاط این است که هر دو رکعت را یک رکعت حساب کند و اگر بخواید نافلة وتر را نشسته بخواند، باید دو نماز یک رکعتی نشسته به جا آورد (آیت الله مکارم).
 نکته: ^۱ نافلة عشا (وْتِيْزَه) بنا بر احتیاط واجب باید نشسته خوانده شود (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، وحید، مکارم، صافی، شبیری و نوری).

باید نشسته خوانده شود (آیات عظام خویی و بهجت).
 بنا بر احتیاط مستحب نشسته بخواند (آیت الله فاضل).
 پرسش: آیا می توان نماز نافلة را به صورت خوابیده خواند؟^۲
 پاسخ: می توان نماز نافلة را به صورت خوابیده خواند (حضرت امام و آیت الله مکارم).

در حال اضطرار و ناتوانی می توان خوابیده به پهلوی راست یا چپ یا خوابیده به پشت (طبق وظیفه فرد) به جا آورد و در این حال، رکوع و سجده با اشاره سر انجام می شود. اما در حال اختیار، جواز آن محل اشکال است؛ ولی انجامش به عنوان رجاء (به امید ثواب) اشکال ندارد (آیت الله سیستانی).
 بنا بر احتیاط واجب، در حال اختیار نمی توان نماز نافلة را به صورت خوابیده خواند (آیات عظام خویی، فاضل و نوری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی اعداد الفرائض و نوافلها، مقدمه؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۴۸؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۶۴.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی احکام الصلوات المندوبة، مقدمه؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۸۴۹؛ ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتائات، نماز، نماهای نافلة، احکام نمازهای مستحبی، نماز مستحبی به صورت خوابیده. شایان ذکر است معظم له در کتاب العروة الوثقی می فرماید: بنا بر احتیاط واجب، در حال اختیار نمی توان نماز نافلة را به صورت خوابیده خواند.

فصل دوم

قبله

تعریف قبله

پرسش: قبله کجاست؟^۱

پاسخ: قبله مکانی است که در آن خانه خدا قرار گرفته است. قبله فقط همان بنای موجود نیست؛ بلکه از زیرزمین خانه کعبه تا دامنه بلند آسمان حکم قبله را دارد؛ چه از راه دور، چه نزدیک.

نکته: ^۲ خانه کعبه قبله مسلمانان است و احکام و مسائل مفصلی بر آن مترتب است؛ چراکه در انجام بعضی کارها استقبال واجب است و در بعضی امور حرام است و در بعضی دیگر مستحب و مکروه. این مسائل در جای خودش مفصل مطرح شده است.

مقصود از روبه قبله ایستادن

پرسش: برای نماز و مانند آن روبه قبله بودن باید چگونه باشد؟^۳

پاسخ: الف. کسی که نزدیک کعبه است: اگر فرد در فاصله‌ای از خانه کعبه قرار دارد که با مشاهده می‌تواند جهت قبله را به طور دقیق تشخیص دهد، مثل شخصی که در صحن مسجدالحرام قرار دارد و خانه کعبه را می‌بیند، باید روبه روی کعبه نماز بخواند و انحراف عمدی از آن در حال نماز، هرچند به مقدار کم، جایز نیست (مراجع عظام تقلید).

ب. کسی که از کعبه دور است، چنانچه فرد در موقعیتی قرار دارد که جهت قبله حقیقی را با مشاهده تشخیص نمی‌دهد، مثل کسی که از مکان کعبه دور است، اگر طوری بایستد که عرفاً بگویند روبه قبله نماز می‌خواند، یعنی مراعات جهت قبله عرفی را بکند، کافی است (مراجع عظام تقلید).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له؛

سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۴، احکام قبله.

انحراف از قبله

پرسش: اگر جهت قبله مشخص باشد، آیا انحراف عمدی از جهت قبله جایز است؟^۱

پاسخ: باید روبه قبله بایستند و چنانچه انحراف به طوری باشد که روبه قبله بودن صدق نکند، باید مراعات شود (حضرت امام).

نمازگزار باید به جهت قبله علم داشته باشد و اگر طبق دلیل معتبری جهت قبله را می داند، باید روبه همان جهت بایستد و با علم به جهت قبله، انحراف از قبله هرچند به مقدار کم جایز نیست (امام خامنه‌ای).

چنانچه تحقیق کند و مطلع شود قبله حقیقی چند درجه‌ای به سمت راست یا چپ انحراف دارد، مثلاً بداند قبله حقیقی ۱۵ درجه به راست انحراف دارد، نمی‌تواند با این حال رو به جهت مستقیم نماز بخواند؛ هرچند در عرف، ایستادن مستقیم را روبه قبله بودن به حساب آورند (آیت الله سیستانی).

باید روبه قبله نماز بخوانند؛ اما پنج تا شش درجه انحراف عمدی اشکالی ندارد؛ ولی بیش از آن جایز نیست (آیت الله مکارم).

انحراف عمدی به اندازه پهنای یک انگشت جایز است، نه بیشتر (آیت الله بهجت).

اگر انحراف کم باشد، به طوری که انحراف از قبله محسوب نشود، به صحت نماز ضرر نمی‌زند (آیات عظام خویی، فاضل، وحید و صافی).

ملاک، صدق استقبال از دید عرف است. اگر انحراف به قدری کم باشد که عرفاً بگویند روبه قبله است، مانعی ندارد؛ و الا انحراف عمدی موجب

۱. سیدروح الله خمینی، استفتانات (سه جلدی)، ج ۱، ص ۱۳۵؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۵۲۰؛ لطف الله صافی، جامع الاحکام، ج ۱، سؤال ۱۹۷؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۱۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۵۷۵۶۱۷، تاریخ استفتا: ۲۹ مرداد ۱۳۹۴؛ ناصر مکارم شیرازی، سایت، yon.ir/p9dZy؛ محمد فاضل، جامع المسائل، ج ۳، سؤال ۲۸۸؛ سیدموسی شیرازی، استفتانات، ج ۱، نماز، قبله، انحراف از قبله در نماز، سؤال ۶۱۸؛ سیدابوالقاسم خویی، صراط النجاة، ج ۱، ص ۷۶. المبحث الثانی فی الاجزاء و الشرائط، سؤال ۱۷۱؛ حسین وحید خراسانی، سایت، استفتانات، قبله، wahidkhorasani.com

بطلان نماز می شود؛ هرچند زیاد نباشد (آیت الله شبیری).
اگر طوری بایستد که عرفاً بگویند روبه قبله نماز می خواند، کافی است.
مثلاً ۱۵ درجه انحراف از قبله، عرفاً صدق روبه قبله بودن نمی کند (آیت الله وحید).

موارد وجوب رعایت استقبال

پرسش: در چه جاهایی روبه قبله بودن واجب است؟
پاسخ: ۱. در نمازهای واجب، نماز احتیاط، قضای سجده و تشهد فراموش شده، رعایت قبله لازم است (مراجع عظام تقلید).^۱
۲. در سجده سهو:^۲
بنا بر احتیاط مستحب روبه قبله باشد (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام خویی، سیستانی و وحید).
بنا بر احتیاط واجب، روبه قبله باشد (آیات عظام فاضل، بهجت، مکارم، صافی، شبیری و نوری).
۳. فردی که در حال جان دادن است (محتضر):^۳
روبه قبله کردن محتضر مسلمان بر اطرافیان و روبه قبله شدن بر خود محتضر واجب است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).
بر خود فرد و بر دیگران واجب نیست؛ هرچند روبه قبله کردن محتضر

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له: محمدتقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۱۰۲۰؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۰.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له: محمدتقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۱۰۲۰؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۰؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۷۳۹۸۳۹، تاریخ استفتا: ۲۳ بهمن ۱۳۹۵.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له و کتاب الطهارة، فصل فی ما یتعلق بالمحتضر، الاول؛ سیدعلی خامنه ای، اجوبة الاستفتائات، مسئله ۲۵۳؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۶۵۶؛ سیدموسی شبیری، المسائل الشرعیة، مسئله ۵۴۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۲۵۹؛ سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الطهارة، احکام الاموات، مسئله ۲؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۳۱۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۲۲۹؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۵۰۸.

مسلمان شایسته است (امام خامنه‌ای و آیت الله شبیری).
 روبه قبله کردن محتضر مسلمان واجب است (آیت الله صافی).
 روبه قبله کردن شیعه دوازده امامی بنا بر احتیاط واجب، لازم است؛ اما
 روبه قبله شدن در حال احتضار بر خود محتضر واجب نیست (آیت الله
 سیستانی).
 روبه قبله کردن محتضر بر اطرافیان و روبه قبله شدن بر خود محتضر بنا بر
 احتیاط واجب، لازم است (آیات عظام خوئی، وحید و مکارم).
 روبه قبله کردن محتضر بنا بر احتیاط واجب، لازم است (آیت الله بهجت).
 ۴. دفن میت: رعایت قبله لازم است (مراجع عظام تقلید).^۱
 ۵. ذبح و نحر: رعایت قبله لازم است (مراجع عظام تقلید).^۲

موارد حرمت رعایت استقبال

پرسش: در چه جاهایی روبه قبله بودن حرام است؟
 پاسخ: ۱. در حال تخلی:^۳
 حرام است (مراجع عظام تقلید،^۴ به غیر از آیت الله سیستانی).
 بنا بر احتیاط لازم، روبه قبله یا پشت به قبله نباشد (آیت الله سیستانی).
 ۲. در حال استبرا از بول:^۵

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فی الدفن، مسئله ۱؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۱۵؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۴، دفن.
 ۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له، الخامس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، مسئله ۲۵۹۴.
 ۳. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام التخلی، مسئله ۱۴ و کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له، مسئله ۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۵۹؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۷؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۶، احکام تخلی.
 ۴. شایان ذکر است آیت الله مکارم در العروة الوثقی مسئله را به صورت احتیاط واجب ذکر کرده‌اند.
 ۵. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام التخلی، مسئله ۱۴؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۱؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۹؛ لطف الله صافی، هداية العباد، مسئله ۷۴؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۸۴.

اگر بول خارج شود، حرام است (حضرت امام و آیات عظام صافی و نوری).
اگر موقع استبرا بول از مخرج بیرون آید یا اینکه بداند بول یا آب مشکوکی
در حال استبرا خارج خواهد شد، روبه قبله و پشت به قبله بودن حرام است
(آیت الله بهجت).

اگر بول خارج شود، بنا بر احتیاط واجب روبه قبله یا پشت به قبله نباشد
(آیت الله فاضل).

بنا بر احتیاط واجب، روبه قبله یا پشت به قبله نباشد (آیت الله مکارم).
بنا بر احتیاط مستحب روبه قبله نباشد (آیات عظام خویی، سیستانی،
وحید و شبیری).

۳. در حال استنجا:^۱

بنا بر احتیاط مستحب روبه قبله نباشد (مراجع عظام تقلید، به غیر از
آیت الله فاضل).

اگر بول یا مدفوع خارج شود، بنا بر احتیاط واجب روبه قبله یا پشت به قبله
نباشد (آیت الله فاضل).

موارد مستحب و مکروه رعایت استقبال

پرسش: در چه جاهایی روبه قبله بودن مستحب و مکروه است؟^۲

پاسخ: برخی از مواردی که روبه قبله بودن مستحب و مکروه است:
در حال دعا، قرائت قرآن، اذان، ذکر، تعقیب، سجده شکر، سجده تلاوت،
تلقین، طرح مرافعه نزد حاکم و در حال نشستن مطلقاً، مستحب است.
در حال جماع، پوشیدن شلوار و هر حالتی که منافات با تعظیم قبله داشته
باشد، مکروه است.

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام التخلی، مسئله ۱۴؛ سید محمد حسن
بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۱؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۸۴.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یتقبل له، مسئله ۳
و ۴ و کتاب الصلاة، فصل فی مستحبات الاذان و کتاب الطهارة، مستحبات الدفن، مورد ۲۴.

نکته: برای توضیح موارد مذکور، به کتب مفصل مراجعه شود.

کیفیت استقبال

پرسش: کیفیت استقبال در موارد وجوب قبله چگونه است؟

پاسخ: الف. نماز ایستاده^۱

باید طوری بایستد که بگویند روبه قبله ایستاده و لازم نیست زانوها و نوک پایش هم روبه قبله باشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم و نوری). همین که عرفاً گفته شود روبه قبله ایستاده، کفایت می‌کند (امام خامنه‌ای). باید سینه و شکم نمازگزار روبه قبله باشد؛ بلکه صورت او نیز نباید زیاد از قبله منحرف باشد (آیت الله سیستانی).

باید سینه و شکم و صورت نمازگزار روبه قبله باشد (آیات عظام خویی و وحید). باید سینه و شکم و صورت و جلوی پاهای نمازگزار روبه قبله باشد (آیت الله صافی).

باید صورت نمازگزار روبه قبله بوده و نیز طوری باشد که بگویند روبه قبله نماز می‌خواند (آیت الله شبیری).

نکته: اگر نمازهای مستحبی را در حال راه رفتن و سوار بر مرکب بخواند، استقبال شرط نیست (مراجع عظام تقلید).^۲

ب. نماز نشسته

۱. نشستن معمولی^۳

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۷؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۱۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۹۰۹۷۱، تاریخ استفتا: ۳۱ مرداد ۱۳۹۵.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۴، احکام قبله.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی ما یستقبل له، مسئله ۱؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۱۹؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۸۴.

همین که عرفاً گفته شود روبه قبله است، کفایت می‌کند (حضرت امام و آیت‌الله مکارم).

باید صورت و سینه و شکم او روبه قبله باشد (آیات عظام خویی، فاضل، وحید و نوری).

باید سینه و شکم او روبه قبله باشد؛ بلکه صورت او هم نباید زیاد از قبله منحرف باشد (آیت‌الله سیستانی).

باید صورت نمازگزار روبه قبله بوده و نیز طوری باشد که بگویند روبه قبله نماز می‌خواند (آیت‌الله شبیری).

۲. نشستن غیر معمول^۱

اگر در موقع نشستن، کف پاها را به زمین می‌گذارد، باید صورت و سینه و شکمش روبه قبله باشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).

اگر در موقع نشستن، کف پاها را به زمین می‌گذارد، باید صورت و سینه و شکم و ساق پایش روبه قبله باشد (آیت‌الله صافی).

ج. نماز خوابیده^۲

باید در حال نماز به پهلوی راست طوری بخوابد که جلوی بدنش روبه قبله باشد و اگر ممکن نیست، باید به پهلوی چپ طوری بخوابد که جلوی بدنش روبه قبله باشد. اگر این را هم نتواند، باید به پشت بخوابد؛ به طوری که کف پایش روبه قبله باشد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، وحید، مکارم، صافی و نوری).

باید در حال نماز به پهلو طوری بخوابد که جلوی بدنش روبه قبله باشد و تا وقتی که ممکن است به پهلوی راست بخوابد، بنا بر احتیاط لازم نباید به

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القیلة، فصل فی ما یستقبل له، مسئله ۱؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۱۹؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۸۴.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القیلة، فصل فی ما یستقبل له، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۷۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۱۹؛ محمدتقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۷۹۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۲۳۳۶۳، تاریخ استفتا: ۱۳۹۵/۲۶ آذر.

پهلوی چپ بخوابد. اگر این دو ممکن نباشد، باید به پشت بخوابد؛ طوری که کف پاهایش روبه‌قبله باشد (آیت‌الله سیستانی).

بنا بر احتیاط باید در حال نماز به پهلوی راست طوری بخوابد که جلوی بدنش روبه‌قبله باشد و اگر ممکن نیست، بنا بر احتیاط باید به پهلوی چپ طوری بخوابد که جلوی بدنش روبه‌قبله باشد و اگر این را هم نتواند، بنا بر احتیاط باید به پشت بخوابد؛ به طوری که کف پاهایش روبه‌قبله باشد (آیت‌الله شبیری).

باید به پهلوی راست بخوابد و اگر نمی‌تواند، بنا بر احوط به پهلوی چپ بخوابد و اگر آن هم ممکن نیست، به پشت بخوابد؛ به طوری که کف پاهایش روبه‌قبله باشد (آیت‌الله بهجت).

د. محتضر: ^۱ باید محتضر را به پشت بخوابانند؛ به طوری که کف پاهایش به طرف قبله باشد (مراجع عظام تقلید).

هـ. دفن میت: ^۲ میت را باید در قبر به پهلوی راست طوری بخوابانند که جلوی بدنش روبه‌قبله باشد (مراجع عظام تقلید).

ی. ذبح و نحر ^۳

باید محل ذبح حیوان (جایی که باید بریده شود) و قسمت‌های جلوی بدنش را روبه‌قبله کند (حضرت امام و امام‌خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، وحید و صافی).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فی الاموات، احکام المحتضر؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۵۳۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۲، احکام محتضر.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فی الاموات، فصل فی الدفن، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۱۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۴، احکام دفن.

۳. سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصيد و الذبابة، القول فی الذبابة، مسئله ۱۱، شرط اول؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۳، مسئله ۱۶۵۰؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، مسئله ۸۴۳؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۲۲۲۳؛ محمدفاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۱۸۶۰، الثالث؛ محمدتقی بهجت، جامع المسائل، ج ۴، ص ۵۱۳؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۲، کتاب الصيد و الذبابة، القول فی الذبابة، مسئله ۱۰ و ۱۱؛ حسین نوری، توضیح المسائل، مسئله ۲۵۸۹؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۲۶۰۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۰۷۹۱۴، تاریخ استفتا: ۱۳۹۵.

اگر نشسته یا ایستاده باشد، روبه قبله بودن حیوان همانند روبه قبله بودن انسان در نماز است و اگر حیوان بر طرف راست یا چپ خوابیده باشد، باید محل بریدن و شکم حیوان روبه قبله باشد و لازم نیست پاها و دست‌ها و صورتش روبه قبله باشد (آیت‌الله سیستانی).

در موقع سربریدن باید قسمت‌های جلوی بدن حیوان یعنی صورت و دو دست و دو پا و شکم روبه قبله باشد (آیت‌الله فاضل).

در موقع سربریدن باید جلوی بدن حیوان روبه قبله باشد. در مثل گوسفند و پرندگان معمولاً آن‌ها را می‌خوابانند؛ به طوری که سر و سینه و پاهای آن‌ها روبه قبله باشد. در صورتی که ایستاده ذبح یا نحر کنند، باید سر و دست‌ها روبه قبله باشد (آیت‌الله مکارم).

در موقع سربریدن باید جلوی بدن حیوان روبه قبله باشد (آیت‌الله شبیری).

در موقع سربریدن، گلو و دست و پا و شکم حیوان روبه قبله باشد (آیت‌الله نوری).

نکته: ^۱ در صورت رعایت شروط استقبال و سایر شروط، تفاوتی ندارد حیوان را به پهلولی راست یا چپ بخوابانند (حضرت امام و آیات عظام خویی، سیستانی، وحید و صافی).

روش‌های قبله‌یابی و جهت‌یابی

در بین روش‌های علمی قبله‌یابی، تنها یک روش است که مستقیماً و بدون نیاز به دانستن جهات چهارگانه (شمال N، جنوب S، شرق E و غرب W) قبله را برای ما مشخص می‌کند. برای بقیه روش‌ها دانستن این جهات ضرورت دارد.

۱. سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصيد و الذباجة، القول فی الذباجة، مسئله ۱۲؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۳، مسئله ۱۶۵۳؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، مسئله ۸۳۳؛ لطف‌الله صافی، هدیة العباد، ج ۲، کتاب الصيد و الذباجة، القول فی الذباجة، مسئله ۱۰ و ۱۱.

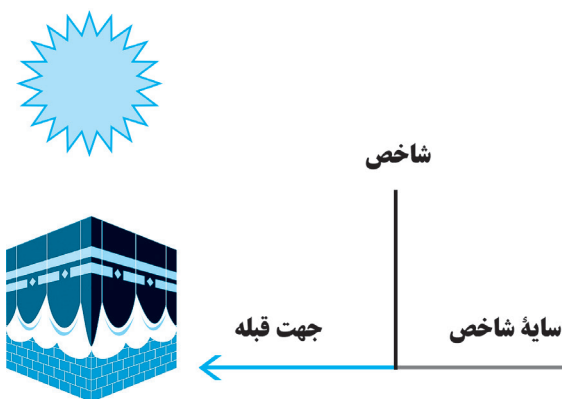

روش مستقیم

روش دقیق و مستقیم تعیین قبله، استفاده از شاخص در دو روز از سال است که خورشید دقیقاً بالای کعبه قرار دارد و اگر شاخص در هر جای زمین (مسطح و عمود) فرو شود، خلاف جهت سایه، قبله را نشان می دهد. آن دو روز عبارت است از:

۷ خرداد، ساعت ۱۳:۴۸ به وقت ایران؛

۲۴ تیر، ساعت ۱۳:۵۷ به وقت ایران.

روش های غیرمستقیم

در کشور ما به جهت موقعیت جغرافیایی نسبت به عربستان، قبله بین جنوب و غرب است و بین شهرهای مختلف کشور، این انحراف بین جنوب و غرب مختلف است.^۱ مثلاً میزان انحراف از جنوب به غرب در مشهد مقدس ۵۴/۵ درجه است. لذا با تشخیص جهات چهارگانه می توان قبله را مشخص کرد. در قبله نما به عنوان وسیله ای برای تشخیص قبله، از همین

۱. زاویه انحراف قبله از جنوب به سمت غرب برای مراکز استان های ایران: اراک: ۳۷؛ اردبیل: ۲۶؛ ارومیه: ۱۷؛ اصفهان: ۴۶؛ اهواز: ۴۱؛ ایلام: ۲۷؛ بجنورد: ۴۸؛ بندرعباس: ۷۲/۵؛ بوشهر: ۵۵؛ بیرجند: ۶۱؛ تبریز: ۲۰/۵؛ تهران: ۳۸/۵؛ خرم آباد: ۳۴؛ رشت: ۳۱؛ زاهدان: ۷۲؛ زنجان: ۲۹؛ ساری: ۴۱؛ سمنان: ۴۴؛ سنج: ۲۶؛ شهرکرد: ۴۴/۵؛ شیراز: ۵۷/۵؛ قزوین: ۳۳/۵؛ قم: ۳۹؛ کرمان: ۶۴/۵؛ کرمانشاه: ۲۸؛ گرگان: ۴۳/۵؛ مشهد: ۵۴/۵؛ همدان: ۳۲؛ یاسوج: ۵۱/۵؛ یزد: ۵۴/۵.

جهات بهره گرفته شده است که با توجه به تصویر، بین جنوب و غرب بنا به تفاوت هر شهر، قبله در تغییر است.

روش‌های تشخیص جهات اربعه در روز

استفاده از خورشید

به وسیله خورشید در اول بهار و اول پاییز: در این دو روز خورشید دقیقاً از مشرق طلوع و در مغرب غروب می‌کند؛ پس اگر در این روزها دست چپ به طرف مشرق و دست راست به طرف مغرب قرار گیرد، صورت انسان به سمت جنوب خواهد بود. حال اگر به مقدار لازم به سمت غرب منحرف شد، به سمت قبله خواهد بود.

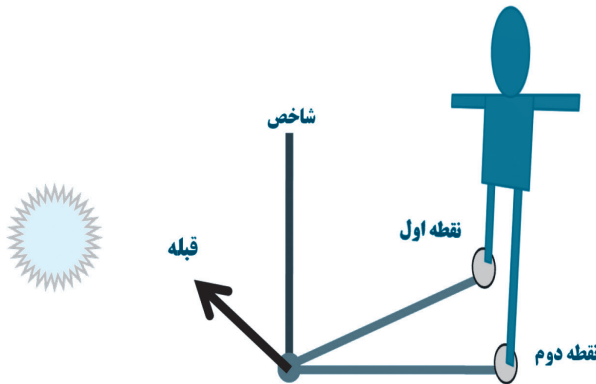
استفاده از شاخص

به وسیله شاخص در غیر دو روز (۷ خرداد و ۲۴ تیر): در زمینی مسطح شاخصی را عمود فرومی‌کنیم و نوک سایه آن را علامت می‌زنیم. بعد از مدتی، مثلاً بیست دقیقه، باز هم نوک سایه را به هرکجا که هست، علامت

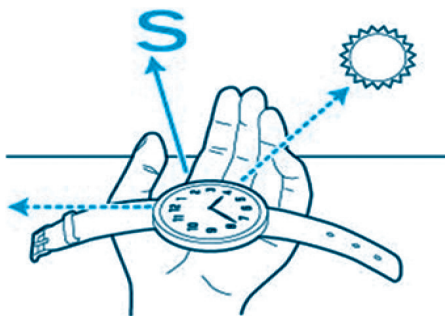

می‌زنیم. بعد پای راست را روی علامت اول و پای چپ را روی علامت دوم قرار می‌دهیم. در این صورت، به سمت جنوب ایستاده‌ایم. با انحراف لازم به سمت راست، قبله به دست می‌آید.

استفاده از ساعت عقربه‌ای

به وسیله ساعت عقربه‌ای: ساعتتان را به حالت افقی در دست بگیرید؛ به نحوی که عقربه ساعت شمار به سمت خورشید باشد. حال نیم‌ساز بین عقربه ساعت شمار و عدد ۱۲ ساعت، سمت جنوب را نشان می‌دهد و با همان انحراف مذکور، قبله به دست خواهد آمد.

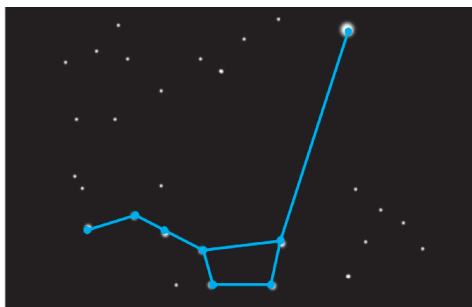

روش‌های تشخیص جهات اربعه در شب

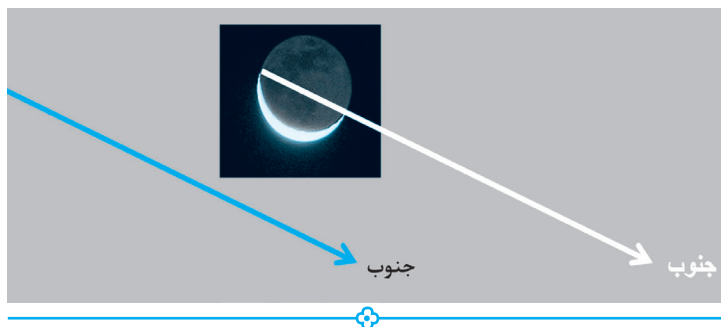
ستاره قطبی

ستاره قطبی با حدود ۷ درجه خطا سمت شمال را نشان می‌دهد؛ لذا با پشت کردن به آن، روی شما به سمت جنوب خواهد بود و با انحراف به راست به حد لازم، به سمت قبله خواهید بود. برای پیدا کردن ستاره قطبی، به تصویر دقت شود که نمایش ستاره‌های دب اکبر است. وقتی آن‌ها را امتداد می‌دهیم، به ستاره پرنوری می‌رسیم که ستاره قطبی است (اول دسته ملاقه).

توسط ماه هلال

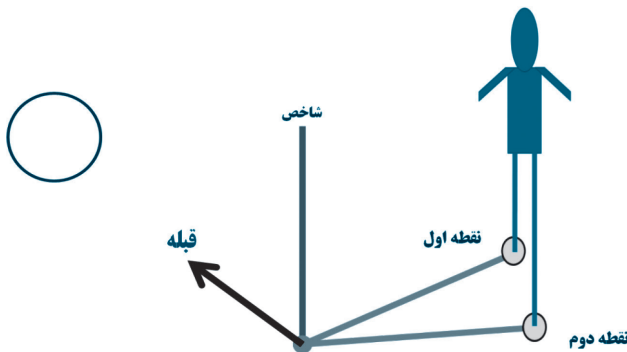
اگر ماه به صورت هلال باشد، نقطه اتصال دو نوک تیز ماه را وقتی به هم وصل کرده و آن را تا افق زمین امتداد دهیم، تقریباً جنوب را به ما نشان می‌دهد. بعد هم می‌توانیم با توجه به زاویه انحرافی، قبله را مشخص کنیم.

توسط ماه قرص و شاخص

پیدا کردن قبله در این روش مشابه به دست آوردن قبله در روز است به وسیله شاخص که توضیح آن داده شد. (به تصویر دقت کنید.)

راه های تشخیص جهت قبله

پرسش: از چه راه هایی می توان قبله را به دست آورد؟^۱
پاسخ: ۱. علم به قبله و آنچه از نظر شرعی به منزله علم است؛
۲. امارات و علامات مفید ظن.

اکتفا به امارات و علائم ظنی برای تشخیص قبله

پرسش: در چه صورتی می توان به امارات و علامات مفید ظن برای تشخیص قبله اکتفا کرد؟^۲
پاسخ: در صورتی که کسب علم و آنچه از نظر شرعی به منزله علم است ممکن نشد، باید از راه هایی که موجب ظن است، استفاده کند (مراجع عظام تقلید).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۱؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲.

امارات مفید علم برای تشخیص قبله

پرسش: برای تشخیص قبله، راه‌هایی که از نظر شرعی به منزله علم است، چیست؟

پاسخ: الف. شهادت دو عادل.

پرسش: در صورتی که کسب علم به قبله ممکن است، آیا اکتفا به بینه (شهادت دو عادل) کافی است؟^۱

پاسخ: اگر شهادت دو عادل مستند به مبادی حسی باشد (از روی نشانه‌های حسی شهادت می‌دهند)، کافی است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).
شهادت دو عادل کافی است (آیات عظام وحید و شبیری).
ب. خبر ثقه.

پرسش: آیا خبر ثقه برای تشخیص جهت قبله کافی است؟^۲

پاسخ: خبر ثقه کافی است (آیت الله خویی).

خبر ثقه اگر مفید اطمینان باشد، کافی است (آیت الله سیستانی).
خبر ثقه اگر از روی نشانه‌های حسی خبر دهد، کافی است (آیت الله مکارم).
خبر ثقه اگر ظن به خلاف نباشد، کافی است (آیت الله وحید).
ج. قول کسی که با قواعد علمی قبله را مشخص می‌کند و محل اطمینان است، کافی است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، مکارم، صافی و نوری).^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة: سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۵؛ لطف الله صافی، هدیة العباد، ج ۱، مسئله ۶۵۴.

۲. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲؛ سید علی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۱۵؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۵؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۲۰.

۳. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲؛ سید علی سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، مسئله ۵۱۵؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۵؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۲۰.

د. محراب مسجد مسلمانان یا قبور آن‌ها در صورتی که علم به اشتباه جهت آن‌ها نباشد (آیات عظام خویی و وحید).^۱

امارات و علامات مفید ظن

پرسش: امارات و علامات مفید ظن را نام ببرید.^۲

پاسخ: بعضی از امارات و علامات مفید ظن:

۱. محراب مسجد مسلمانان یا قبور آن‌ها؛

۲. قول کافریا فاسقی که با قواعد علمی قبله را مشخص می‌کند؛

۳. گفته صاحب منزل؛

۴. تشخیص از روی خورشید و ماه و ستاره.

نکته:^۳ در فتوای آیت‌الله خویی و آیت‌الله وحید، محراب مسجد

مسلمانان یا قبور آن‌ها در صورتی که علم به اشتباه جهت آن‌ها نباشد، مانند

علم است.

عمل به گمان ضعیف در صورت امکان دستیابی به گمان

قوی‌تر

پرسش: آیا عمل به ظن ضعیف در صورت امکان کسب ظن قوی‌تر جایز

است؟^۴

پاسخ: نمی‌توان به گمان ضعیف عمل کرد (مراجع عظام تقلید، به غیر از

آیات عظام بهجت و مکارم).

۱. سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۵.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲ و ۷۸۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۴، احکام قبله.

۳. سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۵.
۴. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۲؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۴، احکام قبله.

می‌تواند به گمان خود عمل کند؛ ولی اگر مشکل نباشد، بنا بر احتیاط گمان قوی‌تر را به دست آورد (آیت‌الله بهجت).
می‌تواند به گمان خود عمل کند (آیت‌الله مکارم).

استفاده از قبله‌نما برای تشخیص قبله

پرسش: آیا می‌شود به قبله‌نما برای خواندن نماز اکتفا کرد؟^۱
پاسخ: اعتماد به قبله‌نما در صورتی که موجب اطمینان برای مکلف شود، صحیح است (امام خامنه‌ای و آیت‌الله شبیری).
قبله‌نماهای معمولی در صورتی که سالم باشند، از وسایل خوبی برای شناخت قبله هستند و گمان حاصل از آن کمتر از راه‌های دیگر نیست (آیات عظام فاضل و مکارم).
اگر ظن‌آور باشد، کافی است (آیت‌الله بهجت).
نکته: ^۲ قبله‌نما و وسایلی مثل آن، چنانچه مفید ظن باشند، از امارات ظنی محسوب می‌شوند که در صورت تمکن نداشتن از علم، طبق آن عمل می‌شود.

وظیفه کسی که قبله را پیدا نکرده است

پرسش: اگر کسی بعد از کوشش کردن برای یافتن قبله، حتی گمان به یک طرف هم پیدا نکرد، تکلیفش چیست؟^۳
پاسخ: چنانچه وقت وسعت دارد، باید نمازش را به چهار طرف تکرار کند

۱. سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتاءات، سؤال ۳۶۵؛ محمد فاضل، توضیح المسائل، مسئله ۷۸۴؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۲۱؛ محمدتقی بهجت، استفتاءات، ج ۲، سؤال ۱۵۰۹؛ سیدموسی شبیری، استفتاءات، ج ۱، استفتاءات نماز، قبله، اعتماد به قبله‌نما برای تشخیص جهت قبله، مسئله ۱۱۳۸.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۲؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۲.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۱۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۴؛ سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتاءات، سؤال ۳۶۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۳۴، احکام قبله.

و اگر به اندازه چهار نماز فرصت نیست، باید (آیت الله فاضل: بنا بر احتیاط واجب) به اندازه ای که فرصت است، تکرار کند. همچنین باید نمازها را طوری بخواند که یقین کند یکی از آن‌ها روبه قبله بوده یا اگر از قبله منحرف بوده، به طرف راست و چپ قبله نرسیده است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، صافی و نوری).

اگر گمانش به هیچ طرف نمی‌رود، بنا بر احتیاط واجب به چهار طرف نماز بخواند و اگر برای چهار نماز وقت ندارد، به هر اندازه که وقت دارد، نماز بخواند (امام خامنه‌ای).

احتیاط مستحب است که به چهار طرف نماز بخواند (آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم و شبیری).

رعایت جهات متقابل برای تکرار نماز

پرسش: آیا رعایت جهات متقابل، برای تکرار نماز لازم است؟^۱

پاسخ: در صورت تکرار نماز به چهار طرف:

واجب است نمازها را به گونه‌ای بخواند که برخلاف جهت هم باشند (حضرت امام و آیت الله سیستانی).

بنا بر احتیاط واجب، نمازها را به گونه‌ای بخواند که برخلاف جهت هم باشند (آیات عظام فاضل، مکارم و نوری).

بهتر است نمازها را به گونه‌ای بخواند که برخلاف جهت هم باشند (آیت الله خویی).

رعایت جهات نماز اول برای نماز دوم

پرسش: اگر خواندن نماز به چند جهت بر فرد واجب باشد، آیا رعایت همان

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۱۱.

جهات برای نماز دوم هم لازم است؟^۱

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، نماز دوم را به همان جهاتی بخواند که نماز اول را خوانده است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم، صافی و نوری). بنا بر احتیاط مستحب، نماز دوم را به همان جهاتی بخواند که نماز اول را خوانده است (آیات عظام خویی و سیستانی). لازم نیست نماز دوم را به همان جهاتی بخواند که نماز اول را خوانده است (آیت الله بهجت).

کیفیت خواندن نمازهای دارای ترتیب وقتی بخواهد به چند جهت نماز بخواند

پرسش: کسی که باید به چند طرف نماز بخواند، در نمازهایی که ترتیب دارد مثل نماز ظهر و عصر، چگونه عمل کند؟^۲

پاسخ: بهتر است نماز اول را به هر چند طرف که واجب است بخواند؛ بعد نماز دوم را شروع کند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم و نوری). می‌تواند نماز اول را به یک طرف بخواند؛ بعد نماز دوم را به همان طرف بخواند و بعد همین طور به طرف‌های دیگر و لازم نیست نماز اول را به چهار طرف بخواند و بعد نماز دوم را شروع کند (آیات عظام بهجت و صافی). بنا بر احتیاط مستحب، نماز اول را به چند طرف بخواند؛ بعد نماز دوم را شروع کند (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید و شبیری).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۱۲: لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۵۷؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۱.
۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، مسئله ۱۳؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۶.

کشف خلاف قبله

تشخیص قبله از راه معتبر و کشف خلاف

پرسش: اگر از راه معتبری قبله را تشخیص دهد و سپس بفهمد از قبله انحراف داشته است، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: الف. اگر در اثنای نماز بفهمد:

انحراف کمتر از ۹۰ درجه: به سمت قبله برگردد و نماز را ادامه دهد. نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

انحراف بیش‌تر یا مساوی ۹۰ درجه به سمت راست و چپ:

دروست وقت، حتی اگر به اندازه یک رکعت وقت دارد، نماز باطل است. در تنگی وقت، اگر به اندازه کمتر از یک رکعت وقت داشته باشد، به سمت قبله برگردد و نماز را ادامه دهد. در این صورت نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و سیستانی).

نماز را اعاده کند (آیات عظام خوبی، بهجت، وحید و مکارم).

ب. بعد از خواندن نماز بفهمد:

داخل وقت:

انحراف کمتر از ۹۰ درجه: صحیح است (مراجع عظام تقلید).

انحراف بیش‌تر یا مساوی ۹۰ درجه به سمت راست و چپ:

دروقت نماز: باید اعاده شود (مراجع عظام تقلید).

خارج از وقت نماز:

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی الاحکام الخلل فی القبلة، مسئله ۱: سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، مقدمات شش‌گانه، مقدمه دوم، مسئله ۴: سید ابوالقاسم خوبی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۶: سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۴۲۱ و ۱۴۲۲: لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۵۸: محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۲: محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۵۲۲: سید موسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۱۲۸۰: ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتانات، نماز، میطلات نماز، پشت به قبله خواندن نماز، نماز خواندن به خلاف جهت قبله بر اساس تحقیق اشتباه: سید علی خامنه‌ای، سایت، آرشو استفتانات جدید، شرایط نماز، انحراف از قبله.

نماز صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، صافی و نوری).
اگر پشت به قبله بوده است، بنا بر احتیاط واجب قضا کند؛ و الا صحیح است (آیت الله وحید).
قضا کند (آیات عظام مکارم و شبیری).

اعتقاد به قبله و کشف خلاف

پرسش: اگر شخصی به جهتی به اعتقاد قبله بودن نماز بخواند و سپس متوجه شود اشتباه کرده است، نمازش چه حکمی دارد؟^۱
پاسخ: در انحراف کمتر از ۹۰ درجه، نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

نماز به غیر جهت قبله از روی فراموشی یا غفلت

پرسش: اگر از روی فراموشی یا غفلت، نماز را به جهت قبله نخواند، وظیفه اش چیست؟^۲
پاسخ: الف. انحراف کمتر از ۹۰ درجه: نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم و نوری).
ب. انحراف به مقدار ۹۰ درجه به سمت راست و چپ یا بیشتر:
نماز را در وقت اعاده کند و در خارج وقت قضا ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل و وحید).
نماز را در وقت اعاده کند و اگر مردد نبوده، در خارج وقت قضا ندارد

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی الاحکام الخلل فی القبلة، مسئله ۱.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی الاحکام الخلل فی القبلة، مسئله ۱؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، مقدمات شش گانه، مقدمه دوم، مسئله ۴؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۶؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۴۲۱ و ۱۴۲۲؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۵۸؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۲؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۵۲۲.

(آیت الله سیستانی).

نماز را در وقت اعاده و در خارج وقت قضا کند (آیت الله نوری). بنا بر احتیاط واجب نماز را در وقت، حتی اگر بین نماز بفهمد، اعاده و در خارج وقت قضا کند (آیات عظام بهجت و صافی).
قبله با کمتر از ۹۰ درجه به سمت چپ یا راست شرط علمی است؛ ولی بیشتر از آن شرط واقعی. بنابراین در صورت اول چنانچه با علم عمل کند ولی سپس کشف خلاف شود، اعاده ندارد؛ ولی در صورت دوم، هرچند بعد از علم و تحقیق باشد، اعاده لازم است (آیت الله مکارم).

نماز به غیر جهت قبله بر اثر جهل به موضوع و حکم

پرسش: اگر از روی جهل نماز را به جهت قبله نخواند، وظیفه اش چیست؟
پاسخ: الف. جاهل به موضوع:
انحراف کمتر از ۹۰ درجه:
نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، نوری و مکارم).
انحراف به مقدار ۹۰ درجه به سمت راست و چپ یا بیشتر هرچند پشت به قبله:
نماز را در وقت اعاده کند و در خارج وقت قضا ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید و فاضل).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی القبلة، فصل فی الاحکام الخلل فی القبلة، مسئله ۱ و فصل فی الخلل الواقع فی الصلاة، مسئله ۳؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۶؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۴۲۲؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۵۸؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۲؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۵۲۲؛ سید موسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۱۲۸۰؛ ناصر مکارم شیرازی، سایت، استفتانات، نماز، میطلات نماز، پشت به قبله خواندن نماز، نماز خواندن به خلاف جهت قبله بر اساس تحقیق اشتباه.

۲. در صورتی که شک داشته و از اشخاصی که در آن محل بودند نیز سؤال نکرده و از قبله مساجد مسلمانان استفاده نکرده، باید نمازهائیش را تدریجاً قضا کند (آیت الله مکارم).

نماز را در وقت اعاده و در خارج وقت قضا کند (آیت الله نوری).

نماز را در وقت اعاده کند و اگر مردد نبوده، در خارج وقت قضا ندارد (آیت الله سیستانی).

قبله با کمتر از ۹۰ درجه به سمت چپ یا راست شرط علمی است؛ ولی بیشتر از آن شرط واقعی. بنابراین در صورت اول چنانچه با علم عمل کند ولی سپس کشف خلاف شود، اعاده ندارد؛ ولی در صورت دوم، هر چند بعد از علم و تحقیق باشد، اعاده لازم است (آیت الله مکارم).

ب. جهل به حکم:

انحراف کمتر از ۹۰ درجه:

نماز را در وقت اعاده و خارج وقت قضا کند (آیات عظام خویی، وحید و نوری).

اگر در ندانستنش عذر نداشته باشد و جاهل مقصر محسوب شود، بنا بر احتیاط واجب باید نماز را دوباره بخواند؛ چه در وقت باشد، چه خارج وقت. اگر معذور بوده، لازم نیست نماز را در وقت دوباره بخواند یا بعد از وقت قضا کند (آیت الله سیستانی).

انحراف به مقدار ۹۰ درجه به سمت راست و چپ یا بیشتر هر چند پشت به قبله:

نماز را در وقت اعاده و خارج وقت قضا کند (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید و نوری).

بنا بر احتیاط واجب نماز را در وقت، حتی اگر بین نماز بفهمد، اعاده و در خارج وقت قضا کند (آیت الله صافی).

اگر در ندانستنش عذر نداشته باشد و جاهل مقصر محسوب شود، بنا بر احتیاط واجب باید نماز را دوباره بخواند؛ چه در وقت باشد، چه خارج وقت. اگر معذور بوده، لازم نیست نماز را در وقت دوباره بخواند یا بعد از وقت قضا کند (آیت الله سیستانی).

قبلہ با کمتر از ۹۰ درجہ بہ سمت چپ یا راست شرط علمی است؛ ولی بیشتر از آن شرط واقعی. بنابراین در صورت اول چنانچہ با علم عمل کند ولی سپس کشف خلاف شود، اعادہ ندارد؛ ولی در صورت دوم، ہرچند بعد از علم و تحقیق باشد، اعادہ لازم است (آیت اللہ مکارم).

فصل سوم
لباس نمازگزار

پوشاندن بدن در نماز

مقدار پوشش برای نماز

پرسش: پوشش واجب در نماز چه مقدار است؟

پاسخ: مردان باید عورت را بپوشانند و بهتر آن است از ناف تا زانو را بپوشانند (مراجع عظام تقلید).^۱

زنان باید تمام بدن را بپوشانند، به جز: ۱. دست‌ها تا مچ؛ ۲. پاها تا مچ؛ ۳. صورت به مقداری که در وضو شسته می‌شود. اما برای اینکه یقین کند که مقدار واجب را پوشانده است، باید (آیت‌الله مکارم: بنا بر احتیاط واجب) مقداری از اطراف صورت و قدری پایین‌تر از مچ را هم بپوشاند (مراجع عظام تقلید).^۲

منظور از عورت مرد

پرسش: منظور از عورت که بر مرد لازم است در نماز بپوشاند، کجاست؟^۳

پاسخ: آلت و بیضتین و حلقه دبر (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

پوشش از خود

پرسش: آیا نمازگزار در موقع نماز، باید بدنش را از خودش نیز بپوشاند؛

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، الثاني؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، مقدار پوشش نماز.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، الثاني؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، مقدار پوشش نماز.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، الثاني؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۱؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۵؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۸.

به‌گونه‌ای که خودش بدنش را نبیند؟^۱
 پاسخ: واجب نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل و نوری).
 بنا بر احتیاط واجب^۲ در موقع نماز، بدنش را (غیر از موارد استثنا) حتی از
 خودش نیز بپوشاند (آیات عظام سیستانی و مکارم).

پوشش از همه جوانب

پرسش: آیا نمازگزار باید پوشش را از همه جوانب رعایت کند؟^۳
 پاسخ: نمازگزار باید پوشش را از همه جوانب رعایت کند؛ به‌گونه‌ای که اگر
 بیننده‌ای باشد، او را نبیند. البته از جهت تحتانی پوشش لازم نیست؛ مگر
 اینکه مثلاً بر سطح بلندی یا روی صفحه شیشه‌ای ایستاده باشد؛ در حالی
 که توقع (آیت الله صافی: در معرض) بودن ناظر آنجا هست که از پایین بدن
 و عورت او مشاهده شود. در این صورت پوشش واجب است؛ هرچند فعلاً
 ناظری در پایین نباشد (حضرت امام و آیت الله صافی).
 نمازگزار باید پوشش را از همه جوانب رعایت کند؛ به‌گونه‌ای که اگر
 بیننده‌ای باشد، او را نبیند. البته از جهت تحتانی پوشش لازم نیست؛ مگر
 اینکه مثلاً بر سطح بلندی یا روی صفحه شیشه‌ای ایستاده باشد؛ به‌گونه‌ای
 که اگر ناظری آنجا باشد، از پایین بدن و عورت او مشاهده شود. در این
 صورت پوشش واجب است؛ هرچند فعلاً ناظری در پایین نباشد (آیات
 عظام خویی، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم و نوری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۴؛ سیدعلی
 سیستانی، توضیح المسائل جامع، مسئله ۹۷۱.

۲. مثلاً اگر زن لباس آستین کوتاه به تن دارد یا شلوازی پوشیده که ساق پا را نمی‌پوشاند و هنگام نماز چادر را طوری
 بپوشد که کسی بدنش را نبیند ولی به علت آنکه صورتش را زیر چادر برده، خودش اعضای برهنه بدنش را ببیند،
 اشکال دارد و احتیاط واجب در ترک آن است.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۳؛ محمدتقی
 بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۷؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۴؛ سیدابوالقاسم خویی و
 حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۲۰؛ ناصر مکارم شیرازی، استفتانات سایت، نماز، لباس
 نمازگزار، پوشش زن در نماز، پوشیدن لباس تنگ برای زن در نماز.

پوشاندن حجم بدن

پرسش: پوشیدن لباس تنگ و چسبان در نماز، در صورتی که بدن به صورت کامل پوشیده باشد، چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: پوشیدن لباس تنگ و چسبان برای نمازگزار مکروه است؛ هرچند حجم بدن (شکل) مشخص باشد (مراجع عظام، غیر از آیات عظام بهجت^۲ و مکارم).

پوشیدن لباس تنگ و چسبان برای زن در نماز اشکال دارد؛ مگر اینکه زیر چادر ضخیم باشد. همچنین برای مردان چنانچه حجم آلت از جمیع جوانب مشخص باشد، اشکال دارد (آیت الله مکارم).

پوشاندن شبیح بدن

پرسش: آیا پوشاندن شبیح بدن، یعنی حالتی که بدن از زیر لباس بدون مشخص شدن رنگ بدن دیده می شود، لازم است؟^۳

پاسخ: احتیاط واجب بپوشاندن (حضرت امام و آیات عظام خویی، صافی و نوری).

باید بپوشاند (آیات عظام فاضل و مکارم).

اگر جسم بدن دیده می شود، باید پوشانده شود (آیت الله سیستانی).

پوشیدن لباس نازک

پرسش: آیا لباس نازک برای پوشش در حال نماز کافی است؟^۴

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، الثانی و فصل فیما یکره من اللباس حال الصلاة، الثامن و العشرون؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۵؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۵۴۵۰۷۸، تاریخ استفتا: ۱۳ خرداد ۱۳۹۴.

۲. استفتایی از معظمله پیدا نشد.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، الثانی؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۵؛ لطف الله صافی، هداية العباد، مسئله ۶۶۱.

۴. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، الثانی؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۶۹۵۹۰۹، تاریخ استفتا: ۱۸ شهریور ۱۳۹۵.

پاسخ: لباس نازکی که رنگ پوست از زیر آن نمایان است، کافی نیست (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

پوشاندن باطن بدن برای بانوان

پرسش: آیا بر زن، پوشش باطن بدن مثل دندان‌ها و زبان در حال نماز لازم است؟^۱

پاسخ: واجب نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

پوشاندن زینت‌های صورت بانوان

پرسش: آیا بر زن لازم است در حال نماز، در صورت نبودن نامحرم، زینت‌های صورت مثل سرمه و زیورآلات را بپوشاند؟^۲

پاسخ: واجب نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی، شبیری و نوری).

پوشاندن گردن و چانه برای بانوان

پرسش: آیا زن باید گردن و چانه را در حال نماز بپوشاند؟^۳

پاسخ: از آنجا که چانه جزئی از صورت است، لازم نیست در نماز آن را

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۴.
 ۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۴؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۸۳۷؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، مسئله ۱۵۳۷؛ سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، مسئله ۹۷۰؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۲؛ سیدابوالقاسم خویی، آرایش شده.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۶؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۵۲۸؛ استفتانات جامعة الزهراء (ع)، نماز، پوشاندن چانه؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۷۰؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۲؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۸؛ سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، مسئله ۱۱۷۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، مقدار پوشش در نماز.

پوشاند؛ ولی پوشاندن قسمت پایین چانه واجب است (امام خامنه‌ای).
 بر زن لازم است در حال نماز، گردن و زیر چانه را بپوشاند. همچنین بنا بر احتیاط واجب پوشاندن مقداری از چانه که معمولاً مقنعه آن را نمی‌پوشاند، لازم است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم و صافی).
 بر زن لازم است در حال نماز، گردن و زیر چانه را بپوشاند؛ ولی پوشش مقداری که معمولاً مقنعه آن را نمی‌پوشاند، لازم نیست (آیات عظام خویی، سیستانی و نوری).

آن مقداری که جزو صورت است، لازم نیست (آیات عظام بهجت و وحید). پوشاندن قسمت پایین چانه که جزو صورت به حساب نمی‌آید، واجب است (آیت الله شبیری).

پوشاندن موی مصنوعی بانوان

پرسش: آیا بر زن لازم است بدون حضور نامحرم، موی مصنوعی‌اش را در نماز بپوشاند؟^۱

پاسخ: واجب نیست (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، صافی، شبیری و نوری).

پوشاندن موهای مصنوعی و زینت‌های پنهانی مانند دست‌بند و گردن‌بند نیز واجب است؛ حتی اگر نامحرم حضور نداشته باشد (آیت الله مکارم).

رعایت پوشش در نماز در حالی که پوشش در مقابل نامحرم رعایت نشده

پرسش: جاهایی که برای زن پوشش آن در نماز استثنا شده هرچند در

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۴؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۲۹؛ محمدتقی بهجت، استفتائات، ج ۲، مسئله ۱۵۳۶؛ لطف‌الله صافی، استفتائات جامعة الزهراء (ع)، نماز، نمایان‌بودن موهای مصنوعی در نماز؛ سیدموسی شبیری، استفتائات، ۱، استفتائات نماز، لباس نمازگزار، پوشش نمازگزار، وظیفه زن نمازگزار در پوشاندن موی مصنوعی، مسئله ۱۱۷۴؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۰۶۷۰۵، تاریخ استفتا: ۲۸ مهر ۱۳۹۵.

مقابل نامحرم لازم است پوشانده شود مثل زینت و قدمین، چنانچه در حال نماز مقابل نامحرم نپوشاند، آیا نماز باطل است؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است؛ هرچند گناه کرده است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی و نوری).

نماز اشکالی ندارد؛ ولی احتیاط واجب آن است که خود را در معرض دید نامحرم قرار ندهد (آیت الله مکارم).

پوشش دختر بچه نابالغ

پرسش: پوشش دختر بچه نابالغ در حال نماز چگونه است؟^۲

پاسخ: پوشش دختر نابالغ در حال نماز مانند زن بالغ است؛ مگر در سرو مو و گردن که پوشش آن‌ها در حال نماز بر دختر بچه نابالغ لازم نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

پوشش در نماز میت

پرسش: آیا در نماز بر میت، رعایت پوشش بر نمازگزار لازم است؟^۳

پاسخ: واجب نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، وحید، صافی و نوری).

بنا بر احتیاط واجب، لازم است (آیات عظام بهجت، سیستانی و مکارم). احتیاط مستحب آن است که تمام چیزهایی را که در نمازهای دیگر لازم

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۵.
 ۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۸؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۳؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۶۹؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۹؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۶.
 ۳. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۹؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۴۰۲؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۳۰۴؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۶۰۲؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۳.

است، رعایت کند؛ ولی بنا بر احتیاط واجب از آنچه برخلاف معهود بین متشرعه در کیفیت نماز میت است، اجتناب شود (آیت الله وحید).

پوشش در نماز مستحبی

پرسش: آیا در نمازهای مستحبی مانند نمازهای واجب، رعایت پوشش لازم است؟^۱

پاسخ: تفاوتی ندارد (مراجع عظام تقلید).

پوشش در قضای سجده و تشهد فراموش شده

پرسش: آیا در انجام قضای سجده و تشهد فراموش شده، رعایت پوشش واجب است؟^۲

پاسخ: واجب است (مراجع عظام تقلید).

پوشش در سجده سهو

پرسش: آیا در انجام سجده سهو، رعایت پوشش واجب است؟^۳
پاسخ: بنا بر احتیاط واجب لازم است (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام فاضل، بهجت، مکارم، صافی، شبیری و نوری).
بنا بر احتیاط مستحب لازم است (آیات عظام خویی و سیستانی).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۹: لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۵۹: محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۳: اقتباس از: سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۸۸ و ۷۸۹: اقتباس از: سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، الصلاة: مقصد سوم، فصل فی الستر و الساتر: اقتباس از: سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، مقدار پوشش در نماز.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۹: سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۰: سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۶۲۰۰۰، تاریخ استفتا: ۱۳۹۴ دی.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۹: سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۰: حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۷۹۶: سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۶۲۰۰۰، تاریخ استفتا: ۱۳۹۴ دی.

در سجده سهوی که برای قضای تشهد فراموش شده به جا می‌آورد، باید خود را مثل موقع نماز بپوشاند. احتیاط مستحب آن است که در موقع به جا آوردن سجده سهو، در غیر این حالت نیز خود را بپوشاند (آیت‌الله وحید).

پوشش در سجده واجب قرآن

پرسش: آیا در انجام سجده واجب قرآن، رعایت پوشش واجب است؟^۱
پاسخ: لازم نیست (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، صافی، شبیری و نوری).
بنا بر احتیاط واجب، ستر عورت لازم است (آیت‌الله مکارم).

پوشش در سجده شکر

پرسش: آیا در انجام سجده شکر، رعایت پوشش واجب است؟^۲
پاسخ: لازم نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

نپوشیدن عورت بر اثر فراموشی

پرسش: اگر نمازگزار از روی فراموشی پوشش واجب را رعایت نکند و بعد از نماز متوجه شود، وظیفه‌اش چیست؟^۳
پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۹؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۱۰۹۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۸۱۷.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۹.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۲؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۴؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۰؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۷؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۰۰؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، مقدار پوشش در نماز.

خوبی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، شبیری و نوری). بنا بر احتیاط واجب، نماز را دوباره بخواند (آیت الله صافی).

نپوشیدن عورت بر اثر جهل به مسئله

پرسش: اگر انسان بر اثر ندانستن مسئله، عورت را در نماز نپوشاند، چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، نماز را دوباره بخواند (حضرت امام و آیات عظام مکارم و فاضل).

باطل است (آیات عظام نوری و صافی).

اگر جاهل مقصر باشد، نمازش باطل است و اگر جاهل قاصر باشد، نماز صحیح است (آیات عظام خویی، سیستانی و وحید). اگر شک داشته و نماز خوانده، نمازش باطل است (آیت الله شبیری).

توجه به رعایت نکردن پوشش در بین نماز

پرسش: اگر در بین نماز متوجه شود که پوشش واجب را رعایت نکرده است، وظیفه اش چیست؟

پاسخ: اگر پوشاندن طول نمی کشد:^۲

باید فوراً بپوشاند و نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام بهجت، سیستانی، مکارم، شبیری و نوری).

باید فوراً بپوشاند و نمازش صحیح است؛ مگر زمانی که ظاهر شدن مو عمدی باشد (امام خامنه ای).

نمازش باطل است (آیت الله خویی).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۲؛

سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۱.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۱؛

سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۱۷؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۴؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، مقدار پوشش در نماز.

باید آن را بپوشاند و احتیاط واجب آن است که نماز را تمام کند و دوباره بخواند (آیات عظام فاضل، وحید و صافی).
 اگر پوشاندن زیاد طول می‌کشد:^۱
 باید بپوشاند و بنا بر احتیاط واجب نماز را تمام کند و دوباره بخواند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، وحید، مکارم، صافی و نوری).
 نماز باطل است (آیت الله خویی).
 نمازش صحیح است (آیات عظام سیستانی و شبیری).

پوشاندن بدن با پنبه یا پشم بافته نشده

پرسش: آیا نمازگزار می‌تواند با پنبه یا پشم بافته نشده خود را بپوشاند؟^۲
 پاسخ: جایز است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

پوشاندن عورت با برگ درخت و علف

پرسش: آیا پوشاندن عورت با برگ درخت و علف در نماز جایز است؟^۳
 پاسخ: جایز است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).
 انسان موقعی که پوشاک ندارد، می‌تواند در نماز، خود را با علف و برگ درختان بپوشاند (آیت الله خویی).
 انسان موقعی که پوشاک ندارد، می‌تواند در نماز، خود را با علف و برگ

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۱؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۰؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۲.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۶؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۸.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۱۶؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۴؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۲۸؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۶.

درختان بپوشاند. بنا بر احتیاط، موقعی که پوشاک دارد، با علف و برگ درختان، خود را نپوشاند (آیات عظام بهجت و شبیری).

پوشاندن عورت با گل و لجن و مانند آن

پرسش: کسی که ساتری برای نماز ندارد ولی می‌تواند با گل و لجن و آب کدر و مانند آن خود را بپوشاند، وظیفه‌اش برای نماز چیست؟^۱

پاسخ: طبق دستور نماز برهنگان نماز بخواند و مواد ذکرشده ساتر محسوب نمی‌شود (حضرت امام و آیات عظام فاضل و مکارم).

اگر گل در اختیار دارد، نماز را به صورت معمولی بخواند؛ ولی اگر آب کدر و مانند آن در اختیار دارد، طبق دستور نماز برهنگان، نماز بخواند (آیت الله خویی).

اگر گل در اختیار دارد، بنا بر احتیاط واجب بین نماز اختیاری با پوشاندن عورت با گل و نماز اضطراری عریان جمع کند (آیات عظام وحید، صافی^۲).

اگر مواد ذکرشده بدن را می‌پوشاند، باید به صورت معمول نماز بخواند (آیت الله نوری).^۳

اگر پوشش با گل یا آب کدر ضرر ندارد، بنا بر احتیاط واجب برای رکوع و سجود، خود را با آن بپوشاند (آیت الله بهجت).

بنا بر احتیاط، انسان اگر فقط گل یا لجن یا آب گل آلود و مانند آن در اختیار دارد، دو نماز بخواند: در یک نماز با گل و مانند آن خود را بپوشاند و در نماز دیگر مانند کسی که چیزی ندارد که در نماز خود را با آن بپوشاند،

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۴۳؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۵؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۰؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۵؛ سید موسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۰۳؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل، مسئله ۸۰۱؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۶.

۲. شایان ذکر است معظم له در هداية العباد، این موارد را ساتر نمی‌داند و مسئله را به صورت احتیاط مستحبی بیان کرده است.

۳. شایان ذکر است معظم له در توضیح المسائل فارسی این موارد را ساتر نمی‌داند.

رفتار کند (آیت الله شبیری).

پوشاندن با گِل اگر آن قدر زیاد باشد که نگویند بدنش برهنه است، در حال اختیار و غیراختیار کافی است. در حال ناچاری که چیزی برای پوشاندن ندارد، باید برای نمایان نبودن پوست اندام‌ها، سطح پوست را با گِل و لجن پاک و مانند آن آغشته کند و بیپوشاند؛ هرچند حجم آن‌ها نمایان باشد. سپس نماز را به صورت ایستاده همراه با رکوع و سجود معمولی بخواند (آیت الله سیستانی).

کیفیت نماز فردی که ساتر ندارد (نماز برهنگان)

پرسش: اگر فرد نمازگزار برای پوشاندن خود در نماز هیچ ساتری نداشته باشد، چگونه باید نماز بخواند؟^۱

پاسخ: کسی که می‌خواهد نماز بخواند، اگر برای پوشاندن خود حتی برگ درخت و علف نداشته باشد و احتمال ندهد (آیت الله سیستانی: مأیوس باشد) که تا آخر وقت چیزی پیدا کند که خود را با آن بیپوشاند؛^۲

الف. اگر اطمینان داشته باشد کسی که پوشش عورت یا آنچه در حکم عورت است، از او واجب است (ناظر محترم)، او را نمی‌بیند:

ایستاده نماز بخواند و (آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط واجب) جلوی خود را با دست بیپوشاند و رکوع و سجود را با اشاره انجام دهد و برای سجود، سر را قدری پایین‌تر بیاورد (حضرت امام و آیات عظام مکارم و نوری).

ایستاده با رکوع و سجود اختیاری نماز بخواند و احتیاط لازم آن است که شخص برهنه در حال نماز، عورت خود را با بعضی از اعضای بدنش مثل

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، مسئله ۴۳؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۷؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، المقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثالث: سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۲.
۲. شایان ذکر است آیت‌الله حسین وحید خراسانی می‌فرمایند: «چنانچه احتمال دهد که تا آخر وقت ساتر پیدا می‌کند، احتیاط مستحب آن است که نماز خود را تاخیر بیندازد.»

دو رانش در حال نشسته و دو دست در حال ایستاده بپوشاند (آیت الله سیستانی).

ایستاده نماز بخواند و جلوی خود را با دست بپوشاند و اگر در رکوع و سجود بیشتر عورت او دیده شود، می تواند رکوع و سجود را در حال قیام با اشاره انجام دهد و برای سجود سر را قدری پایین تر آورد (آیت الله بهجت). ایستاده نماز بخواند و جلوی خود را با دست بپوشاند و رکوع و سجود را با اشاره انجام دهد و برای سجود بنا بر احتیاط واجب سر را قدری پایین تر بیاورد (آیت الله فاضل).

ایستاده نماز بخواند و بنا بر احتیاط واجب دست را بر عورت خود بگذارد. نیز باید رکوع و سجود را با اشاره به جا آورد (آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب، اشاره سجود را بیشتر کند) (آیات عظام خویی و وحید). احتیاط آن است که دو نماز ایستاده بخواند و موقعی که ایستاده است، قُبُل خود را با دست بپوشاند و در یکی از آن دو نماز، رکوع و سجود را به جا آورد و در دیگری به جای رکوع و سجود، با سر اشاره کند (آیت الله صافی). ایستاده نماز بخواند و رکوع و سجود را با اشاره به جا آورد (آیت الله شبیری).

ب. اگر احتمال دهد که ناظر محترم او را می بیند:

باید نشسته نماز بخواند و عورت خود را با رانش بپوشاند و رکوع و سجود را با اشاره انجام دهد و برای سجود، سر را قدری پایین تر بیاورد (حضرت امام و آیات عظام مکارم و نوری).

باید نشسته نماز بخواند و عورتش را با رانش بپوشاند و رکوع و سجود را با اشاره انجام دهد (آیت الله بهجت).

باید نشسته نماز بخواند و عورتش را با رانش بپوشاند و رکوع و سجود را با اشاره انجام دهد و بنا بر احتیاط واجب، برای سجود سر را قدری پایین تر آورد (آیت الله فاضل).

باید نشستہ نماز بخواند و رکوع و سجود را با اشاره به جا آورد (آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب، اشارهٔ سجود را بیشتر کند) (آیات عظام خویی و وحید). باید نشستہ نماز بخواند و برای رکوع و سجود به قدری خم شود کہ عورتش پیدا نباشد و برای سجود کمی بیشتر از رکوع خم شود و مہر را بالا بیاورد و پیشانی را بر آن بگذارد (آیت الله صافی).

باید طوری نماز بخواند کہ عورت او نمایان نباشد؛ مثل اینکه نشستہ نماز بخواند. اگر برای اینکه خودش را از دید ناظر محترم حفظ کند، ناچار شود ایستادن و رکوع و سجود اختیاری را ترک کند، یعنی در ہر سہ حالت دیدہ می شود، باید بنشیند و رکوع و سجود را با اشارہ انجام دہد. اگر ناچار است فقط یکی از سہ چیز را ترک کند، همان را ترک کند؛ پس در این حال اگر می تواند بایستد و رکوع و سجود را با اشارہ انجام دہد، این کار مقدم است. احتیاط لازم آن است کہ شخص برہنہ در حال نماز، عورتش را با بعضی از اعضای بدنش مثل دو رانش در حال نشستہ و دو دست در حال ایستادہ بپوشاند (آیت الله سیستانی).

در صورتی کہ احتمال بدهد کسی کہ پوشاندن عورت از او واجب است او را ببیند، باید نشستہ نماز بخواند. چنانچہ کسی او را از پشت سر می بیند، باید رکوع و سجود را با اشارہ به جا آورد. اگر کسی او را از پشت سر نبیند، رکوع و سجود را بہ طور معمولی بہ جا بیاورد (آیت الله شبیری).

شرایط لباس نمازگزار

پرسش: شروط لباس نمازگزار را نام ببرید.^۱

پاسخ: ۱. پاک باشد؛

۲. مباح باشد؛

۳. از اجزای روح دار مردار نباشد؛ مردار حلال گوشت یا مردار حرام گوشت؛

۴. از اجزای حیوان حرام گوشت نباشد؛

۵ و ۶. اگر نمازگزار مرد باشد، طلا بافت یا ابریشم خالص نباشد.

نکته: توضیح این شروط در ادامه خواهد آمد.

شرط اول لباس نمازگزار: لباس پاک

نماز با بدن یا لباس نجس

نماز خواندن از روی عمد

پرسش: اگر نمازگزار عمداً و از روی علم به حکم و موضوع، با لباس یا بدن

نجس (غیر از استثنائدها) نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: نمازش باطل است (مراجع عظام تقلید).

نماز خواندن با جهل به موضوع

پرسش: اگر نمازگزار از روی جهل با لباس یا بدن نجس (غیر از استثنائدها)

نماز بخواند و بعد از نماز متوجه شود، نمازش چه حکمی دارد؟^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی شرایط لباس المصلی.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۹: اقتباس از: سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار، جهل به حکم مسئله.

۳. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۲: سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

پاسخ: نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز خواندن با جهل به حکم

پرسش: اگر نمازگزار از روی جهل با لباس یا بدن نجس (غیر از استثنائات) نماز بخواند و بعد از نماز متوجه شود، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نمازش باطل است (امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل و نوری).
اگر جاهل مقصر باشد، نمازش باطل است و اگر جاهل قاصر باشد، بنا بر احتیاط واجب نمازش باطل است (حضرت امام و آیت‌الله مکارم).
بنا بر احتیاط واجب نمازش باطل است (آیت‌الله صافی).
اگر جاهل مقصر باشد، نمازش باطل است (آیات عظام خویی، بهجت و وحید).

اگر جاهل مقصر باشد، بنا بر احتیاط واجب نمازش باطل است (آیت‌الله سیستانی).

کسی که بر اثر ناآگاهی از مسئله شرعی، نجس بودن چیزی را نداند، بلکه در آن شک یا غفلت یا علم به خلاف داشته باشد، مانند کسی است که نداند نماز خواندن در لباس یا بدن نجس باطل است یا کسی که شک دارد نماز با بدن و لباس نجس باطل است یا نه، چنانچه بدون تحقیق در مسئله با بدن یا لباس نجس نماز بخواند، نمازش باطل است؛ بلکه بنا بر احتیاط اگر تحقیق هم کرده باشد، یا اصلاً از مسئله غافل باشد یا مسئله را به نحو اشتباه دانسته باشد و با بدن یا لباس نجس نماز بخواند، نمازش باطل است (آیت‌الله شبیری).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس و کتاب الصلاة، فصل فی الخلل الواقع فی الصلاة، مسئله ۳؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۰ و ۸۰۱؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

نماز خواندن بر اثر فراموشی

پرسش: اگر نمازگزار از روی فراموشی با لباس یا بدن نجس (غیر از موارد استثنا شده) نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

نماز باطل است و تفاوتی ندارد در بین نماز یا بعد از آن یادش بیاید (مراجع عظام غیر از آیات عظام سیستانی و شبیری).

اگر قبل از گذشتن وقت، یادش بیاید، نماز را دوباره بخواند. اگر وقت گذشته، بنا بر احتیاط نماز را قضا کند (آیت الله شبیری).

چنانچه فراموشی او از روی اهمال و بی اعتنایی بوده، بنا بر احتیاط لازم، باید نماز را دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، قضا کند. اما اگر فراموشی او از روی اهمال و بی اعتنایی نبوده است و بعد از نماز یادش بیاید، لازم نیست نماز را دوباره بخواند؛ ولی اگر در بین نماز یادش بیاید، حکمش مانند وقتی است که از نجاست اطلاع نداشته و در بین نماز می فهمد بدن یا لباسش نجس شده است که حکمش خواهد آمد (آیت الله سیستانی).

اطلاع از نجاست بدن یا لباس در بین نماز

پرسش: اگر نمازگزار در بین نماز بفهمد لباس یا بدنش نجس است (غیر از استثنا شده ها)، نمازش چه حکمی دارد؟

الف. نجاست مربوط به قبل از نماز بوده است^۲

در وسعت وقت:

نماز باطل است (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام خویی،

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۳؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۳۶؛ سید علی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس؛ لطف الله صافی، هداية العباد، مسئله ۵۶۴؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۲۴؛ محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۷۵؛ سید علی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

فاضل، وحید و نوری).

بنا بر احتیاط واجب نماز باطل است (آیت الله سیستانی).

بنا بر احتیاط واجب نماز را در صورت امکان با تحصیل شرط (تعویض یا تطهیر) تمام کند و سپس اعاده کند (آیت الله مکارم).

نماز باطل است و در صورت امکان تحصیل شرط (تعویض یا تطهیر) بدون انجام منافی مبطل نماز، نماز را تمام کند و سپس اعاده کند (آیت الله صافی).

در صورتی که آب کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس یا بیرون آوردن آن، نماز را به هم نمی زند، باید در بین نماز بدن یا لباس را آب بکشد یا لباس را عوض کند یا اگر چیز دیگری عورت او را پوشانده، لباس را بیرون آورد. ولی چنانچه طوری باشد که اگر بدن یا لباس را آب بکشد یا لباس را عوض کند یا بیرون آورد، نماز به هم می خورد یا اگر لباس را بیرون بیاورد برهنه می ماند، باید نماز را بشکند و با بدن و لباس پاک نماز بخواند (آیت الله بهجت).
در ضیق وقت:

در صورت امکان بدون انجام دادن منافی، بدن را تطهیر و لباس را تعویض یا تطهیر کند و نماز را ادامه دهد. اگر ممکن نباشد، در صورتی که نتواند به حالت عریان نماز بخواند، همان نماز را تمام کند و صحیح است (امام خامنه ای).

در صورت امکان بدون انجام دادن منافی، بدن را تطهیر و لباس را تعویض یا تطهیر کند و نماز را ادامه دهد و اگر ممکن نباشد، نماز را طبق دستوری که برای نماز برهنگان است، تمام کند و صحیح است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).

در صورت امکان بدون انجام دادن منافی بدن را تطهیر و لباس را تعویض یا تطهیر کند و نماز را ادامه دهد و اگر ممکن نباشد، همان نماز را تمام کند و صحیح است (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید و مکارم).

ب. نجاست بین نماز ایجاد شود و پیش از آنکه چیزی از نماز را بخواند، ملتفت شود^۱

در وسعت وقت:

در صورت امکان تحصیل شرط (تعویض یا تطهیر بدن یا لباس یا بیرون آوردن لباس) بدون انجام منافی مبطل نماز، نماز را تمام کند و صحیح است و اگر امکان ندارد، نماز باطل است (مراجع عظام تقلید،^۲ به جز آیت الله سیستانی).

در صورت امکان تحصیل شرط (تعویض یا تطهیر بدن یا لباس یا بیرون آوردن لباس) بدون انجام منافی مبطل نماز، نماز را تمام کند و صحیح است؛ هرچند قسمتی از نماز را قبل از توجه، با نجاست خوانده باشد. اگر امکان ندارد، بنا بر احتیاط لازم نماز را دوباره با بدن و لباس پاک بخواند (آیت الله سیستانی).

در تنگی وقت:

در صورت امکان بدون انجام دادن منافی، بدن را تطهیر و لباس را تعویض یا تطهیر کند و نماز را ادامه دهد و اگر ممکن نباشد، همان نماز را تمام کند و صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نکته:^۳ اگر در صورت مطرح شده، بیرون آوردن لباس سبب می شود پوشش کافی در نماز نداشته باشد:

نماز را به دستوری که برای برهنگان است، بخواند (حضرت امام و آیات

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۴ تا ۸۰۶؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۶۴؛ سید ابوالقاسم خوینی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۲۵؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۲۳ تا ۹۳۵؛ سید علی خامنه ای، شماره استفتا: ۵۹۷۸۸۵، تاریخ استفتا: ۱۶ آبان ۱۳۹۴.

۲. قید «پیش از آنکه چیزی از نماز را بخواند، ملتفت شود» در توضیح المسائل آیت الله سید موسی شبیری نیامده است.

۳. سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الطهارة، احکام نجاسات، مسئله ۶؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۵.

عظام فاضل و نوری).

نماز را با همان لباس نجس بخواند (آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، مکارم و صافی).

بنا بر احتیاط واجب نماز را با همان لباس نجس بخواند (آیت الله وحید). اگر لباس به منی نجس شده و می تواند آن را بیرون بیاورد، لباس را بیرون بیاورد و به دستوری که برای برهنگان گفته شده عمل کند. اگر لباس به نجاستی غیر از منی نجس شده باشد یا به جهتی مثل سرما نتواند آن را بیرون بیاورد، باید با همان لباس نماز بخواند (آیت الله شبیری).

ج. متوجه نجاست در بین نماز شده و شک دارد بین نماز ایجاد شده یا از قبل بوده است^۱
حکم آن مانند قسمت ب است.

نماز با شک در نجس بودن بدن یا لباس

پرسش: کسی که در پاک بودن بدن یا لباسش شک دارد، چنانچه نماز بخواند و بعد از نماز بفهمد بدن یا لباسش نجس بوده، نمازش چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، بهجت، وحید، مکارم، صافی و نوری).

چنانچه جست وجو کند و چیزی در آن نبیند و نماز بخواند، نماز صحیح است؛ ولی اگر جست وجو نکرده باشد، بنا بر احتیاط لازم باید نمازش را

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۴ تا ۸۰۶؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۶۴؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۲۵؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۳۳ تا ۹۳۵؛ از امام خامنه ای استفتایی پیدا نشد.
۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۷.

دوباره بخواند و چنانچه وقت گذشته، قضا کند (آیت الله سیستانی). بنا بر احتیاط واجب اگر وقت نماز باقی است، باید دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، آن را قضا کند (آیت الله فاضل). بنا بر احتیاط واجب نمازش باطل است و باید آن را دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، قضا کند (آیت الله شبیری).

نماز با لباس نجس به خیال پاک شدن آن

پرسش: اگر لباس را آب بکشد و یقین کند که پاک شده است و با آن نماز بخواند و بعد از نماز بفهمد پاک نشده، نمازش چه حکمی دارد؟^۱
پاسخ: صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و شبیری). بنا بر احتیاط واجب اگر وقت نماز باقی است، باید دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، آن را قضا کند (آیت الله فاضل). نمازش باطل است و باید آن را دوباره بخواند (آیت الله نوری).

نماز با خون نجس به خیال پاک بودن خون

پرسش: اگر خونی در بدن یا لباسش ببیند و یقین کند که از خون‌های نجس نیست، مثلاً یقین کند که خون پشه است، چنانچه بعد از نماز بفهمد از خون‌هایی بوده که نمی‌شود با آن نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۲
پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی، شبیری، نوری و وحید).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۸؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.
۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۰۹.

نماز با یقین به بخشیده بودن خون بدن یا لباس و کشف خلاف آن

پرسش: هرگاه یقین کند خونی که در بدن یا لباسش است، برای نماز بخشیده شده است و نماز با آن صحیح است، مثلاً یقین کند خون زخم و دُمَل است، اگر چنانچه بعد از نماز بفهمد خونی بوده که نماز با آن باطل است، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، شبیری، نوری و وحید). بنا بر احتیاط واجب، نماز را دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، قضا کند (آیت الله صافی).

برخورد بدن یا لباس با نجاست فراموش شده

پرسش: اگر نجس بودن چیزی را فراموش کند و بدن یا لباسش با رطوبت به آن برسد و در حال فراموشی نماز بخواند و بعد از نماز یادش بیاید، نمازش چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی، شبیری، نوری و وحید).

علم به نجاست یکی از دو لباس

پرسش: کسی که فقط دو لباس دارد، اگر بداند یکی از آن‌ها نجس است و نداند کدام یک است، برای نماز چه وظیفه‌ای دارد؟^۳

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۲؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۰.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۳؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۱.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۵؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۴؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، مسئله ۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۵۶۸۸۴۵، تاریخ استفتا: ۷ مرداد ۱۳۹۴.

پاسخ: در وسعت وقت:

باید با هر دو لباس نماز بخواند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، صافی، شبیری و نوری).
با هیچ‌کدام نمی‌تواند نماز بخواند و باید هر دو را آب بکشد و اگر توانایی این کار را نداشته باشد، باید دو نماز جداگانه با آن دو لباس بخواند (آیت‌الله مکارم).

در ضیق وقت:

بنا بر احتیاط واجب، نماز را به دستوری که برای برهنگان گفته شد، به جا آورد و به احتیاط واجب، آن نماز را با لباس پاک قضا کند (حضرت امام و آیت‌الله فاضل).

نماز را به دستوری که برای برهنگان گفته شد، به جا آورد و به احتیاط واجب، آن نماز را با لباس پاک قضا کند (آیت‌الله نوری).
نماز را با یک لباس بخواند و به احتیاط واجب، آن نماز را با لباس دیگر قضا کند (آیت‌الله مکارم).

با هر کدام نماز بخواند، کافی است (آیات عظام خویی، بهجت و صافی).
با هر کدام نماز بخواند، کافی است و بعد، آن نماز را با لباس دیگر قضا کند (آیت‌الله وحید).

چنانچه احتمال نجاست یکی بیشتر باشد یا نجاستش بیشتر یا شدیدتر باشد، مثلاً به جهت ملاقات با ادرار نجس شده که به دو بار شستن نیاز دارد، نه مثل خون که با یک بار شستن پاک می‌شود، باید در لباس دیگر نماز بخواند و اگر از همه جهات هر دو لباس مانند هم هستند، با هر کدام نماز بخواند، کافی است (آیت‌الله شبیری).

اگر وقت تنگ است و هیچ‌کدام از نظر قوت احتمال و اهمیت محتمل، رجحان نداشته باشد،^۱ با هر کدام نماز بخواند، کافی است (آیت‌الله سیستانی).

۱. چنانچه احتمال نجاست یکی بیشتر باشد یا یکی از آنها بر فرض نجس بودن، نجاستش بیشتر یا شدیدتر باشد

علم به نجاست یکی از سه لباس

پرسش: کسی که سه لباس دارد، اگر بداند یکی از آن‌ها نجس است و نداند کدام یک از آن‌هاست، برای نماز چه وظیفه‌ای دارد؟^۱
پاسخ: اگر در دو لباس نماز بخواند، کافی است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

نبود آب کافی برای تطهیر لباس و بدن

پرسش: کسی که فقط یک لباس دارد، اگر بدن و لباسش هر دو نجس شود و به اندازه آب کشیدن یکی از آن‌ها آب داشته باشد، برای نماز چه وظیفه‌ای دارد؟^۲

پاسخ: چنانچه بتواند لباسش را بیرون بیاورد، باید بدن را آب بکشد و نماز را به دستوری که برای برهنگان گفته شد، به جا آورد. اگر به واسطه سرما یا عذر دیگر نتواند لباس را بیرون بیاورد، در صورتی که نجاست هر دو مساوی باشد، مثلاً هر دو بول یا خون باشد یا نجاست بدن شدیدتر باشد، مثلاً نجاستش بول باشد که باید دو مرتبه آن را آب بکشد، احتیاط واجب آن است که بدن را آب بکشد. اگر نجاست لباس بیشتر یا شدیدتر باشد، هر کدام از بدن یا لباس را بخواهد، می‌تواند آب بکشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).

اگر امکان برهنه شدن و خواندن نماز در آن حال به دستور نماز برهنگان را ندارد، با همان لباس نجس نماز بخواند و بدنش را تطهیر کند (امام خامنه‌ای).

یا آنکه عنوان دیگری هم غیر از نجاست که در لباس نمازگزار ممنوع است داشته باشد، باید در لباس دیگر نماز بخواند.

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۶۶.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۱۰؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۲؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۴۸۴۳۹، تاریخ استفتا: ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۵.

بنا بر احتیاط لازم، بدن را آب بکشد و با لباس نجس نماز بخواند (آیت الله مکارم).

بنا بر احتیاط لازم، بدن را آب بکشد و با لباس نجس نماز بخواند. بنا بر احتیاط واجب جایز نیست لباس را آب بکشد و با بدن نجس نماز بخواند؛ ولی در صورتی که نجاست لباس بیشتر یا شدیدتر باشد، مثل آنکه نجاست لباس ادرار باشد و اگر فرد بخواهد با آب خیلی که در اختیار دارد آن را آب بکشد، باید دو بار آن را بشوید و نجاست بدن خون باشد که یک مرتبه آب کشیدن آن کافی است یا آنکه عنوان دیگری هم غیر از نجاست که در لباس نمازگزار ممنوع است داشته باشد، مثل آنکه نجاست لباس خون یکی از درندگان باشد، در این صورت ها فرد مخیر است هر کدام را می خواهد، آب بکشد (آیت الله سیستانی).

احتیاط در این است که بدن را آب بکشد و با لباس نجس نماز بخواند؛ ولی در صورتی که نجاست یکی از آن ها بیشتر باشد، لازم است همان را آب بکشد (آیت الله بهجت).

بنا بر احتیاط باید بدن را آب بکشد و با لباس نجس نماز بخواند؛ مگر اینکه نجاست بدن کمتر از نجاست لباس باشد یا نجاست بدن یک مرتبه شستن و نجاست لباس دو مرتبه شستن لازم داشته باشد که در این دو صورت، لازم است تطهیر لباس را مقدم کند (آیت الله وحید).

مخیر است هر کدام را خواست، آب بکشد؛ ولی در صورتی که نجاست یکی از آن ها بیشتر باشد، لازم است آن را آب بکشد (آیت الله خویی).

بهتر این است بدن را آب بکشد و با همان لباس نماز بخواند و احتیاطاً به دستوری که برای برهنگان است، نماز را اعاده کند؛ ولی اگر مثلاً نجاست یکی بول است که اگر بخواهد با آب قلیل آب بکشد، باید دو مرتبه آب روی آن بریزد و دیگری خون است که یک مرتبه ریختن آب رویش کافی است، باید آن را که به بول نجس شده، آب بکشد (آیت الله صافی).

بنا بر احتیاط واجب باید بدنش را آب بکشد و پس از صرف آب، اگر لباسش به غیر منی نجس شده یا به جهتی مثل سرما نتواند آن را بیرون بیاورد، در لباس نجس نماز بخواند. و اگر به منی نجس شده و می‌تواند آن را بیرون بیاورد، به دستوری که برای برهنگان گفته شده، عمل کند (آیت‌الله شبیری).

کمبود آب برای پاک کردن دو نجاست

پرشش: اگر دو جای لباس یا دو جای بدن نجس شده باشد و امکان تطهیر هر دو وجود ندارد، آیا باید یک قسمت را تطهیر کند؟^۱

پاسخ: باید یک قسمت را تطهیر کند و در انتخاب یک قسمت مخیر است؛ مگر اینکه نجاست دایر بین اقل و اکثر، یا اخف و اشد یا بین متحدالعنوان و متعددالعنوان باشد. در این صورت، انتخاب اکثر یا اشد یا متعددالعنوان مقدم است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).

باید یک قسمت را تطهیر کند و در انتخاب یک قسمت مخیر است؛ مگر اینکه نجاست دایر بین اقل و اکثر یا اخف و اشد یا بین متحدالعنوان و متعددالعنوان باشد. در این صورت انتخاب اکثر و بنا بر احتیاط واجب انتخاب اشد یا متعددالعنوان^۲ مقدم است (آیت‌الله مکارم).

باید یک قسمت را تطهیر کند و در انتخاب یک قسمت مخیر است؛ مگر اینکه نجاست دایر بین اقل و اکثر یا بین متحدالعنوان و متعددالعنوان باشد. در این صورت انتخاب اکثر یا متعددالعنوان مقدم است (آیت‌الله خویی).

باید یک قسمت را تطهیر کند و در انتخاب یک قسمت مخیر است؛ مگر اینکه نجاست دایر بین اقل و اکثر یا اخف و اشد یا بین متحدالعنوان و متعددالعنوان باشد. در این صورت انتخاب اکثر یا اشد یا متعددالعنوان بنا

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۹؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۲۱.

۲. نسبت به متعددالعنوان، مسئله دارای تفصیل است.

بر احتیاط واجب مقدم است (آیت الله سیستانی).

بنا بر احتیاط واجب باید نجاست شدیدتر را تطهیر کند؛ مثلاً اگر نجاست یکی بول است که اگر بخواهد با آب قلیل آب بکشد، باید دو مرتبه آب روی آن بریزد و دیگری خون است که یک مرتبه آب ریختن روی آن کافی است، بنا بر احتیاط واجب باید آن را که به بول نجس شده، آب بکشد (آیت الله شبیری).

کم کردن نجاست از لباس یا بدن نمازگزار که امکان تطهیر ندارد

پرسش: اگر موضعی از لباس یا بدن نمازگزار نجس است و نتواند نجاست لباس یا بدن را به طور کامل از بین ببرد ولی بتواند آن را کم کند، چه وظیفه‌ای دارد؟^۱

پاسخ: تطهیر مقداری که توانایی دارد، کافی است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری). بنا بر احتیاط واجب، آن را کم کند (آیت الله شبیری).

برداشتن عین نجس از لباس یا بدن نمازگزار که امکان تطهیر ندارد

پرسش: اگر لباس یا بدن نمازگزار نجس باشد و امکان تطهیر آن نباشد اما بتواند عین نجاست را بردارد، وظیفه‌اش چیست؟^۲

پاسخ: باید عین نجاست را بردارد (حضرت امام و آیات عظام سیستانی و نوری).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۹؛ سید موسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۲۱.
۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۹.

بنا بر احتیاط واجب، عین نجاست را بردارد (آیت الله فاضل).
در برخی از مصادیق بنا بر فتوا و در برخی از مصادیق بنا بر احتیاط واجب،
عین نجاست را بردارد (آیت الله مکارم).
بنا بر احتیاط مستحب، عین نجاست را بردارد (آیت الله خویی).

مقدم کردن وضو بر تطهیر لباس یا بدن

پرسش: کسی که بدن یا لباسش نجس است و مقداری آب دارد که اگر با آن وضو بگیرد یا غسل کند، برای آب کشیدن بدن یا لباسش نمی ماند، برای نماز چه وظیفه ای دارد؟^۱
پاسخ: باید (آیات عظام خویی^۲ و وحید^۳: بنا بر احتیاط مستحب) بدن یا لباس را آب بکشد و با تیمم نماز بخواند؛ ولی اگر چیزی نداشته باشد که بر آن تیمم کند، باید آب را به مصرف وضو یا غسل برساند و با بدن یا لباس نجس نماز بخواند (مراجع عظام تقلید).

شرط دوم لباس نمازگزار: لباس مباح

مباح بودن لباس نمازگزار

پرسش: آیا لباس نمازگزار باید مباح باشد؟^۴

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، احکام النجاسة، فصل فی الصلاة فی النجس، مسئله ۱۰؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۶۷۶؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مبحث تیمم، السادس، قبل مسئله ۳۵۴؛ سید علی خامنه ای، استفتای خصوصی، شماره استفتا: ۶۰۲۴۴۱، تاریخ استفتا: ۱۳۹۴/۳۰/۱۳۹۴.
۲. شایان ذکر است آیت الله سید ابوالقاسم خویی در توضیح المسائل، مسئله ۶۸۴ مسئله را به صورت احتیاط واجب بیان کرده اند.
۳. شایان ذکر است آیت الله حسین وحید خراسانی در توضیح المسائل، مسئله ۶۸۳ مسئله را به صورت فتوا بیان کرده اند.
۴. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۰؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، فصل فی مقدمات الصلاة، المقدمة الثالثة، مسئله ۸؛ سید علی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرط دوم لباس نمازگزار.

پاسخ: لباس نمازگزار باید مباح باشد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، وحید، صافی و نوری).
 لباس نمازگزار بنا بر احتیاط واجب باید مباح باشد (آیات عظام فاضل، سیستانی، شبیری و مکارم).
 نکته: محدوده لباسی که باید مباح باشد، در مسئله بعد خواهد آمد.

مباح بودن تمام لباس‌های نمازگزار

پرسش: آیا شرط مباح بودن برای همه لباس‌های نمازگزار است؟^۱
 پاسخ: همه لباس‌های نمازگزار، حتی لباس غیرساتر، باید مباح باشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، مکارم، صافی، شبیری و نوری).
 لباس نمازگزار که با آن عورتینش را می‌پوشاند، بنا بر احتیاط واجب باید غصبی نباشد؛ ولی در اشیای کوچکی که به‌تنهایی عورتین را نمی‌پوشاند و همچنین لباسی که نمازگزار آن‌ها را پوشیده ولی ساتر (لباس) مباح دیگری در زیر آن دارد که عورتین را پوشانده است، در تمام این صورت‌ها غصبی بودن آن‌ها به نماز ضرری نمی‌رساند؛ هرچند احتیاط مستحب در ترک است (آیات عظام خویی و سیستانی).

لباس نمازگزار که با آن ستر عورت می‌شود، باید مباح باشد. کسی که می‌داند پوشیدن لباس غصبی حرام است یا اینکه در یادگرفتن حرمت پوشیدن لباس غصبی کوتاهی کرده، اگر عمداً با آن عورتش را بیپوشاند و نماز بخواند، نمازش باطل است؛ ولی چیزهایی که به‌تنهایی عورت را نمی‌پوشاند و همچنین چیزهایی که فعلاً نمازگزار آن‌ها را نپوشیده، مانند دستمال بزرگ یا لنگی که در جیب گذاشته شده، اگرچه بشود عورت

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثاني: سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۵؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۴؛ حسین وحید خراسانی، توضیح المسائل جدید، ج ۱، مسئله ۸۲۱.

را با آن‌ها پوشانند، در صورتی که به سبب حرکات نمازگزار حرکت نکند، غصبی بودن آن‌ها موجب بطلان نماز نمی‌شود؛ هرچند احتیاط در ترک است؛ ولی اگر با حرکات نمازگزار حرکت کند، نماز با آن محل اشکال است و همچنین چیزهایی که نمازگزار آن‌ها را پوشیده ولی با آن‌ها ستر عورت نکرده است (آیت‌الله وحید).

نماز در لباس غصبی

علم به حرمت غصب و بطلان نماز در لباس غصبی

پرسش: کسی که می‌داند پوشیدن لباس غصبی حرام است، اگر عمداً در لباس غصبی یا در لباسی که نخ یا دکمه یا چیز دیگر آن غصبی است نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: باید نماز را با لباس غیرغصبی اعاده کند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت‌الله صافی).

بنا بر احتیاط واجب نماز را با لباس غیرغصبی اعاده کند (آیات عظام فاضل و مکارم).

اگر لباس غصبی ساتر باشد (طبق تفصیلی که گذشت)، نماز بنا بر احتیاط واجب باطل است (آیت‌الله سیستانی).

اگر لباس غصبی ساتر باشد (طبق تفصیلی که گذشت)، نماز باطل است (آیات عظام خویی و وحید).

بنا بر احتیاط باید آن نماز را دوباره با لباس غیرغصبی بخواند؛ گرچه با تحقق قصد قربت، نماز صحیح است (آیت‌الله بهجت).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثانی؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۵؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، المقصد الثالث: الستر و الساتر، فصل الثانی: يعتبر فی لباس المصلی امور، الثانی: الإباحة؛ اقتباس از: سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرط دوم لباس نمازگزار؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل جدید، مسئله ۸۲۳.

اگر بدون عذر در لباس غصبی یا در لباسی که نخ یا دکمه یا چیز دیگر آن غصبی است نماز بخواند، معصیت کرده؛ بلکه در صورتی که لباس با حرکت نمازگزار حرکت کند، نمازش بنا بر احتیاط، باطل است (آیت الله شبیری). اگر عمداً در لباس غصبی نماز بخواند، باطل است. همچنین اگر در لباسی که نخ یا دکمه یا چیز دیگر آن غصبی است نماز بخواند، بنا بر احتیاط واجب باید آن نماز را دوباره با لباس غیر غصبی بخواند (آیت الله نوری).

علم به حرمت غصب و جهل به بطلان نماز در لباس غصبی

پرسش: کسی که نمی داند با لباس غصبی نماز باطل است، هر چند می داند پوشیدن لباس غصبی حرام است، اگر عمداً با لباس غصبی نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام صافی و نوری). اگر بالفعل ستر باشد، بنا بر احتیاط واجب نماز باطل است (آیت الله سیستانی).

بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام فاضل و مکارم). اگر بالفعل ستر باشد، نماز باطل است (آیات عظام خویی و وحید). بنا بر احتیاط باید آن نماز را دوباره با لباس غیر غصبی بخواند؛ گرچه با تحقق قصد قربت، نماز صحیح است (آیت الله بهجت).

اگر بدون عذر در لباس غصبی یا در لباسی که نخ یا دکمه یا چیز دیگر آن غصبی است نماز بخواند، معصیت کرده؛ بلکه در صورتی که لباس با حرکت نمازگزار حرکت کند، نمازش بنا بر احتیاط، باطل است (آیت الله شبیری).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثانی؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۶.

جہل بہ حرمت غضب و خواندن نماز با لباس غصبی

پرسش: کسی کہ نمی‌داند غضب کردن حرام است و با لباس غصبی نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت‌الله شبیری). اگر جاهل مقصر باشد، بنا بر احتیاط واجب نماز باطل است (آیات عظام سیستانی^۲ و مکارم).

اگر جاهل مقصر باشد، نماز باطل است (آیات عظام خویی^۳، فاضل، وحید^۴، صافی و نوری).

نماز با لباس غصبی به سبب جہل بہ موضوع

پرسش: اگر نمازگزار از غصبی بودن لباسی اطلاع نداشته باشد و با آن لباس نماز بخواند و بعد از نماز متوجه شود کہ لباس غصبی بوده است، نمازش چه حکمی دارد؟^۵

پاسخ: نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز با لباس غصبی بہ سبب فراموشی

پرسش: اگر کسی بہ سبب فراموشی، با لباس غصبی نماز بخواند و بعد از نماز متوجه شود، نمازش چه حکمی دارد؟^۶

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثانی؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، المقصد الثالث: الستر و الساتر، فصل الثانی یعتبر فی لباس المصلی امور، الثانی: الاباحة؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، قبل از مسئلة ۵۲۷؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئلة ۶۶۸؛ اقتباس از: سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرط دوم لباس نمازگزار.

۲. در صورتی کہ ساتر بالفعل باشد.

۳. در صورتی کہ ساتر بالفعل باشد.

۴. در صورتی کہ ساتر بالفعل باشد.

۵. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثانی؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلة ۸۱۷؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرط دوم لباس نمازگزار.

۶. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس

پاسخ: اگر خودش غاصب نیست، نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

اگر خودش غاصب است:

به احتیاط واجب باید آن نماز را اعاده کند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، سیستانی،^۱ صافی، شبیری و نوری).

نماز صحیح است (آیت الله بهجت).

در صورتی که از غضب توبه نکرده باشد، نمازش باطل است و اگر توبه کرده باشد، بطلان نماز محل اشکال است (آیت الله وحید).

در صورتی که از غضب توبه نکرده باشد، نمازش بنا بر احتیاط واجب باطل است و اگر توبه کرده باشد، نماز صحیح است (آیت الله مکارم).

نماز با لباس غصبی به سبب اضطرار

پرسش: اگر کسی برای حفظ جان یا لباس غصبی نماز بخواند یا مثلاً برای این که دزد لباس غصبی را نبرد با آن نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۲
پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، وحید، مکارم، صافی و نوری).

اگر کسی برای حفظ جان یا لباس غصبی نماز بخواند، در صورتی که نتواند تا آخر وقت با لباس دیگری نماز بخواند، یا اینکه بتواند اما اضطرار فعلی او به پوشیدن لباس غصبی به علت اختیار خودش در گذشته نبوده

→ المصلى، الثاني: سيدابوالقاسم خويى و حسين وحيد خراسانى، منهاج الصالحين، ج ۲، كتاب الصلاة، المقصد الثالث: الستر و الساتر، فصل الثانى يعتبر فى لباس المصلى امور، الثاني: الاباحة؛ سيدمحمدحسن بنى هاشمى خمينى، توضيح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۷؛ سيدعلى خامنه‌اى، رساله آموزشى، ج ۱، درس ۲۸، شرط دوم لباس نمازگزار.

۱. در صورتی که ساتر بالفعل باشد.

۲. سيدمحمدکاظم طباطبايى يزدى، العروة الوثقى، كتاب الصلاة، فصل فى الستر و الساتر، فصل فى شرايط لباس المصلى، مسئله ۶؛ سيدمحمدحسن بنى هاشمى خمينى، توضيح المسائل مراجع، ج ۱، ۸۱۹؛ سيدابوالقاسم خويى و حسين وحيد خراسانى، منهاج الصالحين، ج ۲، كتاب الصلاة، المقصد الثالث: الستر و الساتر، فصل الثانى يعتبر فى لباس المصلى امور، الثاني: الاباحة؛ سيدموسى شبيرى، توضيح المسائل جديد، مسئله ۸۲۷.

است، مثل اینکه خودش لباس را غصب نکرده باشد، نمازش صحیح است و چنانچه اضطرار فعلی او به سبب اختیار خودش در گذشته بوده است، بنا بر احتیاط واجب نمازش صحیح نیست. همچنین اگر برای اینکه دزد لباس غصبی را نبرد، با آن نماز بخواند و نتواند تا آخر وقت با لباس دیگری نماز بخواند، یا نگه داشتن آن به قصد رساندن به مالک در اولین فرصت باشد، نمازش صحیح است (آیت الله سیستانی).

نماز صحیح است؛ ولی غاصب در صورتی که اگر لباس را غصب نمی کرد لازم نبود در آن لباس نماز بخواند، در این صورت بنا بر احتیاط نمازش باطل است (آیت الله شبیری).

نماز صحیح است؛ ولی اگر خودش غصب کرده و لباس ساتر بالفعل باشد، نماز باطل است (آیت الله خویی).

اطلاع از غصبی بودن لباس در بین نماز

پرسش: اگر نمازگزار از غصبی بودن لباسی اطلاع نداشته باشد و با آن لباس نماز بخواند و در بین نماز متوجه شود که لباسش غصبی بوده است، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ:

الف. لباسی که ساتر نیست

اگر چیز دیگری عورت او یا آنچه را در حکم عورت است، پوشانده باشد و بتواند فوراً یا بدون اینکه موالات، یعنی پی در پی بودن اجزای نماز، به هم بخورد لباس غصبی را بیرون آورد، لازم است این کار را انجام دهد و باید مواظب باشد که از قبله منحرف نشود و در این صورت نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۷؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ۸۱۸؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۷.

ب. لباسی که ساتراست و ساتر مباح دیگری هم ندارد
وسعت وقت: باید نماز را بشکند؛ هر چند به مقدار یک رکعت نماز وقت داشته
باشد و با لباس غیر غصبی نماز بخواند (مراجع عظام تقلید).^۱
تنگی وقت: باید لباس را در حال نماز بیرون بیاورد و ادامه نماز را به دستور
نماز برهنگان انجام دهد (مراجع عظام تقلید).^۲

نماز با لباسی که خمس آن داده نشده

لباس را با عین پولی خریده که خمس یا زکاتش داده نشده

پرسش: اگر با عین پولی که خمس یا زکاتش را نداده لباس بخرد،
نماز خواندن در آن لباس چه حکمی دارد؟^۳
پاسخ: حکم نماز با لباس غصبی را دارد (حضرت امام و آیات عظام
خوبی، فاضل، بهجت، وحید، مکارم، صافی و نوری).
نماز صحیح است (امام خامنه‌ای).

اگر با عین مالی که زکاتش را نداده لباس بخرد، نماز خواندن با آن لباس
صحیح است؛ اما اگر با عین پولی که خمسش را نداده لباس بخرد، چنانچه
فروشنده شیعه دوازده امامی باشد، پول را مالک شده، خمس از پول به
لباس منتقل می‌شود و حکم نماز خواندن در آن لباس قبل از پرداخت
خمس، حکم نماز خواندن در لباس غصبی است. اما در صورتی که فروشنده

۱. نظر امام خامنه‌ای و آیت‌الله محمدتقی بهجت پیدا نشد.

۲. نظر امام خامنه‌ای و آیت‌الله محمدتقی بهجت پیدا نشد.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۹؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۰؛ لطف‌الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۹؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۰؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۹؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل جدید، مسئله ۸۲۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، استفتا از سایت، شماره استفتا: ۹۰۲۰۱۴، تاریخ استفتا: ۲۹ مرداد ۱۳۹۷.

شیعه دوازده امامی نباشد، صحیح بودن معامله در یک پنجم آن، به اجازه حاکم شرع بستگی دارد. اگر حاکم شرع اجازه دهد، حکم نماز خواندن در آن لباس مانند حالت قبل (فروشنده شیعه دوازده امامی) است. اگر اجازه ندهد، معامله نسبت به یک پنجم، باطل است و در این حالت، چنانچه فروشنده با وجود اطلاع از باطل بودن یک پنجم معامله، باز هم راضی به تصرف خریدار در لباس باشد، نماز خواندن در آن لباس جایز است و اگر رضایت فروشنده معلوم نباشد، نماز خواندن در این لباس، حکم نماز خواندن در لباس غصبی را دارد (آیت الله سیستانی).

اگر با عین پولی که خمس آن را نداده لباس بخرد، اگر حاکم شرع معامله انجام شده را اجازه ندهد، لباس در ملک فروشنده باقی می ماند؛ پس چنانچه بدون احراز رضایت فروشنده در آن نماز بخواند، نمازش به احتیاط باطل است (آیت الله شبیری).

لباس را به ذمه خریده است

پرسش: اگر لباسی را به ذمه بخرد و در موقع معامله قصد کند از پولی که خمس یا زکاتش را نداده پول آن را بدهد، نمازش چه حکمی دارد؟^۱
پاسخ: نمازش صحیح است (امام خامنه ای و آیات عظام خویی، بهجت، وحید، صافی، شبیری و نوری).
نمازش باطل است (حضرت امام).

چنانچه لباس را نسیه بخرد و قصد داشته باشد قیمت یا عوض آن را از پولی که خمس یا زکاتش را نداده یا از مال حرام بپردازد، نماز با آن لباس

۱. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۰ و اقتباس از: ج ۲، مسئله ۱۷۹۶؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۹؛ سید موسی شبیری، توضیح المسائل جدید، مسئله ۸۲۸؛ محمد تقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۵۹۶؛ لطف الله صافی، جامع الاحکام، ج ۱، ص ۲۱۵، س ۷۷۵؛ سید موسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، مباح بودن نماز با لباس خریداری شده با پول حرام، مسئله ۱۲۴۲؛ سیدعلی خامنه ای، استفتا از سایت، شماره استفتا: ۹۰۴۷۵۱، تاریخ استفتا: ۸ شهریور ۱۳۹۷.

باطل است (آیت الله فاضل).

اگر لباسی را نسبه بخرد و قصد داشته باشد قیمت آن را از پولی که خمس یا زکاتش را نداده بپردازد یا اصلاً بدهی اش را ندهد، نمازش بنا بر احتیاط واجب باطل است (آیت الله مکارم).

نمازش صحیح است؛ ولی به علت تصرف در پول خمس نداده و تأخیر در پرداخت خمس آن، گناهکار است و باید خمس پولی را که به فروشنده داده است، بپردازد (آیت الله سیستانی).

همراه داشتن وسیله غصبی (محمول غصبی) در نماز

پرسش: آیا همراه داشتن شیء غصبی موجب بطلان نماز است؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی،^۲ فاضل، سیستانی،^۳ مکارم و نوری).

اگر با حرکات نماز، حرکتی در آن شیء حاصل شود، بنا بر احتیاط نماز باطل است (آیت الله وحید).

اگر با قصد قربت بتواند نماز بخواند، نمازش صحیح است؛ اگرچه با علم به غصبیت، احتیاط در اعاده است (آیت الله بهجت).

در نوع موارد که شخص به غصب رضایت ندارد ولی از همراه مکلف بودن در نماز نارضایتی زیاده‌تری ندارد، نماز صحیح است (آیت الله شبیری).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثانی و مسئله ۵؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۸۴؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۲۲؛ محمد تقی بهجت، استفتائات، ج ۲، سؤال ۱۵۸۸؛ سید موسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، مباح بودن، همراه داشتن وسیله غصبی در نماز، مسئله ۱۲۳۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۲۵۱۹۹، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶ و شماره استفتا: ۷۹۲۶۷۳، تاریخ استفتا: ۸ مرداد ۱۳۹۶.

۲. شایان ذکر است نظر آیت الله سید ابوالقاسم خویی در العروة الوثقی به صورت احتیاط واجب ذکر شده است.

۳. مانند چفیه یا دستمال بزرگ یا لنگی که در جیب گذاشته شود، هر چند بتوان با آن‌ها عورت را پوشانید.

غصبی بودن عین و منفعت

پرسش: آیا در حکم لباس غصبی نمازگزار، تفاوتی بین غصبی بودن عین لباس و غصبی بودن منفعت لباس یا متعلق حق غیر بودن مثل عین مرهونه بودن لباس وجود دارد یا خیر؟^۱

پاسخ: تفاوتی ندارد (حضرت امام و آیات عظام بهجت، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

غصبی بودن عین و منفعت تفاوتی ندارد و همچنین درباره حق غیر، در صورتی که مستلزم حرمت تصرف در لباس حتی در حال نماز باشد، تفاوتی ندارد (آیات عظام خویی، فاضل و وحید).

شرط سوم لباس نمازگزار: از اجزای مردار نباشد

لباسی که از اجزای مردار تهیه شده

الف. مرداری که خون جهنده دارد

پرسش: آیا می‌توان با لباسی نماز خواند که از اجزای حیوان مرده‌ای که خون جهنده دارد،^۲ تهیه شده است؟^۳

پاسخ: لباس نمازگزار باید از اجزای حیوان مرده‌ای که خون جهنده دارد، نباشد (آیت‌الله سیستانی: حتی بنا بر احتیاط واجب، لباس‌های کوچکی که به تنهایی نمی‌توان با آن عورتین را پوشانید) (مراجع عظام تقلید).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثانی، مسئله ۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۲۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۶۹؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۱.

۲. یعنی حیوانی که اگر رگش را ببرند، خون از آن جستن می‌کند.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۱؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۰؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

ب. مرداری که خون جهنده ندارد

پرسش: آیا می‌توان با لباسی نماز خواند که از اجزای حیوان حلال‌گوشت مرده‌ای که خون جهنده ندارد، مانند ماهی، تهیه شده است؟^۱
 پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، با آن نماز نخواند (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، وحید، مکارم، صافی، شبیری و نوری). بنا بر احتیاط مستحب، با آن نماز نخواند (آیات عظام فاضل، بهجت و سیستانی).

ج. موارد مشکوک بین حیوانی که خون جهنده دارد و ندارد

پرسش: آیا می‌توان با لباسی نماز خواند که مشخص نیست از اجزای حیوانی است که خون جهنده دارد یا از اجزای حیوان حلال‌گوشتی است که خون جهنده ندارد؟^۲
 پاسخ: اگر از کافریا از بازار کفار گرفته شده باشد، نمی‌توان با آن نماز خواند؛ هرچند پاک است (حضرت امام و آیات عظام بهجت و صافی).

محمول مردار

الف. اجزایی که روح دارد

پرسش: آیا همراه داشتن چیزی از مردار مانند گوشت و پوست آن که روح داشته در نماز، هرچند لباس او هم نباشد، موجب بطلان نماز می‌شود؟^۳

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث: سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۱: سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۰: محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۳: سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.
 ۲. سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، نجاسات، مردار، مسئله ۵: لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۳۷: محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۲۲.
 ۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، موجب بطلان نماز است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام وحید و صافی).

موجب بطلان نماز است (آیات عظام خویی، فاضل، مکارم و نوری^۱).
در صورتی که به بدن یا لباسش چسبیده باشد، نماز باطل است (آیت‌الله شبیری).

اگر به عنوان محمول (چیزی که نمازگزار آن را با خود حمل می‌کند)، همراه نمازگزار باشد، مثل اینکه آن را داخل قوطی یا پلاستیکی گذاشته باشد و در نماز حمل کند، نمازش صحیح است (آیت‌الله سیستانی).

ب. اجزایی که روح ندارد

پرسش: اگر چیزی از مردار حلال‌گوشت مانند مو و پشم که روح ندارد همراه نمازگزار باشد، یا با لباسی که از آن‌ها تهیه کرده‌اند نماز بخواند، نماز چه حکمی دارد؟^۲
پاسخ: نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز با لباس‌های چرمی

چرم طبیعی

پرسش: نماز با لباس‌هایی که از چرم طبیعی درست شده است، چه حکمی دارد؟

پاسخ: ۱. چرمی که از دست مسلمان گرفته شده است، در حکم مذکی

المصلی، الثالث، مسئله ۱۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۲؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

۱. شایان ذکر است معظم‌له در توضیح المسائل، مسئله ۸۲۳، مسئله را به صورت احتیاط واجب بیان کرده است.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

است (مراجع عظام تقلید).^۱

۲. چرمی که در بازار مسلمانان فروخته می‌شود، در حکم مذکی است (مراجع عظام تقلید).^۲

۳. چرمی که در بازار مسلمانان فروخته می‌شود، ولی فروشنده اجناس را از کافر تهیه کرده است:^۳

اگر بداند مسلمان رسیدگی نکرده است از حیوانی است که ذبح شرعی شده یا خیر، نجس و نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام خویی، بهجت، وحید، صافی و نوری).

اگر احتمال دهد که حیوان ذبح اسلامی شده یا شک دارد از حیوانی است که شرعاً تذکیه شده یا خیر، پاک است؛ ولی تحقیق لازم نیست. اما تازمانی که تذکیه شرعی آن را احراز نکرده‌اید، همراه داشتن آن در نماز موجب بطلان نماز می‌شود (امام خامنه‌ای).

اگر بداند مسلمان رسیدگی نکرده است از حیوانی است که ذبح شرعی شده یا خیر، نجس نیست؛ هرچند نماز با آن باطل است (آیات عظام فاضل و مکارم).

در صورتی که احتمال معقول داده شود مربوط به حیوانی است که ذبح شرعی شده، پاک است و نمازخواندن با آن جایز است. چنانچه یقین یا اطمینان دارد از حیوانی است که ذبح شرعی نشده، نجس و مردار محسوب

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۹۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۷، نجاسات، مردار.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۹۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۷، نجاسات، مردار.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۹۵؛ لطف‌الله صافی، هدیة العباد، ج ۱، مسئله ۵۳۴؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۳۹۷؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۳؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۹۵ و مسئله ۹۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، استفتا از سایت، شماره استفتا: ۸۲۶۷۷۸، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶/۲۳ و شماره استفتا: ۸۵۱۰۸۱، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶/۲۱.

می‌شود و نماز در آن چرم باطل است (آیت‌الله سیستانی).

چنانچه احتمال برود که در پاکی و نجسی آن تحقیق شده، پاک و گرنه نجس است. شایان ذکر است اگر چرم را از سرزمینی تهیه کرده باشند که برخلاف نظر شیعه، برخی از اقسام مردار را پاک می‌دانند، مثلاً از سرزمین حنفیان و شافعیان که عقیده دارند پوست مردار با دباغی پاک می‌شود، باید از فروشنده سؤال شود آیا این چرم حیوانی است که به دستور شرع ذبح شده یا خیر. در صورتی که پاسخ مثبت باشد، احکام پاک بودن را بر آن چرم می‌توان جاری کرد و در آن چرم نماز خواند؛ ولی نمی‌توان به مجرد گفته فروشنده، به دیگران خبر داد که این چرم از حیوانی است که به دستور شرع ذبح شده است. همین طور اگر کسی که این چرم در دست اوست، در چنین سرزمینی بگوید از حیوانی است که به دستور شرع ذبح شده، نمی‌توان به مجرد گفته او این مطلب را به دیگران گفت؛ اگر چه می‌توان احکام پاک بودن را بر این چرم جاری کرد و گفت این چرم طهارت ظاهری دارد (آیت‌الله شبیری).

۴. چرمی که اثر استعمال^۱ مسلمان در آن باشد، در حکم مذکی است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، شبیری و نوری).^۲

۵. چرمی که از دست کافر گرفته شده است و سابقه ید مسلمان ندارد، در حکم تذکیه نشده است و نمی‌توان با آن نماز خواند (مراجع عظام تقلید).^۳

۱. به نظر می‌رسد استعمال باید به گونه‌ای باشد که نشان‌دهنده تذکیه است؛ مثلاً آن را ظرف آب و غذا قرار داده است.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۳۹۷؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۹۵؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۴.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث، مسئله ۱۰؛ لطف‌الله صافی، توضیح المسائل، مسئله ۹۶؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۳۴؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۲۲؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۳۹۸؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۹۵.

۶. چرمی که از دست فرد مجهول الحال که نمی‌دانیم مسلمان است یا کافر، در غیر بازار مسلمانان گرفته می‌شود:^۱

محکوم به تذکيه نشدن است و نمی‌توان با آن نماز خواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل و نوری).

اگر در بازار کفار باشد، بنا بر احتیاط واجب نمی‌توان با آن نماز خواند (آیت الله مکارم).

اگر احتمال تذکيه داده شود، محکوم به طهارت است و می‌توان با آن نماز خواند (آیت الله سیستانی).

۷. چرمی که در سرزمین اسلامی رها شده؛ اما اثر استعمال مسلمان در آن نباشد:^۲

محکوم به تذکيه نشدن است و نمی‌توان با آن نماز خواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، وحید و نوری).

محکوم به طهارت است و می‌توان با آن نماز خواند (آیات عظام سیستانی و مکارم).

چرم مصنوعی

پرسش: خواندن نماز با لباس‌هایی که از چرم مصنوعی درست شده است، چه حکمی دارد؟^۳

پاسخ: نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث، مسئله ۱۰.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث، مسئله ۱۰؛ اقتباس از: سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۳۹۷ و ۳۹۸.

۳. محمد فاضل، توضیح المسائل، مسئله ۱۹۶؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۵۸؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۴.

نکته: تصریحی از مراجع دیگر پیدا نشد؛ اما با توجه به شرایط لباس نمازگزار، استفاده می‌شود نماز با چنین لباسی صحیح است.

پوشاک مشکوک بین چرم طبیعی و مصنوعی

پرسش: خواندن نماز با لباس‌هایی که مشخص نیست از چرم طبیعی درست شده است یا چرم مصنوعی، چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و امام‌خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

نماز با لباسی که از اجزای مردار تهیه شده

نماز خواندن به سبب فراموشی

پرسش: اگر از روی فراموشی با لباسی که از اجزای مردار تهیه شده است نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟

پاسخ: اگر لباس از مرداری تهیه شده است که خون جهنده دارد (آیت‌الله خویی: و بتوان با آن ستر عورت انجام داد)، نماز را دومرتبه بخواند. اگر از حیوانی است که خون جهنده ندارد، اعاده ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، مکارم و نوری).

اگر لباس از مرداری تهیه شده است که خون جهنده دارد و فراموشی او بر اثر بی‌مبالاتی و سهل‌انگاری باشد، بنا بر احتیاط واجب نماز را دومرتبه بخواند. اگر از حیوانی است که خون جهنده ندارد، اعاده ندارد (آیت‌الله سیستانی).

نماز خواندن با جهل به موضوع

پرسش: اگر بر اثر جهل به موضوع، با لباسی که از اجزای مردار تهیه شده

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الثالث، مسئله ۱۳؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، المقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی: یعتبر فی لباس المصلی امور، الثالث: لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۳۸؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۴؛ سید علی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۷۴۰۹۹۳، تاریخ استفتا: ۲۶ بهمن ۱۳۹۵.

است نماز بخواند، چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی و مکارم).

بنا بر احتیاط واجب، نماز را اعاده کند (آیات عظام فاضل و نوری).

نماز با لباسی که شک دارد از اجزای مردار تهیه شده

پرسش: آیا با لباسی که شک دارد از اجزای مردار تهیه شده است، می تواند نماز بخواند؟^۲

پاسخ: نمی توان با چنین لباسی نماز خواند و اگر نماز بخواند، صحیح نیست (حضرت امام^۳ و آیات عظام خویی، فاضل، مکارم و نوری). نماز صحیح است (آیت الله سیستانی).

شرط چهارم لباس نمازگزار: از اجزای حیوان حرام گوشت نباشد

لباسی که از حیوان حرام گوشت تهیه شده

پرسش: آیا می توان با لباسی که از حیوان حرام گوشت تهیه شده است، نماز خواند؟^۴

پاسخ: لباس نمازگزار نباید از حیوان حرام گوشت باشد و اگر مویی از آن هم

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، الثالث، مسئله ۱۲.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، الثالث، مسئله ۱۲؛ سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، فصل فی المقدمات الصلاة، المقدمة الثالثة فی الستر و الساتر، الثالث.

۳. شایان ذکر است نظر حضرت امام در العروة الوثقی به صورت احتیاط واجب بیان شده است.

۴. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، الرابع؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، مسئله ۸۲۴؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۵؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار، مورد چهارم.

همراه نمازگزار باشد، نمازش باطل است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، وحید، صافی، شبیری و نوری).
لباس نمازگزار نباید از حیوان حرام‌گوشت باشد و اگر مویی از آن هم همراه نمازگزار باشد، نمازش بنا بر احتیاط واجب صحیح نیست (آیت‌الله مکارم).
لباس نمازگزار (به‌استثنای چیزهای کوچکی که به‌تنهایی عورتین را نمی‌پوشاند، مثل جوراب) نباید از اجزای درندگان، بلکه بنا بر احتیاط لازم، از مطلق حیوان حرام‌گوشت مثل خرگوش نیز باشد. همین‌طور چنین لباسی و نیز بدن نمازگزار نباید به ادرار یا مدفوع یا عرق یا شیر یا موهای آن حیوان آلوده باشد؛ ولی اگر موی حیوان حرام‌گوشت بسیار کم و ناچیز باشد، مثلاً یک یا دو یا سه موی کوچک حیوان بر لباس نمازگزار باشد، اشکال ندارد (آیت‌الله سیستانی).

نماز با رطوبت حیوان حرام‌گوشت

پرسش: اگر آب دهان یا بینی یا رطوبت دیگری از حیوان حرام‌گوشت بر بدن یا لباس نمازگزار باشد، چه حکمی دارد؟^۱
پاسخ: چنانچه موارد ذکرشده، تر باشد، نماز باطل است.^۲ اگر خشک شده و عین آن برطرف شده باشد، نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز با موی عرق یا رطوبت انسان

پرسش: اگر موی عرق یا آب دهان انسان^۳ بر بدن یا لباس نمازگزار باشد،

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، مسئله ۸۲۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار، مورد چهارم.
۲. شایان ذکر است آیت‌الله مکارم در مسئله احتیاط واجب دارند.
۳. شایان ذکر است در توضیح المسائل آیت‌الله سیدموسی شبیری، مسئله ۸۳۴ به‌جای کلمه «انسان» کلمه «مسلمان» به کار رفته است و در توضیح المسائل آیت‌الله محمدتقی بهجت، مسئله ۶۹۶، در ادامه ذکر شده است که «و آن‌ها پاک باشند».

نماز چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز با مروارید یا موم یا عسل

پرسش: اگر مروارید یا موم (شمع) یا عسل همراه نمازگزار باشد، نماز چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز با صدف

پرسش: آیا می‌توان با لباسی که دکمه آن از صدف است، نماز خواند؟^۳

پاسخ: نماز خواندن با صدف جایز است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، صافی و نوری).
نماز خواندن با صدف جایز است، مگر بداند که از اجزاء حیوان حرام گوشت است، که نماز خواندن با آن صحیح نیست (آیت‌الله شبیری).
نماز خواندن با دکمه صدف که از حیوان حرام گوشت گرفته می‌شود، اشکال دارد (آیت‌الله مکارم).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۵؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، مسئله ۸۲۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار، مورد چهارم.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۴؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، مسئله ۸۲۶؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار، مورد چهارم.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۴؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، فصل فی المقدمات الصلاة، المقدمة الثالثة فی الستر و الساتر، مسئله ۱۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، مسئله ۸۲۸؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۲۵؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۵؛ لطف‌الله صافی، هدیة العباد، ج ۱، مسئله ۶۷۴؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار، مورد چهارم.

پرپرندهٔ حرام گوشت

پرسش: آیا اگر پر پرندهٔ حرام گوشت بر لباس یا بدن نمازگزار باشد، نمازش باطل است؟^۱

پاسخ: باطل است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، مکارم و نوری).

نکته: از کلیات مبحث اجزای حیوان حرام گوشت از سایر مراجع هم بطلان به دست می‌آید.

حیوان حرام گوشتی که خون جهنده ندارد

پرسش: آیا در لباس نمازگزار یا اجزای آن تفاوتی دارد که حیوان حرام گوشت خون جهنده داشته باشد یا خیر؟^۲

پاسخ: تفاوتی ندارد و نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، وحید، صافی و نوری).

بنا بر احتیاط واجب، از اجزای حیوانی که خون جهنده ندارد، اجتناب شود (آیت الله مکارم).

اجزای حیوانی که خون جهنده ندارد، در نماز اشکالی ندارد (آیت الله سیستانی).

حیوانی که بالعرض حرام گوشت شده

پرسش: اگر لباس نماز از اجزای حیوان حرام گوشت بالعرض باشد، مانند حیوان جلال یا حیوان موطوئه، آیا نماز با چنین لباسی جایز است؟^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع: سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۴.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع: محمد تقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۶۹۴: حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، فصل فی لباس المصلی، الرابع: لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۷۲.

۳. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۲۰.

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب جایز نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل و نوری).

جایز است (آیات عظام سیستانی و مکارم).

شک در حلال گوشت یا حرام گوشت بودن حیوان بعد از فرض تذکيه

پرسش: اگر شک داشته باشد که لباسی از حیوان حلال گوشت است یا حرام گوشت، چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز خواندن با آن مانعی ندارد؛ چه ساخت کشور مسلمان باشد، چه کافر (مراجع عظام تقلید).

محمول حرام گوشت

پرسش: اگر از اجزای حیوان حرام گوشت داخل جیب نمازگزار باشد، حکم نمازش چیست؟^۲

پاسخ: باطل است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).
اگر چیزی از آن‌ها را مثلاً در قوطی یا پلاستیک بگذارد و با خود حمل کند، اشکال ندارد (آیت‌الله سیستانی).

جایز است (آیت‌الله مکارم).

بنا بر احتیاط واجب، نمازش باطل است (آیات عظام خویی و وحید).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۸؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۷؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۸، شرایط لباس نمازگزار.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، فصل فی لباس المصلی، الرابع؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۹۵.

نماز با لباسی کہ از حیوان حرام گوشت تہیہ شدہ

نماز خواندن بہ سبب فراموشی

پرسش: اگر فراموش کند لباس از حیوان حرام گوشت تہیہ شدہ است و با آن نماز بخواند، تکلیف چیست؟^۱

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، باید آن نماز را دوبارہ بخواند (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری).

باید آن نماز را دوبارہ بخواند (آیت اللہ شبیری).

نماز صحیح است (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید، مکارم و صافی).

نماز خواندن با جہل بہ موضوع

پرسش: اگر با لباسی نماز بخواند کہ نمی داند از حیوان حرام گوشت است، تکلیف نمازش چیست؟^۲

پاسخ: نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید).

نماز خواندن با جہل بہ حکم

پرسش: اگر از روی جہل بہ حکم، در لباسی نماز بخواند کہ از حیوان حرام گوشت تہیہ شدہ، حکم چیست؟^۳

پاسخ: اگر مقصر باشد، اعادہ لازم است؛ وگرنہ لازم نیست (آیات عظام خویی، سیستانی و وحید).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئلہ ۱۹؛ سید محمد حسن بنی ہاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلہ ۸۳۰. در این مورد از آیت اللہ محمد تقی بہجت چیزی یافت نشد.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئلہ ۱۹؛ سید محمد حسن بنی ہاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلہ ۸۳۰؛ سید علی خامنہ ای، شمارہ استفتا: ۸۱۰۳۳۵، تاریخ استفتا: ۱۸ مهر ۱۳۹۶.

۳. سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منہاج الصالحین، ج ۲، مسئلہ ۵۲۳؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئلہ ۵۲۹.

بنا بر احتیاط واجب، اعاده کند (آیت الله فاضل).

استثنائات لباس تهیه شده از حیوان حرام گوشت

لباسی که از پوست سنجاب تهیه شده

پرسش: آیا می توان با لباسی که از پوست سنجاب تهیه شده، نماز خواند؟^۱
 پاسخ: نماز جایز است (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام خویی، سیستانی، بهجت، شبیری و نوری).
 بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (آیات عظام فاضل، وحید، مکارم و صافی).

لباسی که از خز^۲ تهیه شده

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۷؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۹.
 ۲. خز نام حیوانی حرام گوشت است.

پرسش: آیا می‌توان با لباسی که از خز تهیه شده، نماز خواند؟^۱
 پاسخ: نماز جایز است (مراجع عظام تقلید، به غیر از آیت الله مکارم).
 بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (آیت الله مکارم).

شرط پنجم لباس نمازگزار: لباس مردان از طلا نباشد

پوشیدن لباس طلا باف در نماز و غیرنماز

پرسش: پوشیدن لباس طلا باف در نماز و غیرنماز چه حکمی دارد؟^۲
 پاسخ: برای آقایان، حرام و نماز باطل است (مراجع عظام تقلید).
 برای بانوان:

اشکالی ندارد و نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید، به غیر از آیت الله مکارم).

در صورتی که اسراف نباشد، اشکالی ندارد؛ هرچند نماز صحیح است (آیت الله مکارم).

لباسی که قابلیت ستر ندارد

پرسش: لباس طلا بافی که قابلیت ستر ندارد، برای مرد چه حکمی دارد؟^۳
 پاسخ: حرام و نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الرابع، مسئله ۱۷؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۹.
 ۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، مورد پنجم.
 ۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۸؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۷۷.

لباسی که ممزوج با طلاست

پرسش: نماز با لباسی که ممزوج با طلاست، برای مرد چه حکمی دارد؟^۱
 پاسخ: تفاوتی بین لباس خالص و غیرخالص (ممزوج) نیست و نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام خویی و فاضل).
 اگر صدق لباس طلا کند، حرام و نماز باطل است (آیات عظام سیستانی، مکارم و نوری).

زینت کردن به طلا در نماز و غیرنماز

پرسش: اگر مردی پوشش طلا داشته باشد، مثلاً انگشتر یا ساعت طلا به دست کند یا طلا به گردن بیندازد، در نماز و غیرنماز چه حکمی دارد؟^۲
 پاسخ: حرام و نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی، شبیری و نوری).
 نماز بنا بر احتیاط واجب باطل است (امام خامنه‌ای).

همراه داشتن طلا توسط مردان

پرسش: آیا همراه داشتن طلا برای مردان، مثل اینکه سکه یا انگشتر یا زنجیر طلا در جیب خود گذاشته باشد، در حال نماز جایز است؟^۳
 پاسخ: اشکالی ندارد و نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، الخامس.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، الخامس؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۲؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، مورد پنجم.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، الخامس؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی یعتبر فی لباس المصلى امور، الخامس؛ محمدتقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۷۰۲؛ لطف‌الله صافی، هدیة العباد، ج ۱، مسئله ۶۷۸؛ سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، همراه داشتن طلا، مسئله ۱۲۵۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۴۰۴۴۳، تاریخ استفتا: ۱۴ فروردین ۱۳۹۵.

پنهان یا آشکار بودن طلا

پرسش: با توجه به حرمت استفاده از طلا برای مردان در حال نماز و غیرنماز، آیا در صورت پنهان بودن طلا، مثل استفاده از آن در زیر لباس، بازهم این حکم جاری است؟^۱

پاسخ: تفاوتی ندارد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

مدت استفاده از طلا

پرسش: آیا در حرمت پوشیدن طلا برای مردان، بین اینکه مدت کم باشد یا زیاد، تفاوت وجود دارد؟^۲

پاسخ: در حرمت پوشیدن طلا برای مردان، فرقی نیست بین اینکه مدت کم باشد، مثل لحظه عقد، یا زیاد باشد (امام خامنه‌ای).

دندان طلا

پرسش: استفاده از دندان یا روکش طلا برای مردان چه حکمی دارد؟^۳

پاسخ: گذاشتن روکش طلا یا پلاتین روی دندان اشکال ندارد؛ ولی پوشاندن دندان‌های جلو با طلا، اگر به قصد زینت باشد، بنا بر احتیاط واجب جایز نیست (امام خامنه‌ای).

دندانی که پوشش طلا دارد و همچنین محکم کردن دندان با طلا اشکالی

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس، مسئله ۲۴؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹. لباس نمازگزار.

۲. سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹. لباس نمازگزار.

۳. سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، کتاب الصلاة، مقدمات، المقدمة الرابع، مسئله ۱۴؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۲۸؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۷۸؛ محمدتقی بهجت، توضیح المسائل، مسئله ۷۰۲؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتائات، سؤال ۴۴۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۰۰۳؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۵۳۴؛ سیدموسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، دندان و عینک طلا برای نمازگزار، مسئله ۱۲۶۰.

ندارد؛ اما اگر دندان‌های جلوی خویش را از طلا قرار دهد و قصد زینت داشته باشد، بنا بر احتیاط واجب جایز نیست (حضرت امام).

بنا بر احتیاط واجب، نباید دندان‌های جلوی خویش را از طلا قرار دهد؛ چون این کار عرفاً زینت به حساب می‌آید؛ اما چنین عملی باعث باطل شدن نماز نمی‌شود. اگر دندان‌های عقب را از طلا قرار دهد که عرفاً جنبه زینتی ندارد، اشکال ندارد (آیت‌الله سیستانی).

گذاشتن دندان طلا و همچنین محکم کردن دندان با طلا اشکالی ندارد (آیات عظام خویی و وحید).

اگر دندان‌های جلو را از طلا قرار دهد، جایز نیست؛ اما اینکه دندان‌های عقب را از طلا قرار دهد و همچنین محکم کردن دندان با طلا اشکالی ندارد (آیت‌الله فاضل).

اگر دندان‌های جلوی خویش را از طلا قرار دهد، هرچند قصد زینت نداشته باشد، بنا بر احتیاط واجب جایز نیست؛^۱ اما محکم کردن دندان با طلا اشکالی ندارد (آیت‌الله صافی).

دندانی که پوشش طلا دارد و همچنین محکم کردن دندان با طلا اشکالی ندارد (آیت‌الله نوری).

گذاشتن دندان طلا و همچنین محکم کردن دندان با طلا و روکش طلا اشکالی ندارد و نماز با آن صحیح است (آیت‌الله بهجت).

دندان طلا اگر در جلو باشد و جنبه زینت داشته باشد، برای مردان چه در نماز و چه در غیرنماز اشکال دارد؛ مگر اینکه ناچار باشد (آیت‌الله مکارم).

دندان طلا برای مرد اشکال ندارد (آیت‌الله شبیری)؛ ولی استفاده از عینک طلا برای مردان حرام و نماز خواندن با آن باطل است.

۱. شایان ذکر است معظم‌له در کتاب هدایة السائل، سؤال ۳۰۰، مسئله را به‌صورت احتیاط مستحب ذکر کرده‌اند.

عینک طلا

پرسش: استفاده از عینک طلا برای مردان چه حکمی دارد؟^۱
 پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، از استعمال عینک طلا خودداری کند (حضرت امام و آیات عظام مکارم، صافی و نوری).
 جایز نیست (آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، وحید و شبیری).
 نکته: آیات عظام خویی، وحید، شبیری و بهجت به بطلان نماز تصریح کرده‌اند و از ظاهر کلمات فقهای دیگر، با توجه به اینکه در ادامه حکم انگشتر طلا آمده است، بطلان نماز استفاده می‌شود.

دکمه طلا

پرسش: استفاده از لباسی که دکمه آن طلاست، برای مردان چه حکمی دارد؟^۲
 پاسخ: حرام است و نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و مکارم).
 اگر عرفاً صدق پوشش طلا کند، حرام است و نماز با آن در هر صورت باطل است (امام خامنه‌ای).
 بنا بر احتیاط واجب، نباید دکمه‌های لباس خود را از طلا قرار دهد؛ هرچند چنین عملی باعث باطل شدن نماز نمی‌شود (آیت‌الله سیستانی).
 با توجه به صدق نکردن پوشش در دکمه و امثال آن، اشکالی ندارد (آیات عظام خویی و نوری).

۱. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۲: محمدتقی بهجت، استفتائات، ج ۲، سؤال ۱۶۱۱.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۰۰۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۱۴۸۹۸، تاریخ استفتا: ۱۳۹۶ع/آبان ۱۳۹۶ و شماره استفتا: ۶۵۰۰۲۳، تاریخ استفتا: ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۵.

قاب طلای ساعت

پرسش: قاب ساعت که از طلاست، برای مردان چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: قاب ساعتی که از طلاست، اشکالی ندارد؛ اما اگر زنجیرش از طلا باشد و زنجیر را به گردن (حضرت امام: یا لباس) انداخته باشد، نماز با آن بنا بر احتیاط واجب باطل است (حضرت امام^۲ و آیت الله صافی).

قاب ساعتی که از طلاست، اشکالی ندارد؛ اما اگر زنجیرش از طلا باشد و زنجیر را به گردن یا لباس انداخته باشد یا آن را از جیب خود آویزان کرده باشد، حرام و نماز باطل است (آیات عظام فاضل، مکارم و نوری).

قاب ساعتی که از طلاست، اشکالی ندارد؛ اما اگر زنجیرش از طلا باشد و زنجیر را به گردن یا لباس انداخته باشد یا آن را از جیب خود آویزان کرده باشد، حرام است؛ هرچند نمازش باطل نیست (آیت الله سیستانی).

قاب ساعت و زنجیری که از طلاست، در صورتی که همراه نمازگزار باشد، اشکالی ندارد. همچنین اگر زنجیر را به گردن انداخته باشد، در صورتی که صدق پوشش طلا نکند، اشکالی ندارد (آیت الله بهجت).

قاب ساعتی که از طلاست، اشکالی ندارد؛ اما اگر زنجیرش از طلا باشد و زنجیر را به گردن یا لباس انداخته باشد یا آن را از جیب خود آویزان کرده باشد، در صورتی که صدق پوشش کند، حرام است (آیات عظام خویی و وحید) و نماز باطل است (آیت الله خویی).

آب طلا

پرسش: استفاده از ساعت یا انگشتر و مانند آن که آب طلا داده شده است یا

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس، مسئله ۲۳؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات نماز، مقدمه چهارم، مسئله ۱۴؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۷۸؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۳۹؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی یعتبر فی لباس المصلی امور، الخامس.

۲. شایان ذکر است حضرت امام در العروة الوثقی مسئله را به صورت فتوا بیان کرده اند.

ملحّم به طلا، برای مرد چه حکمی دارد؟^۱
 پاسخ: اگر صدق پوشش طلا نکند، اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).
 اگر عنصر طلا در آن به قدری کم است که عرفاً به آن طلا نمی‌گویند و پوشیدن طلا صدق نکند، اشکال ندارد (امام خامنه‌ای).
 آب طلا اگر نزد عرف رنگ محسوب می‌شود، اشکالی ندارد (آیت‌الله وحید).
 برای مردان جایز نیست از انگشتری که طلا نیست ولی با آب طلا آبکاری شده، استفاده کنند (آیت‌الله شبیری).

طلای سفید

پرسش: آیا استعمال طلای سفید برای مردان حرام است؟^۲
 پاسخ: با توجه به اینکه طلای سفید^۳ همان طلای زرد است، استعمال آن برای مردان حرام است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام بهجت، سیستانی، مکارم و شبیری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس: سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی: يعتبر فی لباس المصلی امور، الخامس: سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، استفاده مرد نمازگزار از انگشتر آبکاری‌شده با طلا، مسئله ۱۲۷۹: سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۶۸۹۶۲۴، تاریخ استفتا: ۲۶ مرداد ۱۳۹۵.

۲. سیدروح‌الله خمینی، استفتانات، ج ۲، مکاسب مجرّمه، ص ۸، سؤال ۱۳: سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۶۴۱: محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۶۱۲ و ۱۶۱۳: ناصر مکارم شیرازی، استفتانات جدید، ج ۱، سؤال ۱۱۸: سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، پوشیدن طلای سفید در نماز، مسئله ۱۲۵۶: سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط پنجم.

۳. طلای خالص (Au۷۷۹) فلزی خشک با انعطاف‌پذیری کم است. آن را با مقداری فلز دیگر مخلوط می‌کنند تا استحکام و انعطاف‌پذیری‌اش بیشتر شود. نسبت طلای خالص را «عیار» و نسبت فلز دیگر را «بار» می‌نامند. مثلاً «طلای ۱۸ عیار» یعنی در یک مثقال آن، ۱۸ نخود طلای خالص و ۶ نخود فلز دیگر وجود دارد. اگر «بار» آلیاژ برنج باشد، رنگ طلا زرد می‌ماند. اگر «بار» فلز مس باشد، رنگ طلا سرخ می‌شود و اگر «بار» نقره باشد، رنگ طلا سفید می‌شود. امروزه طلای زرد را با مقداری بار سفید یعنی فلز سفید رنگی مثل نقره (Ag۴۷) یا تیتانیوم (Ti۲۲) مخلوط می‌کنند و آلیاژی به نام طلای سفید به دست می‌آورند. بنابراین طلای سفید همان طلای زرد است که رنگ آن تغییر کرده است (سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۲۲۸۲).

پلاتین و فلزات دیگر

پرسش: آیا استفاده از فلزات دیگر مثل پلاتین برای مردان جایز است؟^۱
 پاسخ: جایز است و نماز با آن صحیح است (مراجع عظام تقلید).
 نکته: پلاتین (Pt۷۸) فلزی کمیاب است، ذاتش با طلا فرق دارد، قیمتش از طلا بیشتر است و مثل نان قاق، خشک و برش آن مشکل است. باری مثل نقره به آن اضافه می‌کنند تا نرم و انعطاف‌پذیر شود. با پلاتین معمولاً کارهای درشت و با طلای سفید کارهای ظریف و نازک می‌سازند.

پوشش طلا برای پسر بچه نابالغ

پرسش: پوشش طلا برای پسر بچه نابالغ چه حکمی دارد؟^۲
 پاسخ: حرام نیست؛ اما بنا بر احتیاط واجب، با آن نماز نخواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

پوشاندن طلا بر پسر بچه نابالغ

پرسش: پوشاندن طلا بر پسر بچه نابالغ توسط دیگران چه حکمی دارد؟^۳
 پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم و نوری).

۱. محمد فاضل، جامع المسائل، ج ۱، سؤال ۲۵۶؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۶۱۲؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط پنجم؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۶۴۱؛ ناصر مکارم شیرازی، استفتانات جدید، ج ۱، سؤال ۱۱۸؛ سیدموسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، استفاده از انگشتر پلاتین برای مردان، مسئله ۲۵۷؛ سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلي، الخامس، اقتباس از مسئله ۲۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، اقتباس از مسئله ۸۳۳.

۲. سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۲۲۸۲.
 ۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلي، الخامس.

۴. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، صلاة القضاء، مسئله ۳۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۷۳۶.

نماز با پوشش طلا

نماز خواندن به سبب فراموشی

پرسش: اگر مرد به سبب فراموشی، با انگشتر یا لباس طلا نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

بنا بر احتیاط واجب، نمازش باطل است (آیت الله فاضل).

باید نماز را دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، قضا کند (آیت الله شبیری).

نماز خواندن با جهل به موضوع

پرسش: اگر مرد به سبب جهل به موضوع، با انگشتر یا لباس طلا نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، سیستانی، وحید، مکارم، صافی، شبیری و نوری).

بنا بر احتیاط واجب، نمازش باطل است (آیت الله فاضل).

نماز خواندن با جهل به حکم

پرسش: اگر مرد به سبب جهل به حکم، با انگشتر یا لباس طلا نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس، مسئله ۲۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۲۳.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس، مسئله ۲۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۳.

۳. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الخلل الواقع فی الصلاة، مسئله ۳؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۲۲۸۴؛ محمد تقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۶۰۵؛ محمد فاضل، جامع المسائل، ج ۳، سؤال ۳۴۲؛ سید علی خامنه ای، شماره استفتا: ۸۴۳۳۶۸، تاریخ استفتا: ۲۲ بهمن ۱۳۹۶.

پاسخ: نماز صحیح است و درباره نمازخواندن مرد با طلا، فرقی بین جاهل قاصر و مقصر نیست (امام خامنه‌ای).

در صورتی که جاهل قاصر بوده (در جاهل خود معذور بوده)، نمازهای گذشته‌اش صحیح است؛ اما اگر جاهل مقصر بوده (در جاهل خود معذور نبوده)، نمازهای گذشته‌اش را باید اگر وقت هست، دوباره بخواند و اگر وقت گذشته، قضا کند (آیت‌الله سیستانی).

جاهل مقصر باید نمازش را قضا کند (آیت‌الله بهجت).

اگر جاهل قاصر باشد، نمازش صحیح است (آیات عظام خویی و مکارم). اگر یقین به صحت نماز داشته است، نمازش صحیح است؛ ولی چنانچه احتمال بطلان نماز را می‌داده، باید نمازها را دوباره بخواند (آیت‌الله فاضل).

نمازخواندن با شک در طلا بودن لباس

پرسش: اگر مرد شک داشته باشد که لباسش از طلاست یا خیر و با آن نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نمازش صحیح است (مراجع عظام تقلید، به غیر از آیت‌الله بهجت^۲).

شرط ششم لباس نمازگزار: لباس مردان از ابریشم نباشد

پوشیدن لباس ابریشمی در نماز و غیرنماز

پرسش: پوشیدن لباس ابریشمی خالص در نماز و غیرنماز چه حکمی دارد؟

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، الخامس، مسئله ۲۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۵۶۸۴۷۹، تاریخ استفتا: ۵ مرداد ۱۳۹۴.

۲. از آیت‌الله محمدتقی بهجت مطلبی پیدا نشد.

پاسخ: برای آقایان، حرام و نماز با آن باطل است (مراجع عظام تقلید).^۱
 برای بانوان:^۲
 اشکالی ندارد و نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید، به غیر از آیت الله شبیری).
 پوشیدن آن اشکالی ندارد؛ ولی با آن نماز نخوانند (آیت الله شبیری).

لباسی که معلوم نیست از ابریشم خالص باشد

پرسش: آیا مرد می تواند لباسی را بپوشد و با آن نماز بخواند که نمی داند از ابریشم خالص است یا خیر؟^۳
 پاسخ: پوشیدن آن اشکال ندارد و نماز با آن صحیح است (مراجع عظام تقلید).

لباس ابریشمی که قابلیت ستر ندارد

پرسش: لباس ابریشمی که قابلیت ستر ندارد، مانند عرق چین، برای مردان چه حکمی دارد؟^۴
 پاسخ: بنا بر احتیاط واجب نباید از ابریشم خالص باشد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، وحید، صافی و نوری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، السادس؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۴؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط ششم.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، السادس؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۸؛ اقتباس از: سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط ششم.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۶؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۴؛ سیدعلی خامنه ای، شماره استفتا: ۶۲۸۱۷۲، تاریخ استفتا: ۱۳۹۴ بهمن ۲۴.
۴. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، السادس؛ سیدروح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات نماز، مقدمه پنجم، الخامس؛ سیدمحمدحسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۴؛ سیدعلی خامنه ای، رساله آموزشی، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط ششم.

نباید از ابریشم خالص باشد (امام خامنه‌ای و آیات عظام مکارم و شبیری).
اشکالی ندارد (آیات عظام بهجت و سیستانی).

لباس ابریشمی غیرخالص

پرسش: پوشیدن لباس ابریشمی غیرخالص برای مردان چه حکمی دارد؟
مثلاً با نخی که از ابریشم و پنبه درست شده، لباس بافته شود.^۱
اگر به مقداری باشد که صدق ابریشم خالص نکند، اشکالی ندارد و نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).
نکته: در خلیط باید سایر شرایط لباس نمازگزار رعایت شود؛ مثلاً از اجزای حیوان حرام گوشت نباشد.

لباس بافته شده با ابریشم و غیر ابریشم

پرسش: اگر بعضی از لباس با ابریشم و بعضی با غیر ابریشم بافته شده باشد، حکم پوشش آن برای مردان چیست؟^۲
پاسخ: جایز است، به شرط اینکه صدق پوشیدن لباس حریر نکند و بنا بر احتیاط واجب، از چهار انگشت بسته بیشتر نشود (حضرت امام).
جایز است، به شرطی که از مقدار حاشیه دوزی بیشتر نشود (آیات عظام خویی و فاضل).
جایز است، به شرطی که از مقدار حاشیه دوزی بنا بر احتیاط واجب بیشتر نشود (آیت الله سیستانی).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، السادس و مسئله ۳۳؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۱؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۳۰؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۲.
۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۲۸؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۰؛ سید روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، مقدمات نماز، مقدمه سوم، مسئله ۱۵.

بنا بر احتیاط واجب جایز نیست؛ مگر اینکه کم باشد که صدق پوشیدن لباس حریر نکند یا نماز خواندن در لباس حریر صادق نباشد (آیت الله مکارم).

بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (آیت الله نوری).

شک در نوع ممزوج با ابریشم

پرسش: اگر شک شود چیزی که ممزوج با ابریشم شده، از اجزای حیوان حلال گوشت است یا حرام گوشت، حکم استفاده از آن چیست؟^۱

پاسخ: استفاده اشکالی ندارد و نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

لباسی که آستر آن از ابریشم است

پرسش: اگر آستر تمام یا مقداری از لباس از ابریشم خالص باشد، استفاده از آن برای مردان چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: حرام و نماز باطل است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم، شبیری و نوری).

اگر مقدار ابریشم آن زیادتر از چهار انگشت بسته باشد، حرام و نماز باطل است (آیت الله صافی).

بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (آیت الله بهجت).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۵.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۲۷؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۵؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط ششم.

وجود ابریشم بین پارچه و آستر لباس

پرسش: قراردادن ابریشم بین آستر و پارچه اصلی لباس چه حکمی دارد؟^۱
 پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

حاشیه دوزی لباس با ابریشم خالص

پرسش: لباسی که با ابریشم خالص حاشیه دوزی شده است، برای مردان چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: حاشیه دوزی مانعی ندارد، به شرطی که صدق نماز خواندن در آن نشود و بنا بر احتیاط واجب، از چهار انگشت بسته بیشتر نشود (حضرت امام و آیت الله صافی).

حاشیه دوزی مانعی ندارد (آیت الله سیستانی).

حاشیه دوزی مانعی ندارد. البته بنا بر احتیاط واجب، از چهار انگشت بیشتر نباشد (آیات عظام خویی، بهجت و وحید).

بنا بر احتیاط واجب، حاشیه دوزی ترک شود؛ مگر اینکه مقدار آن کم باشد (آیت الله مکارم).

بنا بر احتیاط واجب، حاشیه دوزی ترک شود (آیت الله نوری).

دکمه و قیطان ابریشمی

پرسش: اگر دکمه یا نخ یا قیطان های لباس یا علامت هایی که روی لباس قرار می گیرد مانند سردوشی، از ابریشم خالص باشد، برای مردان

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلي، مسئله ۲۹.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلي، السادس؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۰؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۰۰۸؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی یعتبر فی لباس المصلي امور، السادس؛ محمد تقی بهجت، جامع المسائل، ج ۱، فصل چهارم، لباس نمازگزار، ص ۳۰۷.

چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

وصله کردن لباس با ابریشم

پرسش: وصله کردن لباس با وسیله ابریشم چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: جایز است، به شرط اینکه صدق پوشیدن لباس حریر نکند و بنا بر احتیاط واجب، از چهار انگشت بسته بیشتر نشود (حضرت امام و آیت الله صافی).
جایز است، به شرط اینکه از مقدار حاشیه دوزی بیشتر نشود (آیات عظام خویی و فاضل).

جایز است، به شرط اینکه از مقدار حاشیه دوزی، بنا بر احتیاط واجب، بیشتر نشود (آیت الله سیستانی).

بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست؛ مگر اینکه کم باشد که صدق پوشیدن لباس حریر نکند یا نماز خواندن در لباس حریر صادق نباشد (آیت الله مکارم).
بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (آیت الله نوری).

همراه داشتن لباس ابریشمی

پرسش: آیا محمول ابریشمی مانند دستمال و پارچه برای مرد جایز است؟^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۰؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی: یعتبر فی لباس المصلی امور، السادس؛ لطف الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۰؛ محمد تقی بهجت، جامع المسائل، ج ۱، شرایط لباس نمازگزار، ص ۳۰۷.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۲۸.

۳. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، السادس؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۷؛ سید علی خامنه ای، رساله آموزشی، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، شرط ششم.

پاسخ: مانعی ندارد و نماز صحیح است (مراجع عظام تقلید).

استعمال ابریشم غیرلباس

پرسش: آیا استعمال ابریشم خالص در غیر از لباس برای مردان اشکال دارد؛ مانند روانداز، فرش و سجاده؟^۱

پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیت‌الله فاضل).
اشکالی ندارد؛ مگر اینکه مانند ردا و لنگ باشد که بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (آیت‌الله بهجت).
اگر صدق پوشش نکند، اشکالی ندارد (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

جیره ابریشمی

پرسش: اگر جیره، نخ بخیه و مانند آن از ابریشم باشد، اشکال دارد؟^۲
پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

پوشاندن لباس ابریشمی به بچه^۳

پرسش: پوشیدن و پوشاندن لباس ابریشمی به بچه چه حکمی دارد؟

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۲۶؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث: الستر و الساتر، الفصل الثانی: یعتبر فی لباس المصلی امور، السادس: محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۰؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۵۸۸۴۴۶، تاریخ استفتا: ۱۳ مهر ۱۳۹۴.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۰؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۰.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۰؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث: الستر و الساتر، الفصل الثانی: یعتبر فی لباس المصلی امور، السادس: محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۵؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۴.

پاسخ: اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم و نوری).
 بنا بر احتیاط واجب، پوشاندن و اینکه مکلفان سبب شوند آن را بپوشد، جایز نیست؛ مگر بچه‌هایی که درباره لباس تمیزی ندارند (آیت‌الله صافی).

نماز خواندن بچه با لباس ابریشمی

پرسش: نماز خواندن بچه با لباس ابریشمی چه حکمی دارد؟^۱
 پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، نمازش صحیح نیست (حضرت امام و آیات عظام مکارم، بهجت، صافی و نوری).
 صحیح است (آیات عظام فاضل و سیستانی).
 صحیح نیست (آیات عظام خویی و وحید).

نماز با لباس ابریشمی

نماز خواندن به سبب فراموشی

پرسش: اگر مرد به سبب فراموشی، با لباس ابریشمی نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۲
 پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، سیستانی، مکارم و نوری).
 بنا بر احتیاط واجب، نماز اعاده شود (آیت‌الله فاضل).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۰؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، کتاب الصلاة، مقصد الثالث الستر و الساتر، الفصل الثانی: یعتبر فی لباس المصلی امور، السادس، مسئله ۵۳۲؛ محمد تقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۶۴۵؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۶۸۴.
 ۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۲.

نمازخواندن با جهل به موضوع

پرسش: اگر مرد به سبب جهل به موضوع، با لباس ابریشمی نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نمازش صحیح است (حضرت امام و آیات عظام خویی، سیستانی، مکارم و نوری).

بنا بر احتیاط واجب، نماز اعاده شود (آیت الله فاضل).

نمازخواندن با جهل به حکم

پرسش: اگر مرد به سبب جهل به موضوع، با لباس ابریشمی نماز بخواند، نمازش چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، نمازش باطل است (آیت الله فاضل).

اگر جاهل مقصر باشد، نمازش باطل است (آیت الله نوری).

احکام لباس نمازگزار

اضطرار و پوشیدن لباس‌هایی که به طور متعارف در نماز ممنوع است

پوشیدن لباس غصبی، ابریشمی خالص، طلا باف، تهیه شده از اجزای مردار

پرسش: اگر فرد فقط لباس غصبی یا ابریشمی خالص یا طلا باف یا لباسی دارد که از اجزای مردار است، حکم نمازخواندن با چنین لباسی چیست؟^۳

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، مسئله ۳۲.

۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلى، مسئله ۳۲.

۳. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس

پاسخ: ناچار به پوشیدن آن است:

اگر تا آخر وقت ناچاری او از بین نمی‌رود، می‌تواند با این لباس‌ها نماز بخواند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، صافی و نوری).
نماز با این لباس‌ها صحیح است (آیات عظام خویی، سیستانی،^۱ وحید، مکارم و شبیری).

اگر ناچار به پوشیدن آن نیست:

باید به دستور برهنگان نماز بخواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی،^۲ وحید، صافی، شبیری و نوری).
اگر لباس منحصر در لباس غصبی است، می‌تواند برهنه نماز بخواند؛ وگرنه باید با همان لباس نماز بخواند (آیت‌الله مکارم).

پوشیدن لباسی که از حیوان حرام گوشت تهیه شده است

پرسش: اگر نمازگزار غیر از لباسی که از حیوان حرام گوشت تهیه شده لباس دیگری ندارد، وظیفه‌اش برای نماز چیست؟^۳

پاسخ: چنانچه در پوشیدن لباس ناچار باشد، می‌تواند با همان لباس نماز بخواند. اگر ناچار نباشد، باید به دستوری که برای برهنگان گفته شد، نماز را به جا آورد و بنا بر احتیاط واجب، یک نماز دیگر هم با همان لباس بخواند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، وحید و نوری).

چنانچه در پوشیدن لباس ناچار باشد، می‌تواند با همان لباس نماز بخواند (آیات عظام خویی، بهجت، صافی و شبیری).
باید با همان لباس نماز بخواند (آیت‌الله مکارم).

المصلی، مسئله ۳۸؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۳۹ و ۸۴۰ و

۸۴۲؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۰۱۳ و ۱۰۱۴.

۱. لباسی که از اجزای مردار تهیه شده است، در حکم لباس نجس است که حکم آن خواهد آمد.

۲. لباسی که از اجزای مردار تهیه شده است، در حکم لباس نجس است که حکم آن خواهد آمد.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۲۸؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۱.

چنانچه در پوشیدن لباس ناچار باشد، نمازش صحیح است. چنانچه ناچار نیست، اگر از حیوان درنده تهیه شده، باید به دستور برهنگان نماز بخواند و اگر از حیوان حرام گوشت غیردرنده تهیه شده، احتیاط لازم آن است که دو بار نماز بخواند: یک بار با آن لباس و بار دیگر هم به دستوری که برای برهنگان گفته شده است (آیت الله سیستانی).

پوشیدن لباس نجس

پرسش: اگر نمازگزار فقط لباس نجس در اختیار دارد، وظیفه اش برای نماز چیست؟^۱

پاسخ: اگر نمی تواند لباس نجس را بیرون بیاورد (ناچار است)، مثلاً به واسطه سرما نمی تواند لباس را بیرون بیاورد:

با همان لباس نماز بخواند (حضرت امام و امام خامنه ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم و صافی).

اگر می تواند لباس نجس را بیرون بیاورد:

باید نماز را به دستور نماز برهنگان بخواند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، شبیری و نوری).

با همان لباس نماز را بخواند (آیات عظام خویی، سیستانی، مکارم، وحید و صافی).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۸: سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۱۳: سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۳۳: لطف الله صافی، هدایة العباد، مسئله ۵۶۵: سید علی خامنه ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، شرایط لباس نمازگزار، مواردی که لازم نیست بدن یا لباس نمازگزار پاک باشد: اقتباس از: سید موسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۱۳: اقتباس از: سید موسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، نماز با بدن و لباس نجس.

ترتیب در لباس‌هایی که در حالت عادی نمی‌توان با آن‌ها نماز خواند

پرسش: اگر فرد چند لباس داشته باشد که در حال اختیار نماز با آن صحیح نیست، در حال ناچاری کدام لباس مقدم است؟^۱

پاسخ: لباس نجس و لباسی که از اجزای حیوان حرام‌گوشت تهیه شده است، بر لباس‌های ممنوعه دیگر مقدم است و بنا بر احتیاط واجب، لباس نجس را مقدم کند. در مرتبه بعد، لباس ابریشمی خالص یا طلا باف و سپس لباسی که از مردار نجس تهیه شده، قرار دارد و در نهایت با لباس غصبی نماز بخواند (حضرت امام).

بنا بر احتیاط واجب، لباس نجس بر لباس‌های ممنوعه دیگر مقدم است و سپس لباسی که از اجزای حیوان حرام‌گوشت تهیه شده است. در مرتبه بعد، لباس ابریشمی خالص یا طلا باف و در مرتبه بعد لباسی که از مردار نجس تهیه شده، قرار دارد و در نهایت با لباس غصبی نماز بخواند (آیت‌الله فاضل).

لباس نجس بر لباس‌های ممنوعه دیگر مقدم است و سپس لباسی که از اجزای حیوان حرام‌گوشت تهیه شده است. در مرتبه بعد لباس ابریشمی خالص یا طلا باف و در مرتبه بعد لباسی که از مردار نجس تهیه شده، قرار دارد و در نهایت با لباس غصبی نماز بخواند (آیت‌الله مکارم).

لباس نجس بر لباس‌های ممنوعه دیگر مقدم است و سپس لباسی که از اجزای حیوان حرام‌گوشت تهیه شده است. در مرتبه بعد لباسی که از مردار تهیه شده و سپس لباس ابریشمی خالص یا طلا باف قرار دارد و در نهایت با لباس غصبی نماز بخواند (آیت‌الله نوری).

لباس نجس بر لباس‌های ممنوعه دیگر مقدم است؛ سپس لباسی که از اجزای حیوان حرام‌گوشت یا مردار تهیه شده است (اگر مردار حلال‌گوشت

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۳۹.

نباشد، لباسی که از اجزای حیوان حرام گوشت است، مقدم است). در مرتبه بعد لباس ابریشمی خالص یا طلا باف قرار دارد و در نهایت با لباس غصبی نماز بخواند (آیت الله خویی).

لباسی که از حیوان حرام گوشت غیر درنده تهیه شده، مقدم است. سپس لباس نجس و در مرحله بعد لباس مردار نجس و در مرتبه بعد لباس ابریشمی خالص یا طلا باف قرار دارد و در نهایت با لباس غصبی نماز بخواند (آیت الله سیستانی).

وظیفه کسی که لباس برای نماز ندارد

پرسش: کسی که لباس برای نماز ندارد اما می تواند آن را تهیه کند، چه وظیفه ای دارد؟^۱

پاسخ: واجب است لباس را هر چند با کرایه کردن یا خریدن، تهیه کند. البته اگر تهیه آن موجب سختی فوق العاده می شود، هر چند از جهت تنگ دستی یا گران بودن آن و اجحاف در حق وی باشد، تهیه اش لازم نیست و می تواند به دستوری که برای برهنگان گفته شده، نماز بخواند. یا اگر دیگری لباسی به او ببخشد یا عاریه دهد، چنانچه قبول کردن آن برای او سختی فوق العاده نداشته باشد، باید قبول کند یا اگر عاریه کردن یا طلب بخشش برای او فوق العاده سخت نیست، باید از کسی که لباس دارد، طلب بخشش یا عاریه کند (مراجع عظام تقلید).^۲

خواندن نماز اول وقت درجایی که ساتر ندارد

پرسش: اگر نمازگزار چیزی ندارد که خود را در نماز با آن بپوشاند، آیا می تواند

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۱؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۳ و ۸۴۴؛ سید علی سیستانی، توضیح المسائل جامع، مسئله ۱۰۱۵ و ۱۰۱۶.
۲. شایان ذکر است قسمت هدیه یا عاریه در توضیح المسائل آیت الله محمد تقی بهجت ذکر نشده است.

در اول وقت نمازش را بخواند؟^۱

پاسخ: می‌تواند در اول وقت نماز بخواند (حضرت امام).

چنانچه احتمال دهد پوششی پیدا می‌کند (آیت‌الله سیستانی: مایوس نباشد)، بنا بر احتیاط واجب باید نماز را تأخیر بیندازد و اگر چیزی پیدا نکرد، در آخر وقت مطابق وظیفه‌اش^۲ نماز بخواند (آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

چنانچه مایوس از پیدا کردن آن تا آخر وقت باشد، می‌تواند در اول وقت نماز بخواند؛ ولی اگر اتفاقاً تا آخر وقت پیدا شد، باید نمازش را اعاده کند. اگر احتمال دهد پیدا می‌کند، می‌تواند نمازش را به تأخیر بیندازد و در آخر وقت مطابق وظیفه‌اش نماز بخواند و می‌تواند در اول وقت رجائاً نماز بخواند که اگر تا آخر وقت عذرش باقی بود، نماز خوانده‌شده صحیح است؛ وگرنه باید آن را اعاده کند (آیت‌الله شبیری).

بنا بر احتیاط، نماز را به تأخیر بیندازد؛ مگر آنکه از تهیه آن تا آخر وقت مایوس باشد (آیت‌الله بهجت).

چنانچه احتمال دهد تا آخر وقت پیدا می‌کند، احتیاط مستحب آن است که نمازش را به تأخیر بیندازد و اگر چیزی پیدا نکرد، در آخر وقت مطابق وظیفه‌اش نماز بخواند. همچنین می‌تواند نمازش را بخواند و اگر تا آخر وقت چیزی پیدا نکرد، نمازش صحیح است و اگر پیدا کرد، اعاده کند (آیت‌الله وحید).

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، فصل فی الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۶؛ سید روح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الصلاة، فصل فی مقدمات الصلاة، المقدمة الثالثة فی الستر و الساتر، مسئله ۲۱؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۷۹۶؛ سید ابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۵۳۴.
۲. کیفیت نماز کسی که هیچ ساتری ندارد (نماز برهنگان) خواهد آمد.

تعریف لباس شهرت

پرسش: لباس شهرت به چه لباسی گفته می‌شود؟^۱
 پاسخ: لباسی که از نظر پارچه، رنگ یا دوخت معمول نباشد و خلاف زئی شخص باشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل و بهجت).
 لباسی که پوشیدن آن برای شخص، به دلیل رنگ یا کیفیت دوخت یا مندرس بودن آن و علل دیگر مناسب نیست؛ به طوری که اگر آن را در برابر مردم بپوشد، توجه آنان را به خود جلب می‌کند و انگشت‌نما می‌شود (امام خامنه‌ای).

لباس شهرت لباسی است که جنبهٔ ریاکاری دارد و فرد می‌خواهد به وسیلهٔ آن مثلاً به زهد و ترک دنیا مشهور شود؛ خواه از جهت پارچه یا رنگ آن باشد یا دوختش. اما اگر واقعاً قصدش ساده پوشیدن است و جنبهٔ ریاکاری ندارد، نه تنها جایز است، بلکه عملی است شایسته (آیت‌الله مکارم).
 لباسی که پارچه یا رنگ یا دوختش برای کسی که می‌خواهد آن را بپوشد، معمول نیست و موجب هتک حرمت و خواری شخص (آیات عظام وحید و صافی: یا موجب شهرت و انگشت‌نمادنش) شود (آیات عظام خویی، سیستانی، وحید، صافی، شبیری و نوری).

پوشیدن لباس شهرت

پرسش: پوشیدن لباس شهرت چه حکمی دارد؟^۲

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۲: سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتائات، سؤال ۱۳۶۱.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۲: سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۵؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، مسئله ۶۴۳؛ سیدعلی خامنه‌ای، شمارهٔ استفتا: ۷۰۶۹۴۹، تاریخ استفتا: ۲۹ مهر ۱۳۹۵.

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، حرام است (حضرت امام و امام خامنہ‌ای و آیات عظام فاضل، مکارم و نوری).

اگر موجب ہتک حرمت و خواری او باشد (آیت اللہ وحید: یا موجب شہرت و انگشت نماشدن باشد)، حرام است (آیات عظام خوئی، سیستانی، وحید و شبیری).

حرام است (آیات عظام بہجت و صافی).

نماز با لباس شہرت

پرسش: نماز با لباس شہرت چہ حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بہجت، سیستانی، مکارم، صافی، شبیری و نوری).

اگر لباس ساتر بالفعل باشد، نماز باطل است (آیت اللہ خوئی).

حکم نماز با لباس غصبی را دارد؛ یعنی اگر می‌داند پوشیدن لباس حرام است یا اینکه در یاد گرفتن حرمت پوشیدن این لباس کوتاہی کردہ است، اگر عمداً با آن عورت خود را بپوشاند و نماز بخواند، نمازش باطل است؛ ولی چیزهایی کہ فعلاً نمازگزار آن‌ها را نپوشیدہ و همچنین چیزهایی کہ نمازگزار آن‌ها را پوشیدہ ولی با آن‌ها ستر عورت نکردہ، موجب بطلان نماز نمی‌شود (آیت اللہ وحید).

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئلہ ۴۲: سید محمد حسن بنی‌ہاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلہ ۸۴۵: محمد تقی بہجت، وسیلۃ النجاة، مسئلہ ۶۴۳: سید موسی شبیری، استفتانات، ج ۱، استفتانات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، لباس شہرت و پوشیدن آن در حال نماز، مسئلہ ۱۲۷۹.

لباس مختص

تعریف لباس مختص

پرسش: لباس مختص به چه لباسی گفته می‌شود؟^۱
 پاسخ: لباس مختص مردان لباسی است که معمولاً فقط مردان آن را می‌پوشند و لباس مختص زنان لباسی است که معمولاً زنان آن را می‌پوشند.

حکم پوشیدن لباس مختص

پرسش: پوشیدن لباس مختص مردان برای زنان و برعکس چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، حرام است؛ یعنی چه آن را زنی خود قرار بدهد یا قرار ندهد (حضرت امام و آیات عظام فاضل، صافی و نوری).
 تا زمانی که آن را به عنوان لباس برای خود انتخاب نکرده باشد، اشکال ندارد (امام خامنه‌ای).

بنا بر احتیاط واجب، در صورتی که آن را زنی خود قرار دهد، حرام است (آیات عظام خویی و وحید).

در صورتی که آن را لباس عادی خود قرار دهد، حرام است (آیت الله شبیری).
 اگر مفسده خاصی بر آن مترتب نشود، اشکالی ندارد (آیت الله مکارم).^۳

۱. نک: سیدمعمود معصومی، احکام روابط زن و مرد و مسائل اجتماعی آنان، لباس‌هایی که پوشیدن آن برای مرد و زن جایز نیست، ص ۱۲۶، مسئله ۱۵۶.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۲؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۶؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۱۰۱۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتائات، سؤال ۱۳۶۸.

۳. شایان ذکر است معظم‌له در توضیح المسائل مسئله را به صورت احتیاط واجب بیان کرده‌اند؛ هرچند در استفتائات آن را توضیح داده‌اند که مطابق نظر ایشان در العروة الوثقی هم هست.

پرسش: منظور از اینکه فرموده‌اند پوشیدن لباس مخصوص مرد برای زن و بالعکس اشکال دارد، چه نوع لباسی است. لطفاً توضیح فرمایید؟

پاسخ: منظور لباسی است که در عرف عام می‌گویند لباس زنانه است؛ ولی هرگاه فساد بر آن مترتب نشود، حرام نیست (استفتائات جدید، ج ۱، ص ۵۸، سؤال ۱۳۲).

پوشیدن لباس زنانه برای مردان و پوشیدن لباس مردانه برای زنان حرام نیست؛ ولی بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست مرد خود را به هیئت و زئی و شمایل زن درآورد یا زن خود را به هیئت و زئی و شمایل مرد درآورد (آیت الله سیستانی).

اگر داخل در لباس شهرت نشود، بنا بر احتیاط واجب نپوشد و در صورتی که داخل در لباس شهرت شود، حرام است (آیت الله بهجت).

نماز با لباس مختص

پرسش: نماز با لباس مختص چه حکمی دارد؟^۱
پاسخ: نماز صحیح است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی، شبیری و نوری).
در صورتی که ساتر باشد، نماز باطل است (آیت الله خویی).
در صورتی که ساتر باشد، بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیت الله وحید).

نماز در حال خوابیده با لحافی که شروط لباس را ندارد

پرسش: آیا ملافه یا لحاف روی فردی که خوابیده نماز می خواند، باید شروط لباس نمازگزار را داشته باشد؟
پاسخ: لازم نیست؛ اما اگر برهنه باشد و لحاف یا تشک او نجس یا ابریشم خالص یا از اجزای حیوان حرام گوشت باشد، احتیاط واجب آن است که در نماز، خودش را با آن ها نپوشاند (حضرت امام و آیات عظام فاضل، مکارم و صافی).^۲

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فی الستر و الساتر، فصل فی شرایط لباس المصلی، مسئله ۴۲؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۶؛ محمد تقی بهجت، استفتائات، ج ۲، سؤال ۱۵۳۵.
۲. کلمه تشک در توضیح المسائل معظم له نیامده است.

لازم نیست؛ اما اگر برهنه باشد و لحاف یا تشکش نجس یا ابریشم خالص یا از اجزای حیوان حرام گوشت باشد، نباید در نماز، خودش را با آن‌ها بپوشاند (آیت‌الله نوری).^۱

لازم نیست ملافه یا لحافی که بر خود می‌کشد، شروط لباس نمازگزار را داشته باشد؛ مگر طوری باشد که بر آن پوشیدن صدق کند؛ مثل آنکه آن را بر خود بپیچد (آیت‌الله سیستانی).

اگر لحافش از اجزای حیوان حرام گوشت باشد، نماز در آن جایز نیست؛ هرچند برهنه نباشد. اگر نجس یا ابریشم باشد، در صورتی که پوشیدن بر آن صدق کند، نماز در آن نیز جایز نیست. البته صرف روی خود کشیدن آن عیبی ندارد و به نماز ضرر نمی‌رساند. اما تشکش به هر حال عیب ندارد؛ مگر اینکه مقداری از آن را به خود بپیچد که در عرف پوشیدن گفته شود. در این صورت حکم آن حکم لحاف است (آیت‌الله خویی).

اگر لحافش از اجزای حیوان حرام گوشت باشد، نماز در آن صحیح نیست؛ هرچند برهنه نباشد. اگر نجس یا ابریشم خالص باشد، در صورتی که پوشیدن بر آن صدق کند، نماز در آن باطل است؛ ولی صرف روی خود کشیدن آن عیبی ندارد و به نماز ضرری نمی‌رساند. اگر تشکش از اجزای حیوان حرام گوشت یا نجس یا ابریشم خالص باشد، اشکالی ندارد؛ مگر اینکه مقداری از آن را به خود بپیچد که در عرف پوشیدن گفته شود. در این صورت حکم لحاف را دارد (آیت‌الله شبیری).

اگر لحافش از اجزای حیوان حرام گوشت باشد، نماز در آن جایز نیست؛ همچنین اگر تشکش از اجزای حیوان حرام گوشت باشد و آن را به خود بپیچد. اگر نجس باشد یا ابریشم یا طلا باف و نمازگزار مرد باشد، بنا بر احتیاط واجب در آن نماز نخواند (آیت‌الله وحید).

۱. در توضیح المسائل، مسئله به صورت احتیاط واجب ذکر شده است.

مستحبات لباس نمازگزار

پرسش: چه اموری مستحب است در لباس نمازگزار رعایت شود؟^۱

پاسخ: برخی از فقها اموری را به عنوان مستحب ذکر کرده اند:

۱. عمامه با تحت الحنک؛
۲. پوشیدن عبا مخصوصاً برای امام جماعت؛ بلکه ترک آن برای امام جماعت مکروه است؛
۳. پوشیدن لباس متعدد؛
۴. پوشیدن شلوار؛
۵. از پنبه و کتان بودن لباس؛
۶. سفید بودن لباس؛
۷. پوشیدن لباس تمیز و پاکیزه؛
۸. استعمال بوی خوش؛
۹. پوشیدن بین ناف تا زانو؛
۱۰. انگشتری عقیق در دست کردن؛
۱۱. پوشیدن روی پا برای بانوان، به شرطی که در منظر نامحرم نباشد.

مکروهات لباس نمازگزار

پرسش: چه اموری در لباس نمازگزار کراهت دارد؟^۲

پاسخ: برخی از فقها اموری را به عنوان مکروهات لباس نمازگزار ذکر کرده اند:

۱. پوشیدن لباس سیاه (عمامه و عبا و چادر و کفش استثنا شده است)؛
۲. پوشیدن یک لباس که آن هم نازک باشد؛
۳. پوشیدن یک لباس برای بانوان؛

۱. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فیما یستحب من اللباس حال الصلاة و هی امور؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۴.
 ۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الصلاة، فصل فیما یکره من اللباس حال الصلاة و هی امور؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۵.

۴. پوشیدن شلوار تنها؛
۵. شلوار را روی پیراهن قرار دادن؛
۶. عمامه بدون تحت الحنک؛
۷. ردا را بر کتف خود بیندازد و طرف آن را از زیر بغل بگذراند و بر شانه بیندازد؛
۸. کمر بند بستن توسط مرد؛
۹. نقاب انداختن توسط زن؛
۱۰. پوشاندن دهان توسط مرد؛
۱۱. پوشیدن انگشتری که نقش صورت داشته باشد؛
۱۲. همراه داشتن آهنی که آشکار باشد؛
۱۳. پوشیدن خلخالی که صدا دارد، توسط زن؛
۱۴. پوشیدن قبا که با دکمه های زیاد یا با کمر بند بسته شده باشد؛
۱۵. باز بودن دکمه های لباس؛
۱۶. پوشیدن لباس شهرت اگر به حد حرمت نرسیده باشد؛
۱۷. پوشیدن لباس کسی که از نجاست پرهیز نمی کند؛ خصوصاً شارب الخمر؛
۱۸. پوشیدن لباس کسی که متهم به غصب است؛
۱۹. پوشیدن لباسی که نقش صورت^۱ (عکس انسان یا حیوان) داشته باشد؛
۲۰. پوشیدن لباسی که ممزوج به ابریشم باشد؛
۲۱. پوشیدن لباس کافران و دشمنان دین؛
۲۲. پوشیدن لباس چرک؛
۲۳. پوشیدن چیزی که روی پا را بپوشاند، ولی ساق را نپوشاند؛

۱. شایان ذکر است آیت الله حسین وحید خراسانی نمازخواندن با لباسی را که نقش صورت دارد، بنا بر احتیاط واجب جایز نمی دانند (توضیح المسائل، مسئله ۸۷۲).

۲۴. پوشیدن لباسی که موجب تکبر شود؛
۲۵. پوشیدن لباس جوانان توسط پیران؛
۲۶. پوشیدن لباس تنگ که به بدن بچسبد؛^۱
۲۷. نماز با خضاب، پیش از شستن آن؛
۲۸. بردن دست زیر لباس که متصل به بدن شود؛
۲۹. نماز خواندن با لباس‌های نجسی که ساتر عورت نیست؛ مثل عرقچین؛
۳۰. نماز در لباسی که قبلاً با پوست یا موی خرگوش در تماس بوده و احتمال دارد مو به آن چسبیده باشد.

نجاساتی که وجود آن‌ها در نماز بخشیده شده است

مواقعی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد

پرشش: اگر بدن یا لباس نمازگزار نجس باشد، در چه مواقعی نماز او صحیح است؟^۲

پاسخ: مشهور فقها می‌فرمایند در چند جا اگر بدن یا لباس نمازگزار نجس باشد، نماز شخص صحیح است:

۱. به واسطه زخم یا جراحت یا دُم‌لی که در بدن اوست، لباس یا بدنش به خون آلوده شده باشد؛

۲. بدن یا لباسش به مقدار کمتر از درهم به خون آلوده باشد؛

۳. لباس‌های کوچک او مانند جوراب و عرقچین نجس باشد؛

۴. چیز نجس همراه نمازگزار باشد؛

۱. آیت‌الله مکارم: پوشش لباس تنگ و چسب برای بانوان اشکال دارد (بحث آن گذشت).
 ۲. سید محمد کاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة و مسئلة ۱؛ سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئلة ۸۴۸؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۵. لباس زنی که پرستار بچه است، نجس شده باشد؛

۶. ناچار باشد با بدن یا لباس نجس نماز بخواند.

نکته: توضیح مطالب فوق و اختلاف نظر مراجع، در ادامه بیان خواهد شد.

مورد اول: خون جراحت یا زخم یا دمل

تطهیر خون زخم یا جراحت یا دمل برای نماز

پرسش: اگر لباس نمازگزار آغشته به خون زخم یا جراحت یا دمل خارجی باشد یا اینکه در اجزای بیرونی بدنش زخم و مانند آن باشد، آیا تطهیر آن‌ها برای نماز لازم است؟

پاسخ: تا وقتی زخم یا جراحت یا دمل خوب نشده است، چنانچه شروط زیر موجود باشد، شخص می‌تواند با آن خون نماز بخواند؛ هرچند خون مذکور بیشتر از درهم باشد و با چرک یا زردابه یا عرق‌های متعارف اطراف آن مخلوط شده باشد. همچنین است اگر دوایی که روی زخم گذاشته‌اند و نجس شده، در بدن یا لباس او باشد (مراجع عظام تقلید).^۱

بیان شروط:

۱. زخم و جراحت بزرگ بوده، ثبات و استقرار داشته باشد و عرفاً از زخم‌های جزئی محسوب نشود. بنابراین اگر خون در بدن یا لباس نمازگزار مربوط به بریدگی و زخم جزئی باشد به طوری که آن زخم و بریدگی به زودی خوب می‌شود، نماز او با این خون باطل است؛ مگر اینکه شروط خون کمتر از درهم را داشته باشد (مراجع عظام تقلید).^۲

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور و مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۰؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۲. خون از زخم یا دمل و اطراف آن که عرفاً تابع زخم یا دمل محسوب می‌شود، به جای دیگر سرایت نکرده باشد؛ بنابراین اگر جایی از بدن یا لباس که با زخم فاصله دارد به رطوبت زخم نجس شود، جایز نیست با آن نماز بخواند (مراجع عظام تقلید).^۱

۳. آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس مشقت داشته باشد؛ بنابراین خون زخم یا جراحت یا دُمَلی که در بدن یا لباس نمازگزار است:^۲
چنانچه طوری است که آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای نوع (بیشتر) مردم یا برای خصوص او سخت و حرجی است، تا وقتی که زخم یا جراحت یا دُمَل خوب نشده است، می‌تواند با آن خون نماز بخواند؛ وگرنه بنا بر احتیاط واجب، آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای نماز لازم است (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، صافی و نوری).

چنانچه طوری است که آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس معمولاً برای این شخص سخت است،^۳ تا وقتی زخم یا جراحت یا دُمَل خوب نشده است، می‌تواند با آن خون نماز بخواند (امام خامنه‌ای).

چنانچه طوری است که آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برایش سخت است، تا وقتی زخم یا جراحت یا دُمَل خوب نشده است، می‌تواند با آن خون نماز بخواند (آیت‌الله مکارم).

چنانچه طوری است که آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای بیشتر مردم سخت است، تا وقتی زخم یا جراحت یا دُمَل خوب نشده

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الاول من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۱.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الاول من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۹: لطف‌الله صافی، هدایة العباد، ج ۱، مسئله ۵۷۷؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۵۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۵۵؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، ذیل مسئله ۴۴۳، الاول؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۳. در استفتای تعبیر «مشقت و حرج نوعی یا شخصی» آمده است (شماره استفتا: ۶۰۵۳۳۳، تاریخ استفتا: ۱۳۹۴/۱۹).

است، می‌تواند با آن خون نماز بخواند؛ اما اگر آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای بیشتر مردم سخت نیست، باید برای نماز، بدن یا لباسش را تطهیر کند؛ وگرنه نمازش باطل است، اگرچه که آب‌کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای خصوص او سخت باشد (آیات عظام خویی و وحید).

رعایت این شرط واجب نیست؛ هرچند موافق احتیاط مستحب است (آیت‌الله سیستانی).

نکته: این شرط در توضیح المسائل آیت‌الله شبیری ذکر نشده است.

بستن زخم یا جراحت یا دمل معفو در نماز

پرسش: آیا بستن زخم یا جراحت یا دملی که بخشیده شده است، واجب است؟^۱

پاسخ: اگر در موضعی است که بستن آن متعارف است؛ بنا بر احتیاط واجب، آن را ببندد (حضرت امام و آیت‌الله مکارم).
واجب است آن را ببندد (آیات عظام فاضل، وحید و نوری).
بستن واجب نیست (آیات عظام خویی و سیستانی).

رسیدن رطوبت به خون زخم یا جراحت یا دمل

پرسش: اگر رطوبتی از خارج به زخم یا جراحت یا دمل برسد و سبب شود خون به اطراف زخم سرایت کند، آیا بخشیده شده است؟^۲
پاسخ: بخشیده نشده است؛ مگر اینکه شستن آن حرجی باشد (حضرت امام و آیت‌الله نوری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۴۴.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۱.

بنا بر احتیاط واجب، بخشیده نشده است؛ مگر اینکه شستن آن حرجی باشد (آیات عظام خوبی، فاضل، سیستانی و مکارم).

نجس شدن چرک یا دوا و مانند آن بر اثر خون زخم یا جراحت یا دمل

پرسش: چرکی که با خون بیرون آمده یا دویی که روی زخم گذاشته‌اند و نجس شده یا عرق^۱ روی زخم که نجس شده و در بدن یا لباس نمازگزار است، آیا بخشیده شده است؟^۲
پاسخ: مانند زخم و جراحت و دمل، بخشیده شده است (مراجع عظام تقلید).

سرایت خون زخم یا جراحت یا دمل به اطراف آن

پرسش: اگر در وقت معالجه، بدن انسان به خون زخم یا جراحت یا دمل آلوده شود یا خون به صورت غیرمتعارف به اطراف سرایت کند، مثل اینکه با دستمالی، خون را به جای دیگر انتقال دهد، آیا بخشیده شده است؟^۳
پاسخ: فقط مقدار متعارف اطراف زخم یا جراحت یا دمل که آلوده شده است، بخشیده شده و غیر از آن معفو نیست (مراجع عظام تقلید).

زخم و جراحت که در اجزای داخلی بدن است

پرسش: اگر از زخمی که توی دهان و بینی و مانند این‌هاست، خونی به ظاهر بدن یا لباس برسد و مقدار این خون بیشتر از یک درهم باشد، آیا این

۱. حکم عرق فقط در العروة الوثقی و منهاج الصالحین ذکر شده است و از فقهای دیگر پیدا نشد؛ هرچند مطلب علی القاعده است.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۴۴؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۹؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۲؛ اقتباس از: سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۱.

خون هم خون جراحت حساب می‌شود و در نتیجه برای نماز بخشیده شده است؟^۱

پاسخ: نماز خواندن با آن اشکالی ندارد (حضرت امام^۲ و آیات عظام خویی، فاضل،^۳ سیستانی و وحید).

احتیاط واجب آن است که با آن نماز نخواند (آیت الله مکارم).
اگر حرجی نباشد، نمی‌تواند با آن نماز بخواند (آیت الله نوری).^۴
نمی‌تواند با آن نماز بخواند (آیت الله شبیری).

احتیاط واجب آن است که با آن نماز نخواند؛ مگر اینکه عرفاً مضطر و مجبور باشد با همین بدن یا لباس نماز بخواند یا برای شخص او، آب کشیدن یا تعویض آن‌ها مشکل و سخت باشد (آیت الله بهجت).^۵
در صورتی که زیاده‌تر از متعارف به اطراف تجاوز نکرده باشد، نماز با آن صحیح است (آیت الله صافی).^۶

خون بواسیر

پرسش: چنانچه از دانه‌های بواسیر، خونی به بدن یا لباس برسد که مقدارش به اندازه درهم یا بیشتر باشد، آیا آن خون برای نماز بخشیده شده است؟^۷

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۳؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۲؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۸۵۷۱۲۵، تاریخ استفتا: ۱۹ فروردین ۱۳۹۷.

۲. نظر حضرت امام از تحریر الوسيلة و العروة الوثقی ذکر شده است که با توضیح المسائل ایشان متفاوت است.

۳. نظر آیت الله فاضل از العروة الوثقی و الاحکام الواضحة ذکر شده است که با توضیح المسائل ایشان متفاوت است.

۴. نظر آیت الله نوری از العروة الوثقی ذکر شده است که با توضیح المسائل ایشان متفاوت است.

۵. نظر آیت الله محمدتقی بهجت از وسیلة النجاة ذکر شده است که با توضیح المسائل ایشان متفاوت است.

۶. شایان ذکر است آیت الله صافی در توضیح المسائل فارسی فرموده‌اند: «در صورتی که زیاده‌تر از متعارف تجاوز به اطراف نکرده باشد، نماز با آن صحیح است؛ اگرچه احتیاط آن است که با آن نماز نخواند»؛ ولی در هدایة العباد فرموده‌اند: «دم البواسیر فلا یترک فیه الاحتیاط.»

۷. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۳؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۲؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، مسئله ۵۵۵؛ لطف الله صافی، هدایة العباد، مسئله ۵۷۲؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۷۸؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ذیل مسئله ۴۴۳، الاول.

پاسخ: با خون بواسیر می‌شود نماز بخواند؛ چه دانه‌های آن داخلی باشد و چه خارجی (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی و وحید).
با خون بواسیری که دانه‌های آن بیرون است، می‌شود نماز بخواند؛ ولی در صورتی که دانه‌های آن داخلی باشد، به احتیاط واجب، نماز نخواند (آیات عظام مکارم، زنجانی، بهجت^۱ و صافی^۲).
با خون بواسیری که دانه‌های آن بیرون است، می‌شود نماز بخواند؛ ولی در صورتی که دانه‌های آن داخلی باشد، نمی‌تواند با آن نماز بخواند؛ مگر اینکه حرجی باشد (آیت‌الله نوری)^۳.

خون دماغ

پرسش: آیا خون دماغ حکم خون زخم‌های داخلی را دارد؟^۴
پاسخ: خون دماغ خون زخم به حساب نمی‌آید؛ لذا معفو نیست؛ مگر اینکه شروط خون کمتر از درهم را داشته باشد (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی، شبیری و نوری).

خون مشکوک بین زخم و غیر زخم

پرسش: کسی که بدنش زخم است، اگر در بدن یا لباسش خونی ببیند و

۱. شایان ذکر است آیت‌الله محمدتقی بهجت در توضیح المسائل فارسی به صورت فتوا می‌فرماید نماز نخواند؛ اما در وسیلة النجاة احتیاط واجب دارند.

۲. شایان ذکر است آیت‌الله صافی در توضیح المسائل فارسی فرموده‌اند: «در صورتی که زیاده از متعارف تجاوز به اطراف نکرده باشد، نماز با آن صحیح است؛ اگرچه احتیاط آن است که با آن نماز نخواند»؛ ولی در هدایة العباد فرموده‌اند: «دم البواسیر فلا یتکر فیہ الاحتیاط.»

۳. نظر آیت‌الله نوری از العروة الوثقی ذکر شده است که با توضیح المسائل ایشان متفاوت است.

۴. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۴؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۶۰؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۶۰؛ لطف‌الله صافی، جامع الاحکام، ج ۱، سؤال ۲۵۸؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۵۴۷؛ سیدعلی خامنه‌ای، شماره استفتا: ۴۹۸۰۵۰، تاریخ استفتا: ۱۳۹۳ آذر ۲۵ و شماره استفتا: ۷۱۶۸۵۹، تاریخ استفتا: ۱۳۹۵ آذر ۱۴.

نداند از زخم است یا خون دیگر، نماز خواندن با آن خون چه حکمی دارد؟^۱
 پاسخ: نماز خواندن با آن خون مانعی ندارد؛ اگرچه از یک درهم بیشتر باشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، شبیری و نوری).
 چنانچه مقدار آن خون به اندازه یک درهم یا بیشتر از یک درهم باشد، نماز خواندن با آن جایز نیست (آیات عظام خویی و وحید).
 چنانچه مقدار آن خون به اندازه یک درهم یا بیشتر از یک درهم باشد، نماز خواندن با آن خون بنا بر احتیاط واجب جایز نیست (آیات عظام سیستانی، مکارم و صافی).

وجود چند زخم در بدن

پرسش: اگر چند زخم در بدن باشد که مجموع آن‌ها به اندازه درهم یا زیاده‌تر از درهم باشد، آیا هر کدام از آن‌ها که خوب شد، باید برای نماز، بدن و لباس را از خون آن آب کشید؟^۲
 پاسخ: اگر آن زخم‌ها به طوری نزدیک هم است که عرفاً همه آن‌ها یک زخم حساب می‌شود:

تا وقتی همه خوب نشده است، نماز خواندن با آن اشکال ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، مکارم، صافی، شبیری و نوری).

چنانچه می‌شود آن‌ها را موقع آب کشیدن، جدا از یکدیگر تطهیر کرد و برای آن شخص مشکل نباشد، هر کدام که خوب شد، باید بدن یا لباس را از خون آن آب کشید (آیت الله بهجت).

اگر آن خون‌ها به قدری از هم دور است که عرفاً هر کدام از آن‌ها یک زخم

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۶؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۳.

۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الاول من الامور، مسئله ۷؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۴.

حساب می‌شود، هرکدام که خوب شد، باید برای نماز، بدن و لباس را از خون آن زخم آب بکشد (مراجع عظام تقلید).

مورد دوم: خون کمتر از درهم

معفوبودن خون کمتر از درهم در بدن یا لباس نمازگزار
پرسش: خون کمتر از درهم که در نماز بخشیده شده است، آیا فقط اگر در لباس باشد، بخشیده شده است یا فرقی بین لباس و بدن وجود ندارد؟^{۱ و ۲}
پاسخ: فرقی بین لباس و بدن وجود ندارد (مراجع عظام تقلید).

اندازه درهم از لحاظ مساحت

پرسش: مقدار خون کمتر از درهم که در نماز بخشیده شده است، تقریباً چه اندازه است؟^۳
پاسخ: درهم به اندازه بند سر انگشت سبابه (انگشت شهادت یا اشاره)^۴ است (حضرت امام^۵ و امام خامنه‌ای و آیات عظام بهجت، وحید، مکارم،

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۲. نظر آیت‌الله مکارم از توضیح المسائل جدید ایشان نوشته شده است که با العروة الوثقی مخالف است.
۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الطهارة، فصل فی التنجاسات، القول فیما یعفی عنه فی الصلاة، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۸؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۴۵۵؛ محمدتقی بهجت، استفتانات، ج ۲، سؤال ۱۵۸۴؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

۴. شایان ذکر است که بند سر انگشت سبابه تقریباً به اندازه یک اشرافی یا به اندازه سطح یک دوریالی می‌شود؛ به همین دلیل برخی از مراجع مثل مرحوم امام و آیت‌الله نوری در توضیح المسائل فارسی می‌فرمایند: «یک درهم تقریباً به اندازه یک اشرافی می‌باشد»؛ ولی در العروة الوثقی می‌فرمایند یک درهم تقریباً به اندازه بند سر انگشت سبابه است، یا آیت‌الله فاضل در توضیح المسائل فارسی می‌فرمایند: «یک درهم به اندازه سطح یک دوریالی می‌شود»؛ ولی در العروة الوثقی می‌فرمایند یک درهم تقریباً به اندازه بند سر انگشت سبابه است. همچنین آیت‌الله صافی در توضیح المسائل، درهم را به اندازه یک اشرافی بیان کرده‌اند.

۵. نظر حضرت امام از تحریر الوسیلة ذکر شده است؛ در حالی که در العروة الوثقی به صورت احتیاط واجب بیان شده است.

صافی و نوری).

بنا بر احتیاط واجب، درهم به اندازهٔ بند سر انگشت سَبابه (انگشت شهادت یا اشاره) است (آیات عظام خویی و فاضل).
 بنا بر احتیاط واجب، درهم به اندازهٔ بند سر انگشت ابهام (انگشت شست) است (آیت الله سیستانی).
 چون قطر درهم متعارف در زمان‌های سابق حداقل ۲۳ میلی‌متر بوده، لازم است از این مقدار کمتر باشد (آیت الله شبیری).

شک در مقدار مساحت خون

پرسش: اگر نمازگزار شک کند خونی که در بدن و لباسش است، به اندازهٔ درهم است یا نه، آیا این خون برای نماز بخشیده شده است؟^۱
 پاسخ: بخشیده شده است؛ مگر اینکه قبلاً به مقدار درهم یا بیشتر از آن بوده و الان شک کند که کمتر از درهم شده است یا نه (حضرت امام و آیات عظام فاضل، بهجت، سیستانی و صافی).
 بخشیده نشده است (آیات عظام خویی، وحید و نوری).
 بنا بر احتیاط واجب، برای نماز بخشیده شده نیست (آیت الله مکارم).

غلظت و رقیق بودن خون در محاسبهٔ مساحت خون

پرسش: آیا غلیظ بودن و رقیق بودن خون در مقدار محاسبه تأثیری دارد؟^۲
 پاسخ: فرقی بین خون غلیظ و رقیق در مقدار محاسبه وجود ندارد

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور، مسئله ۳؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۴۹؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۵۸؛ لطف الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۷۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۵۳.
 ۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور، مسئله ۷.

(حضرت امام و آیات عظام خوئی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

انواع خون‌های کمتر از درهم

پرسش: آیا هر خونی که در بدن و لباس نمازگزار مقدارش کمتر از درهم باشد، برای نماز بخشیده شده است؟^۱

پاسخ: بعضی از خون‌ها چنانچه در بدن یا لباس نمازگزار باشد، حتی اگر به اندازه سرسوزن هم باشد، برای نماز (به فتوا یا احتیاط واجب) باید تطهیر شود که در ادامه به تفصیل بیان می‌شود (مراجع عظام تقلید).

توضیح اقسام خون به تفکیک نوع خون

پرسش: اقسام خون‌های کمتر از درهم و حکم هر کدام از نظر بخشیده بودن آن‌ها در نماز را بیان کنید.^۲

پاسخ:

۱. خون حیض

نماز باطل است (حضرت امام و امام‌خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، سیستانی، وحید، صافی، شبیری و نوری). بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام خوئی، بهجت و مکارم).

۲. خون نفاس

نماز باطل است (حضرت امام و آیات عظام شبیری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۵.
۲. سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۵؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).

۳. خون استحاضه

بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم، صافی و نوری).
نماز باطل است (آیت‌الله شبیری).

۴. خون حیوان نجس العین (سگ و خوک)

نماز خواندن با آن اشکال ندارد (حضرت امام و آیت‌الله فاضل).
بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام سیستانی، مکارم و نوری).
نماز باطل است (امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، وحید، صافی و شبیری).

۵. خون کافر

نماز خواندن با آن اشکال ندارد (حضرت امام و آیت‌الله فاضل).
بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام مکارم و نوری).
بنا بر احتیاط واجب، با خون کافر غیرکتابی نماز باطل است (سیستانی).
نماز باطل است (امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، صافی و شبیری).
با خون کافر غیرکتابی نماز باطل است (آیت‌الله وحید).

۶. خون مردار

نماز خواندن با آن اشکال ندارد (حضرت امام و آیت‌الله فاضل).

بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام سیستانی، مکارم و نوری).

نماز باطل است (امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، بهجت، وحید، صافی و شبیری).

۷. خون حیوان حرام گوشت

نماز خواندن با آن اشکال ندارد (حضرت امام و آیت الله فاضل).

بنا بر احتیاط واجب، نماز باطل است (آیات عظام بهجت، سیستانی، مکارم و نوری).

نماز باطل است (امام خامنه‌ای و آیات عظام خویی، وحید، صافی و شبیری).

۸. خون بدن انسان (غیرکافر) یا خون حیوان حلال گوشت

نماز خواندن با آن اشکال ندارد (مراجع عظام تقلید).

توضیح اقسام خون به تفکیک نام مرجع

پرسش: خون‌های کمتر از درهم که برای نماز بخشیده نشده است، کدام خون‌هاست؟^۱

پاسخ: اگر سرسوزنی خون حیض یا نفاس، در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نماز او باطل است و بنا بر احتیاط واجب، باید خون استحاضه در بدن یا لباس نمازگزار نباشد؛ ولی خون‌های دیگر مثل خون بدن انسان یا خون حیوان حلال گوشت و خون سگ و خوک و کافر و مردار و حیوان حرام گوشت اشکال ندارد (حضرت امام).

۱. سید محمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۵؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن و لباس نمازگزار پاک باشد.

اگر سر سوزنی خون حیض یا نفاس یا استحاضه یا خون سگ یا خوک یا کافر یا مردار یا حیوان حرام گوشت در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است؛ ولی خون‌های دیگر مثل خون بدن انسان یا خون حیوان حلال گوشت اشکال ندارد (آیت الله شبیری).

بنا بر احتیاط واجب، اگر سر سوزنی خون حیض یا نفاس و استحاضه و خون سگ و خوک و مردار و خون حیوان حرام گوشت و همچنین خون کافر در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است (آیت الله مکارم).

اگر سر سوزنی خون سگ، خوک، کافر، مردار یا حیوان حرام گوشت در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است و بنا بر احتیاط، خون حیض و نفاس و استحاضه نیز چنین است (آیت الله خویی).

اگر سر سوزنی خون حیض، سگ، خوک، کافر غیر کتابی، مردار یا حیوان حرام گوشت در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است و بنا بر احتیاط خون نفاس و استحاضه نیز چنین است (آیت الله وحید).

اگر سر سوزنی خون حیض، سگ، خوک، کافر، مردار یا حیوان حرام گوشت و بنا بر احتیاط خون نفاس یا استحاضه در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است (امام خامنه‌ای و آیت الله صافی).

اگر سر سوزنی خون سگ، خوک، کافر، مردار و بنا بر احتیاط واجب خون حیض، نفاس، استحاضه و حیوان حرام گوشت در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است (آیت الله بهجت).

اگر سر سوزنی خون حیض و بنا بر احتیاط خون نجس العین مثل سگ و خوک و مردار نجس و حیوان حرام گوشت و کافر غیر کتابی و خون نفاس و استحاضه در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است (آیت الله سیستانی).

اگر سر سوزنی خون حیض و بنا بر احتیاط خون سگ، خوک، کافر، مردار، حیوان حرام گوشت و خون نفاس و استحاضه در بدن یا لباس نمازگزار باشد،

نمازش باطل است (آیت‌الله نوری).

اگر سرسوزنی خون حیض و بنا بر احتیاط واجب، خون نفاس و استحاضه در بدن یا لباس نمازگزار باشد، نمازش باطل است (آیت‌الله فاضل).

شک در نوع خون کمتر از درهم

پرسش: اگر شخص در نوع خون کمتر از درهم (یقین دارد کمتر از درهم است) شک کند که آیا از مستثنیات است یا نه، آیا این خون برای نماز بخشیده شده است؟^۱

پاسخ: با این خون می‌شود نماز خواند (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، بهجت، سیستانی، وحید و صافی). بنا بر احتیاط واجب، این خون برای نماز بخشیده نشده است (آیات عظام مکارم و نوری).

روش محاسبه مقدار خون در خون‌های پراکنده

پرسش: اگر خون در لباس و بدن به صورت پراکنده باشد، برای اندازه‌گیری خون کمتر از درهم، هر خون را جداگانه باید در نظر گرفت یا مجموع خون‌ها در نظر گرفته می‌شود؟^۲

پاسخ: هرگاه خون در چند جای لباس پراکنده باشد، اگر مجموع آن کمتر از درهم است، برای نماز ضرری ندارد؛ ولی اگر خون مانند این باشد

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثاني من الامور، مسئله ۳؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۴۹؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۵۸؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۷۹؛ سیدعلی سیستانی، توضیح المسائل جامع، ج ۱، مسئله ۹۵۱.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثاني من الامور؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فی النجاسات، القول فیما یعفی عنه فی الصلاة، مسئله ۲؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۵؛ سیدموسی شبیری، استفتائات، ج ۱، استفتائات نماز، لباس نمازگزار، شرایط لباس نمازگزار، موارد عفو از نجاست در لباس و بدن نمازگزار، لکه‌های خونی پراکنده بیشتر از یک درهم، مسئله ۱۲۲۳.

که پاشیده شده است؛ اگرچه روی هم از درهم بیشتر باشد، بخشیده شده است (حضرت امام).

هرگاه خون در چند جای لباس پراکنده باشد، اگر مجموع آن کمتر از درهم است، برای نماز ضرری ندارد (آیات عظام بهجت، وحید و صافی).

هرگاه خون در چند جای لباس پراکنده باشد، اگر مجموع آن کمتر از درهم است، برای نماز ضرری ندارد؛ ولی اگر مجموع خون‌ها به اندازه درهم یا بیشتر از درهم بشود، با آن‌ها نماز نخواند (آیات عظام خویی، سیستانی و شبیری).

هرگاه خون در چند جای لباس پراکنده باشد، اگر مجموع آن کمتر از درهم است، برای نماز ضرری ندارد و بنا بر احتیاط واجب، اگر مجموع خون‌ها به اندازه درهم یا بیشتر از درهم بشود، با آن‌ها نماز نخواند (آیات عظام فاضل، مکارم و نوری).

روش محاسبه مقدار خون در لباس‌های آستردار و بدون آستر

پرسش: اگر دو طرف لباس خونی شود یا لباس و آستر آن خونی شود، آیا دو طرف یک خون حساب می‌شود یا باید هرکدام را جداگانه حساب کرد؟ پاسخ: ۱. خون روی لباس بی‌آستر ریخته شده و از آنجا به پشت آن رسیده است؛^۱

یک خون حساب می‌شود (و آن طرفی را که مساحت خون بیشتر است، باید محاسبه کرد)^۲ (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید، صافی، شبیری و نوری).

اگر ضخامت پارچه لباس زیاد باشد، حکم به اینکه هر دو طرف یک خون

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الثاني من الامور، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۶؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۵۷.

۲. شایان ذکر است قید «آن طرفی را که مساحت خون بیشتر است، باید محاسبه کرد» در العروة الوثقی ذکر شده است.

حساب شوند، مشکل است؛ اما اگر پارچه زیاد ضخیم نباشد و از یک طرف به طرف دیگر سرایت کند، پشت و روی آن یکی محسوب می‌شود (آیات عظام بهجت و مکارم).

۲. خون روی لباسی بی‌آستر ریخته شده و همان موضع از پشت لباس نیز جداگانه خونی شده است:^۱

بنا بر احتیاط واجب، باید هرکدام را جدا حساب کرد (حضرت امام و آیت‌الله نوری).

چنانچه آن دو خون به هم نرسند، باید هرکدام را جدا حساب کرد (آیات عظام صافی و شبیری).

باید هرکدام را جدا حساب کرد (آیات عظام فاضل، بهجت، سیستانی، وحید و مکارم).

چنانچه آن دو خون به هم نرسند، باید هرکدام را جدا حساب کرد و در صورتی که به هم برسند، بنا بر احتیاط همین حکم را دارند (آیت‌الله خویی).

۳. خون روی لباسی که آستر دارد، ریخته شده و به آستر آن رسیده یا روی آستر ریخته شده و از آنجا روی لباس خونی شده است، یا از لباسی به لباس دیگر رسیده است:^۲

باید هرکدام را جدا حساب کرد (مراجع عظام، به غیر از آیات عظام سیستانی و نوری).

باید هرکدام را جدا حساب کرد؛ مگر در صورتی که متصل به هم باشد، به طوری که نزد عرف یک خون حساب شود (آیت‌الله سیستانی).

باید هرکدام را جدا حساب کرد؛ مگر در صورتی که متصل به هم باشد (آیت‌الله نوری).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثاني من الامور، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۶.
۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثاني من الامور، مسئله ۱؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۷.

مخلوط شدن خون با رطوبت

پرسش: اگر به خون بدن یا خون لباسی که مقدار آن از درهم کمتر است رطوبتی برسد، نماز با آن چه حکمی دارد؟^۱

۱. مجموع خون و رطوبت به اندازه درهم یا بیشتر از آن است، نماز با آن باطل است (مراجع عظام تقلید).

۲. مجموع خون و رطوبت کمتر از درهم است و رطوبت از حدود خون تجاوز کرده است:

بنا بر احتیاط واجب، نماز با آن باطل است (حضرت امام و آیت الله نوری).
نماز با آن باطل است (آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، وحید و شبیری).
چنانچه رطوبت در خون مستهلک شده باشد، بنا بر احتیاط واجب باطل است؛ وگرنه بنا بر فتوا، نماز با آن باطل است (آیت الله مکارم).
نماز خواندن با آن اشکال ندارد (آیت الله بهجت).

۳. مجموع خون و رطوبت کمتر از درهم است و رطوبت از حدود خون تجاوز نکرده است:

بنا بر احتیاط واجب نماز خواندن با آن جایز نیست؛ مگر آنکه رطوبت در خون مستهلک شود و از بین برود (حضرت امام و امام خامنه‌ای و آیات عظام فاضل، صافی و نوری).
نماز خواندن با آن اشکال ندارد (آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، وحید، مکارم و شبیری).

مخلوط شدن خون با نجاست دیگری غیر از خون

پرسش: اگر خونی که در بدن یا لباس است، کمتر از درهم باشد و نجاست دیگری غیر از خون به آن برسد، مثلاً یک قطره بول روی آن بریزد،

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، فصل فیما یغنی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور، مسئله ۸۵۸.
۲. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۸.

نماز خواندن با آن چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: اگر نجاست دیگر به بدن یا لباس رسیده است، نماز خواندن با آن جایز نیست و اگر نجاست دیگر به بدن و لباس نرسیده است؛ نماز خواندن با آن جایز نیست (حضرت امام و آیات عظام فاضل، صافی، شبیری و نوری).

نماز خواندن با آن جایز نیست؛ مگر اینکه نجاست دوم اشد از نجاست خون نباشد که در این صورت، بعد از زایل شدنش می‌توان بدون تطهیر نماز خواند (آیت‌الله مکارم).

نماز خواندن با آن بنا بر احتیاط جایز نیست (آیت‌الله سیستانی).
نماز خواندن جایز است (آیات عظام خویی، بهجت و وحید).

نجس شدن بدن و لباس مرطوب به واسطه برخورد به خون بدون آنکه خونی شوند

پرسش: اگر بدن یا لباس خونی نشود؛ ولی با رطوبتی که به خون رسیده نجس شود، آیا نماز خواندن با آن جایز است؟^۲
پاسخ: نماز خواندن با آن جایز نیست؛ اگرچه مقدار نجس شده کمتر از درهم باشد (مراجع عظام، به غیر از آیت‌الله بهجت).
اگر مقداری که نجس شده کمتر از درهم باشد، بنا بر اظهر می‌شود با آن نماز خواند (آیت‌الله بهجت).

نماز خواندن با لباس و بدن آغشته به خون بعد از زایل شدن خون از آن‌ها

۱. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یغیی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور، مسئله ۸؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۰.
۲. سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، فصل فیما یغیی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور، مسئله ۴؛ سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۵۹؛ سید علی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، شرایط خون کمتر از درهم.

پرسش: اگر مقدار خونی کمتر از درهم باشد و بدون شستن از بدن یا لباس زایل شود، برای نماز تطهیر بدن یا لباس لازم است؟^۱

پاسخ: هرچند آن لباس و بدن نجس هستند، نماز خواندن با آنها اشکالی ندارد (حضرت امام و آیات عظام خویی، بهجت، سیستانی، مکارم، صافی و نوری).

بنا بر احتیاط واجب نمی‌توان با آن نماز خواند (آیت‌الله فاضل).

مورد سوم: لباس‌های کوچک نمازگزار

حکم نماز با لباس‌های کوچک نجس شده

پرسش: لباس‌های کوچک نمازگزار مثل عرقچین و جوراب و دستکش یا عینک و انگشتر و النگو و مانند این‌ها اگر نجس باشد (با رعایت سایر شروط لباس نمازگزار مثل اینکه از اجزای مردار نباشد)، آیا نماز با آن‌ها صحیح است؟^۲

پاسخ: نجاست این لباس‌ها ضرری به نماز نمی‌رساند (مراجع عظام تقلید).

مصدق لباس کوچک

پرسش: به چه لباس‌هایی لباس کوچک گفته می‌شود؟^۳

پاسخ: لباس کوچک به لباس‌هایی می‌گویند که با آن‌ها به تنهایی (بدون کمک گرفتن از چیز دیگری و بدون ایجاد تغییر در آن‌ها مانند بریدن و بازکردن

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثانی من الامور، مسئله ۵؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۵۹؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۸۰.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثالث من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست لباس یا بدن نمازگزار پاک باشد، مورد سوم.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثالث من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۱؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست لباس یا بدن نمازگزار پاک باشد، مورد سوم.

دوخت آن و مانند آن^۱) عورت را نمی‌توان پوشاند (مراجع عظام تقلید).

مورد چهارم: همراه داشتن (محمول) عین نجس یا متنجس

محمول متنجس که نمی‌توان با آن عورت را پوشاند

پرسش: اگر چیز متنجسی همراه نمازگزار باشد و با آن نشود به تنهایی عورت را پوشاند، نماز چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: همراه بودن چیز نجسی که نمی‌شود عورت را با آن پوشاند، مانند دستمال کوچک و کلید و چاقو و پول نجس، مانعی ندارد (مراجع عظام تقلید).

محمول متنجس که می‌توان با آن عورت را پوشاند

پرسش: اگر چیز متنجسی همراه نمازگزار باشد و با آن بشود عورت را پوشاند، نماز چه حکمی دارد؟^۳

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، محمول متنجسی که با آن می‌شود عورت را پوشاند، همراه نمازگزار نباشد (حضرت امام و آیات عظام فاضل و صافی).

۱. شایان ذکر است به پارچه پیچیده‌شده مثل عمامه که هرگاه از هم باز شود ستر عورت می‌کند، لباس کوچک نمی‌گویند؛ مگر آنکه بعد از پیچیدن، آن را بدوزند که حکم کلاه پیدا کند (سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثالث من الامور).

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الرابع من الامور؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فی القول فیما یعفی عنه فی الصلاة، الرابع؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۶۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۵۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۸۴؛ سیدموسی شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۸۷۰؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست لباس یا بدن نمازگزار پاک باشد، مورد سوم.

۳. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الرابع من الامور؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۶۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۵۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۸۴؛ سیدموسی شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۸۷۰؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فی القول فیما یعفی عنه فی الصلاة، الثالث؛ سیدعلی سیستانی، منهاج الصالحین، کتاب الطهارة، مسئله ۴۵۱.

نماز صحیح است (آیات عظام خویی، بهجت،^۱ سیستانی، وحید، مکارم و نوری).

نماز صحیح است. بلی اگر طوری باشد که بگویند در لباس نجس نماز خوانده است، مثلاً لباس نجس را به کمر خود ببندد، نماز باطل می‌شود (آیت‌الله شبیری).

محمول نجس

پرسش: اگر عین نجس مانند خون همراه نمازگزار باشد، نماز چه حکمی دارد؟^۲

پاسخ: بنا بر احتیاط واجب، اعیان نجس همراه نمازگزار نباشند (حضرت امام و آیات عظام صافی و نوری).

احتیاط واجب آن است که اعیان نجس همراه نمازگزار نباشند؛ بلکه اجزای حیوانات حرام‌گوشت اگرچه پاک هم باشد، نباید همراه نمازگزار باشد (آیت‌الله بهجت).

همراه داشتن عین نجس مانعی ندارد؛ مگر در اجزای روح‌دار مردار یا اجزای نجس‌العین یا اجزای حیوانات حرام‌گوشت مانند موی سگ و خوک و گربه که نباید همراه نمازگزار باشد (آیات عظام خویی، فاضل^۳ و وحید).

همراه داشتن عین نجس مانعی ندارد؛ مگر اجزای حیوان حرام‌گوشت یا عین نجس خشکی که بر لباس یا بدن واقع شده باشد؛ مانند اینکه باد نجاست خشکی را روی لباس یا بدن او بریزد که بنا بر احتیاط واجب نباید همراه نمازگزار باشد (آیت‌الله مکارم).

۱. شایان ذکر است در توضیح المسائل مسئله به‌صورت احتیاط واجب بیان شده است.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الرابع من الامور؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، ج ۱، کتاب الطهارة، فصل فی القول فیما یعفی عنه فی الصلاة، الرابع؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۶۱؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، مسئله ۴۵۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۸۴؛ محمد فاضل، الاحکام الواضحة، مسئله ۴۵۶.

۳. شایان ذکر است در العروة الوثقی، اجتناب از عین خون، به‌صورت احتیاط واجب بیان شده است.

همراه داشتن عین نجس در نماز اشکال ندارد. البته درباره اجزای درندگان و سایر حیوانات حرام گوشت، شرط است که چیزی از آن که قابلیت پوشاندن دارد، بر بدن یا لباس نمازگزار نباشد. مثلاً آن‌ها را در جیبش بگذارد یا در قوطی قرار دهد و همراهش باشد (آیت‌الله سیستانی).

نجاست نخ بخیه یا نخ دوخته شده به لباس

پرسش: آیا نجاست نخ بخیه یا نجاست نخ که دکمه لباس و... با آن دوخته شده، در نماز بخشیده شده است؟^۱

پاسخ: نخ متنجسی که زخم را به آن بخیه زده‌اند، در حکم محمول است؛ اما نخ که دکمه لباس و... با آن دوخته شده و همچنین دکمه و نوار که در جامه به کار رفته و به آن دوخته شده، از اجزای لباس حساب می‌شوند؛ در نتیجه نجاست آن‌ها بخشیده شده نیست. (حضرت امام و آیات عظام خویی، فاضل، سیستانی، مکارم و نوری).

هرچیزی که جزء بواطن یا توابع انسان شود، برای نماز اشکالی ندارد؛ مثل نخ بخیه که از توابع بدن انسان شده است (آیات عظام بهجت و صافی).

مورد پنجم: لباس پرستار بچه

پرسش: آیا نجاست لباس پرستار بچه، برای نماز بخشیده شده است؟ چه شروطی دارد؟^۲

۱. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الرابع من الامور، مسئله ۱؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۸۳؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۶۱.

۲. سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، کتاب الطهارة، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، الخامس و مسئله ۱ و ۲؛ سیدروح‌الله خمینی، تحریر الوسیلة، کتاب الطهارة، نجاستی که در نماز بخشیده شده است، مورد پنجم؛ لطف‌الله صافی، هداية العباد، ج ۱، مسئله ۵۸۵؛ سیدابوالقاسم خویی و حسین وحید خراسانی، منهاج الصالحین، ج ۲، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة من النجاسات، الرابع؛ محمدتقی بهجت، وسیلة النجاة، ج ۱، مسئله ۵۶۲؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۶۳؛ حسین نوری، توضیح المسائل، مسئله ۸۶۴؛ سیدموسی شبیری، توضیح المسائل، مسئله ۸۷۱؛ ناصر مکارم شیرازی، توضیح المسائل، مسئله ۷۸۸.

پاسخ: به فتوای بعضی از مراجع عظام تقلید، با شروطی نجاست لباس پرستار بچه بخشیده شده است که در ادامه به تفکیک فتاوا، مسئله بیان می‌شود:

۱. پرستار زن باشد، فرقی نمی‌کند مادر بچه باشد یا غیرمادر بچه؛ ۲. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۳. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد. شایان ذکر است: ۱. باید حتماً در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد و بنا بر احتیاط واجب، این تطهیر برای اولین نمازی باشد که لباسش پیش از آن نجس شده است؛ ۲. تفاوتی ندارد بچه پسر باشد یا دختر؛ ۳. این حکم به لباس اختصاص دارد و شامل بدن نمی‌شود (حضرت امام).

۱. پرستار زن باشد، فرقی نمی‌کند مادر بچه باشد یا غیرمادر بچه؛ ۲. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۳. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد؛ ۴. نتواند به آسانی لباس دیگری تهیه کند. شایان ذکر است: ۱. باید حتماً در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد و بنا بر احتیاط واجب، این تطهیر برای اولین نمازی باشد که لباسش پیش از آن نجس شده است؛ ۲. تفاوتی ندارد بچه پسر باشد یا دختر؛ ۳. در ملحق شدن بدن زن مربی به لباس در حکم عفو، اشکال است، اگرچه خالی از وجه نیست؛ ۴. هرگاه بتواند با وسایلی مثل پوشک‌های معمولی جلوی سرایت نجاست را بگیرد، باید این کار را انجام دهد (آیت‌الله مکارم).

پرستار بچه خصوصیتی ندارد که نجاست لباس او بخشیده شود؛ بلکه تطهیر لباس برای او هم مثل دیگران واجب است. بلی اگر تطهیر برای او خرج شخصی داشته باشد، نجاست لباس و بدنش بخشیده شده است. بنابراین حکم دائرمدار خرج شخصی خواهد بود (آیت‌الله سیستانی).

۱. پرستار زن باشد، فرقی نمی‌کند مادر بچه باشد یا غیرمادر بچه؛

۲. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۳. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد؛ ۴. نتواند لباس دیگری بخرد یا کرایه کند یا عاریه بگیرد. شایان ذکر است:

۱. باید حتماً در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد. می‌تواند در هر ساعتی که بخواهد، لباسش را آب بکشد؛ ولی احتیاط مستحب آن است که نزدیک غروب نماز بخواند تا بتواند چهار نمازش را با لباس پاک یا لباسی بخواند که نجاست کمتری دارد؛ ۲. تفاوتی ندارد بچه پسر باشد یا دختر؛ ۳. این حکم به لباس اختصاص دارد و شامل بدن نمی‌شود (آیت‌الله شبیری).
۱. پرستار مادر بچه باشد؛ ۲. بچه پسر باشد؛ ۳. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۴. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد. شایان ذکر است: ۱. باید در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد. می‌تواند در هر ساعتی که بخواهد، لباسش را آب بکشد؛ ۲. این حکم به لباس اختصاص دارد و شامل بدن نمی‌شود؛ ۳. بنا بر احتیاط واجب، این حکم به مواقع حرج شخصی اختصاص دارد (آیات عظام خویی و وحید).

۱. پرستار مادر بچه باشد؛ ۲. بچه پسر باشد؛ ۳. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۴. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد. شایان ذکر است: ۱. باید در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد و بنا بر احتیاط واجب، این تطهیر برای اولین نمازی باشد که لباسش پیش از آن نجس شده است؛ ۲. این حکم به لباس اختصاص دارد و شامل بدن نمی‌شود؛ ۳. بنا بر احتیاط واجب، این حکم به مواقع حرج شخصی اختصاص دارد (آیت‌الله نوری).

۱. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۲. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد؛ ۳. به آسانی نتواند لباس دیگری تهیه کند. شایان ذکر است: ۱. باید در

شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد و در صورتی که مشقت شخصی نداشته باشد، در صورت امکان برای اینکه بتواند بیشتر از یک نماز را با لباس پاک بخواند، لازم است نماز را به تأخیر بیندازد؛ ۲. اگر مشقت ندارد، شستن لباس را در زمانی انجام دهد که می‌خواهد بلافاصله نماز بخواند؛ ۳. فرقی بین پرستار زن و مرد نیست؛ ۴. تفاوتی ندارد بچه پسر باشد یا دختر؛ ۵. این حکم شامل بدن و لباس می‌شود (آیت‌الله بهجت).

۱. پرستار، زن باشد فرقی نمی‌کند مادر بچه باشد یا غیرمادر بچه؛ ۲. بچه پسر باشد؛ ۳. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد؛ ۴. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد؛ ۵. بنا بر احتیاط واجب نتواند لباس دیگری بخرد یا کرایه کند یا عاریه بگیرد. شایان ذکر است: ۱. باید در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد و تطهیر^۲ برای اولین نمازی باشد که لباسش پیش از آن نجس شده است؛ ۲. این حکم به لباس اختصاص دارد و شامل بدن نمی‌شود (آیت‌الله فاضل).

۱. پرستار مادر بچه باشد و درباره غیرمادر، چنانچه مرد باشد، نمی‌تواند با آن لباس نجس نماز بخواند و اگر زن باشد، بنا بر احتیاط واجب نمی‌تواند با آن لباس نماز بخواند؛ ۲. لباس با ادرار بچه نجس شده باشد و در غیر ادرار، بنا بر احتیاط واجب بخشیده نشده است؛ ۳. پرستار بیشتر از یک لباس نداشته باشد یا اگر بیشتر از یک لباس دارد، ناچار باشد همه آن‌ها را بپوشد؛ ۴. نتواند لباس دیگری بخرد یا کرایه کند یا عاریه بگیرد. شایان ذکر است: ۱. باید در شبانه‌روز یک مرتبه لباسش را آب بکشد و بنا بر احتیاط واجب، لباسش را عصر برای نماز ظهر و عصر آب بکشد؛ ۲. تفاوتی ندارد بچه پسر باشد یا دختر؛ ۳. این حکم به لباس اختصاص دارد و بنا بر احتیاط واجب، شامل بدن نمی‌شود (آیت‌الله صافی).

۱. شایان ذکر است آیت‌الله فاضل در العروة الوثقی فرقی میان دختر و پسر نمی‌گذارند؛ در حالی که در الاحکام الواضحة مسئله را مربوط به پسر می‌دانند.

۲. شایان ذکر است حکم تطهیر برای اولین نماز، در العروة الوثقی به‌صورت احتیاط واجب بیان شده است.

مورد ششم: حالت اضطرار

پرسش: نمازخواندن با بدن یا لباس نجس در حال اضطرار چه حکمی دارد؟^۱

پاسخ: نمازخواندن با بدن یا لباس نجس در حال اضطرار اشکال ندارد (مراجع عظام تقلید).

۱. سیدمحمدکاظم طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، فصل فیما یعفی عنه فی الصلاة، السادس من الامور؛ سیدمحمدحسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، مسئله ۸۴۸؛ سیدعلی خامنه‌ای، رساله آموزشی، ج ۱، درس ۲۹، مواردی که لازم نیست بدن یا لباس نمازگزار پاک باشد، مورد چهارم.

کتابها

۱. بنی هاشمی خمینی، سید محمد حسن، توضیح المسائل مراجع، چ ۱۲، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۴.
۲. بهجت، محمد تقی، استفتائات، چ ۱، قم: شفق، ۱۳۸۶.
۳. بهجت، محمد تقی، توضیح المسائل، چ ۸۲، قم: شفق، ۱۳۸۶.
۴. بهجت، محمد تقی، جامع المسائل، چ ۲، قم: دفتر آیت الله العظمی بهجت رحمته الله علیه، ۱۳۸۴.
۵. بهجت، محمد تقی، وسیلة النجاة، چ ۲، قم: شفق، ۱۳۸۱.
۶. جمعی از پژوهشگران، مناسک حج مطابق با فتاوی مراجع عظام تقلید، چ ۳، تهران: محراب قلم، ۱۳۹۱.
۷. خامنه ای، سید علی، اجوبة الاستفتائات، چ ۶۳، تهران: بین الملل، ۱۳۸۹.
۸. خامنه ای، سید علی، رساله آموزشی، چ ۶، [بی جا]: امین، ۱۳۹۰.
۹. خمینی، سید روح الله، استفتائات، چ ۵، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۰.
۱۰. خمینی، سید روح الله، تحریر الوسیلة، چ ۲۳، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۶.
۱۱. خمینی، سید روح الله، توضیح المسائل، چ ۷، قم: نیلوفرانه، ۱۳۸۴.
۱۲. خویی، سید ابوالقاسم، استفتائات، چ ۱، قم: احیاء آثار امام خویی، ۱۳۸۱.
۱۳. خویی، سید ابوالقاسم، توضیح المسائل، چ ۱، مشهد: رستگار، ۱۳۸۰.
۱۴. خویی، سید ابوالقاسم، منهاج الصالحین، چ ۶، قم: مدرسة الامام باقر العلوم علیه السلام، ۱۳۸۶.
۱۵. سیستانی، سید علی، توضیح المسائل جامع، چ ۲، مشهد: دفتر آیت الله سیستانی، ۱۴۳۷.

۱۶. سیستانی، سیدعلی، توضیح المسائل، چ ۸، مشهد: ولایت، ۱۳۸۹.
۱۷. سیستانی، سیدعلی، منهاج الصالحین، چ ۱۰، بیروت: [بی‌نا]، ۱۴۲۷.
۱۸. شبیری زنجانی، سیدموسی، استفتائات، چ ۱، قم: سلسبیل، ۱۳۹۷.
۱۹. شبیری زنجانی، سیدموسی، توضیح المسائل، چ ۲۲، قم: سلسبیل، ۱۳۹۲.
۲۰. صافی گلپایگانی، لطف‌الله، توضیح المسائل، چ ۵، مشهد: هاتف، ۱۳۸۷.
۲۱. صافی گلپایگانی، لطف‌الله، جامع الاحکام، چ ۴، حضرت معصومه علیها السلام، ۱۴۱۷، به نقل از نرم‌افزار جامع فقه، قم: نور.
۲۲. صافی گلپایگانی، لطف‌الله، هدایة العباد، چ ۱، [بی‌جا]: قم: دارالقرآن کریم، ۱۴۱۶، به نقل از نرم‌افزار جامع فقه، نور.
۲۳. صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی، عیون اخبار الرضا علیه السلام، تهران: نجم‌الدولة، ۱۳۱۷ ق.
۲۴. طباطبایی یزدی، سید محمد کاظم، العروة الوثقی مع التعليقات، چ ۱، قم: مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۴۲۸.
۲۵. فاضل لنکرانی، محمد، الاحکام الواضحة، چ ۵، قم: مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام، ۱۴۲۴.
۲۶. فاضل لنکرانی، محمد، توضیح المسائل، چ ۱۳۰، قم: مهر، ۱۳۸۵.
۲۷. فاضل لنکرانی، محمد، جامع المسائل، چ ۱۱، قم: امیرالمؤمنین علیه السلام.
۲۸. مکارم شیرازی، ناصر، احکام عبادی، چ ۱، قم: امام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۳۸۸.
۲۹. مکارم شیرازی، ناصر، استفتائات، چ ۵، قم: امام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۳۸۸.
۳۰. مکارم شیرازی، ناصر، توضیح المسائل، چ ۴۷، قم: امام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۳۹۱.
۳۱. نوری همدانی، حسین، توضیح المسائل، چ ۲۰، قم: دفتر تبلیغات

- اسلامی حوزه علمیّه قم، ۱۳۸۵.
۳۲. نوری همدانی، حسین، هزارویک مسئله فقهی، چ ۴، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیّه قم، ۱۳۸۳.
۳۳. نوری، میرزاحسین، مستدرک الوسائل، چ ۱، بیروت: آل البيت (ع)، ۱۴۰۸.
۳۴. وحید خراسانی، حسین، احکام پزشکی، چ ۳، قم: مدرسه امام باقرالعلوم (ع)، ۱۳۸۹.
۳۵. وحید خراسانی، حسین، توضیح المسائل، چ ۸، قم: مدرسه امام باقرالعلوم (ع)، [بی تا].
۳۶. وحید خراسانی، حسین، مناسک حج، چ ۳، قم: مدرسه امام باقرالعلوم (ع)، ۱۳۸۳.
۳۷. وحید خراسانی، حسین، منهاج الصالحین، چ ۶، قم: مدرسه امام باقرالعلوم (ع)، ۱۳۸۶.

سایت ها

۱. خامنه ای، سیدعلی، سایت:
www.leader.ir و farsi.khamenei.ir/page?id=7102
۲. سیستانی، سیدعلی، سایت:
www.sistani.org
۳. شبیری زنجانی، سیدموسی، سایت:
zanjani.net/index.aspx?pid=10486
۴. مکارم شیرازی، ناصر، سایت:
persian.makarem.ir
۵. وحید خراسانی، حسین، سایت:
www.vahid-khorasani.ir

پورتال فرهنگی تبلیغی حرم مطهر امام رضا علیه السلام

- صفحه اصلی پایگاه مجازی حرم مطهر رضوی: haram.razavi.ir
- پخش زنده مراسم و اماکن حرم مطهر رضوی: tv.razavi.ir
- دسترسی به آرشیو محصولات فرهنگی حرم مطهر رضوی: archive.razavi.ir

کانال ها و صفحه های شبکه های اجتماعی

- ❖ وقت سلام؛
- ❖ حال و هوای حرم؛
- ❖ ثبت درخواست زیارت نیابتی؛
- ❖ اعلام برنامه های حرم مطهر رضوی؛
- ❖ ارائه مطالب ویژه دختران و پسران ۱۲ تا ۱۸ سال؛
- ❖ نشر معارف رضوی به زبان های عربی، انگلیسی، اردو، فرانسه و...؛
- ❖ انتشار تولیدات فرهنگی حرم مطهر رضوی، اعم از فیلم و صوت مراسم حرم مطهر رضوی.
- می توانید به این شبکه ها از مسیرهای ذیل دسترسی داشته باشید:
- شبکه های فارسی: tvapp.razavi.ir/razavi_aqr_ir
- شبکه های اجتماعی بین الملل: tvapp.razavi.ir/razavi_int
- ربات چندزبانه حرم مطهر رضوی در شبکه های اجتماعی، شامل بخش های پاسخ گویی به سؤالات دینی و زیارت نیابتی و ارتباط با حرم:
- [@haramrazavi_bot](https://t.me/haramrazavi_bot)

